

Alte Drucke

**LINGVAE || LATINAE EXERCITIATIO IOANNIS LODOVICI
Vivis Valentini. || Libellus valdè doctus & elegans, ||
nuncq[uam] denuò in luce[m] editus. || ...**

Vives, Juan Luis

Coloniae Agrippinae, 1565

VD16 ZV 30876

VIVES PHILIPPO CAROLI CAES. AVGVSTI Filio haeredi, optimam mentem.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149922

VIVES PHILIPPO CA.

ROLI CAES. AVGVSTI FI.

lio heredi, optimam mentem.

Atinae Linguae permagna
sunt & ad loquendum, et ad
rectè sentiendum utilitates.
Est enim ea uelut thesaurus
quidam omnis eruditionis:
quoniam magna & prestā-
tia ingenia Latino sermo-

ne disciplinas omnes conscripserunt, ad quas nemo
potest peruenire, nisi per linguae illius cognitionē.
Quam ob causam non grauabor, inter maiorum stu-
diorum occupationes, hac quoque parte pueritiae ru-
dimēta adiuuare. Conscripsi in usum Latinae linguae
primam loquendi exercitationem, quam pueris, ut
spero, conducibilem, tibi Principi puero uisum est
dicare: quum propter Patris tui beneuolentiam er-
ga me summam, tum quod in animo tuo ad rectos
mores formandos, optimè de Hispania, hoc est, pa-
tria mea merebor, cuius salus sita est in tua probita-
te ac sapientia. Sed haec à Ioanne Martinio Si-
liceo institutore tuo & copiosius au-
dies, & crebrius.

A 2 SVR

4 LINGVAE LATINAE
SVRRECTIO MATVTINA.

Beatrix puella, Emanuel, Eusebius.

Iesus Christus exuscitet vos à somno viciorū. Heus pueri, estis'ne hodie euigilaturī? EVS. Nescio quid incidit mihi in oculos, ita videor eos habere plenos harenæ. BEA. Hæc est tua prima cantio matutina, & bene vet': aperiam fenestras hæcæ ambas, ligneam & vitream, vt feriat clarum mane vestros amborum oculos. Surgite, surgite. EVS. Tam multo mane? BEA. Propter est meridies, quàm aurora. Vis tu Emanuel recentem * subuculā? EMA. Nihil nunc est necesse, hæc est satis munda, cras sumam alterā. Cedō mihi thoracem. BEA. Quem? simplū, an † diploidem? EMA. Quem voles, mea nihil refert. Porrige huc simplum, vt si sim hodiē lufurus pila, minū grauer. BEA. Hic est semper tuus mos: prius de lufu cogitas, q̃ de schola. EMAN. Quid tu dicis inepra? & schola ipsa vocatur ludus. BEA. Ego non intelligo vestras grāmaticationes & sophiā finata. EMA. Da † ligulas astrictorias coria-

• Est virilis camisia.

† De quavis re duplicata dicitur.

8. 1. 1. 1. 1.

coria-

EXERCITATIO.

coriaceas. BEA. Fractę sunt, accipe se-
 ricas, & sic iussit tuus pädagogus.
 Quid iam? vin' femoralia & tibialia,
 quoniam est æstus? EMA. Minimè ve-
 rò. dato * fœminicruralia: quęso con-
 stringe me. BEA. Quid tu habes bra-
 chia fœnea, aut buryracea? EMA. Nō,
 sed filo tenui confuta. Hui qualia de-
 disti mihi astrigmenta † exarmata, &
 lacera. BEA. Memineris te heri alea
 perdidisse integra. EMA. Quī scis? BEA.
 Ego per rimulam ostij obseruabam te
 cum Guzmanulo ludentem. EMA. A-
 mabo, ne id pädagog' resciscat. BEA.
 Imō ego narrabo, cum primū appella-
 raris me deformē, vt soles. EMA. Quid
 si rapacē? BEA. Quiduis, modò ne de-
 formem. EMA. Cedò calceos. BEA. V-
 tros? lōgo * obstragulo, an breui? EM.
 Tectos, propter lutum. BEA. Propter
 lutum aridum, quod alio nomine vo-
 catur puluis. Sed benè facis: nam in
 apertis cingulum est fractum, & fibu-
 la amissa. EMA. Indue rogo. BEA. Tu ipse
 facito. EMA. Non possum me flectere.
 BEA. Tu quidem facilè te curuares, de-

† Quibus
vestimēta
stringun-
tur.

* Nouum
pro cali-
gis.

* sine fer-
ris.

* Est co-
riū calcei
superius.

A 3 fidia

fidia verò tua difficile: an deglutisti
 ensem, vt circulator ille nudius quar-
 tus? adeo'ne es iam delicatus? quid fa-
 cies grádior? EMA. Astringe nodo la-
 xo gemino, quod est elegantius. BEA.
 Nihil minus, solueretur nodus ilicò,
 & decideret tibi calceus è pedibus:
 prestat vel gemino astricto, vel astri-
 cto laxo. Sume tunicam manicatā, &
 cingulum textile. EMA. Minimè id qui-
 dem, sed coreaceū venatorium. BEA.
 Mater vetat: vis tu omnia arbitrato
 tuo facere? & tu heri fregisti * aciculā
 fibulę. EMA. Non poteram aliqui ex-
 fibulare. Da ergo illud puliceti ex li-
 gno. BEA. Cape, cinge te † cinctu Gal-
 lico, pectus caput prius radijs rariori-
 bus, tum densioribus: apta pileū ver-
 tici, ne in occipitium reñcias more
 tuo, aut in frontē & oculos. EMA. Pro-
 deamus iam tandē. BEA. Quid? illotis
 manibus & facie? EMA. Ista tua tā mo-
 lesta curiositate taurum iam enecas-
 ses, nedum hominem: videris mihi
 non puerū vestire, sed sponsam. BEA.
 ‡ Vas ex q̄ Eusebi, adfer † pollubrum cum * vr-
 ceolo,

* Id est, q̄
 corrigia
 adfigitur.

† Quo mo-
 do solent
 Galli se
 cingere.

‡ Vas ex q̄

humidum
 qm. n.

ceolo,

ceolo, funde altiùs: stilla potiùs ex ^{aqua funditur.} e-
 pistomio, quàm profundas: elue for- ^{* Patina}
 des istas ex nodis digitorũ: ablue os, ^{in quam funditur.}
 & gargariza: frica bene cilia & palpe ^{* est nasus gutti,}
 bras, tum glandulas sub auriculis du-
 riter: cape linteum, exterge te: Deum
 immortalẽ, de omnibus es sigillatim
 admonendus: nihil'ne ipse tua spõte
 faceres? EMA. Vah, nimium es impor-
 tuna, & odiosa. BEA. Et tu nimium sci-
 tus puer, ac formosulus. Deosculare
 me, flecte iam genua, & ante hãc Ser-
 uatoris nostrĩ imaginem recita preca-
 tionem Dominicam, & preces alias,
 vt habes de more, antequam pedẽ po-
 nas extra cubiculum. Vide mi Ema-
 nuel, vtĩ de re nulla alia cogites, dum
 oras. Mane paulisper, appende suda-
 riolum hoc de zona, ad nares emun-
 gendas & purgandas. EMA. Sum'ne fa-
 tis ad arbitrium tuum compositus?
 BEA. Es. EMA. Ad meum minimẽ, quo-
 niam iam tandem ad tuum. Ausim ^{+ Depone}
 facere sponsonem, me horam vnã ^{re, certa-}
 vestiẽdo consumpsisse. BEA. Quid ^{re precio.}
 si vel duas? quò eras alioqui iturus?

quid acturus? fossurus credo, aut araturus. EMA. Quasi desit quod agam. BEA. O magnum virum, vehementer in nihil agendo occupatum. EMA. Nō hinc abis cauillatrix? abi, aut ego te abigam hoc calceo, aut † calanticam tibi detraham de capite.

† Indumentum est capitis mulieris.

PRIMA SALVTATIO.

Puer, Mater, Pater.

Salvus sis mi pater, salve mea matercula: precor vobis felicem hūc diem germanuli, propitium vobis oportet Christum sororculæ. PAT. Mi fili, sospitet te Deus, euehat ad ingentes virtutes. MAT. Seruet te Christus, mea lux. Quid agis mea dulcedo? quid vales? quomodo nocte hac quicuiisti? PV. Rectè valeo, & placidè dormiui. MAT. Christo gratia: proprium hoc velit tibi esse. PV. Ad mediam tamen noctem excitatus sum è dolore capitis. MAT. Me perditam & miserrimam, quid narras? qua parte capitis? PVER. Ad bregma. MAT. Quàm diu? PV. Vix octava parte horæ: postea redormi, nec sensi ampliùs. MA. Respiraui, nam exanimas

nimaras me. PV. Bene sit tibi Isabellula, para mihi ientaculum. Ruscio Ruscio huc, canicule festiuissime: en ut cauda adulas, ut se in posteriores pedes erigit, quomodo habes? quomodo vales? Heus tu, adfer panis bucceam vnam aut alteram, quam ei demus: videbis lusus scitissimos. Non esuris? nihil? ne edisti hodie? profecto plus est in cane isto intelligentie, quam in illo mulione crasso. PA. Tulliole mi, lubet mihi tecum paulisper cōfabulari. PV. Quid mi pater? nam nihil mihi accidere potest suauius, quam te audire. PAT. Hic tuus Ruscio est bellua an homo? PV. Bellua ut credo. PA. Quid tu habes cur sis homo, non ille? tu edis, bibis, dormis, ambulas, cursitas, lusitas: hec ille omnia. PV. Atqui ego sum homo. PA. Quomodo id cognoscis? quid nunc habes plus quam canis? sed hoc interest, quod ille non potest homo fieri: tu potes, si vis. PV. Obsecro mi pater, effice id primo quoque tempore. PA. Fiet, si eas quod eunt bellue, redeunt homines. PV. Ibo pater multo libetissime: sed ubi id

A s est?

est: PA. In ludo literario. PV. Nulla est in
me ad rem tantā mora. PA. Nec in me
lsabellula, audin' da huic ientaculum
in cistella. ISA. Ecquid nā? PA. Frustum
panis butyro illitum, vel ficos aridas,
aut vuas passas pro obsonio, sed * inso-
latas: nā alterē illē viscosē inficiūt pu-
erorū digitos et vestes: nisi malit cera-
fa aliquot, vel pruna aurea & oblōga:
insere brachiolū cistellē, ne excidant,
DEDUCTIO AD LVDVM,

Pater, Propinquus, Philoponus
ludimagister.

Signa te sacro signo crucis. Duc nos
Iesu Christe sapientissime demen-
tes, potētissime imbecilles. Quēso mi
Propinque, tu q̄ es versatus in studijs
literarū, ecquis est in hoc gymnasio o-
ptimus institutor puerorū? PR. Doctis-
simus quidē Varro, sed diligētissimus
& vīr probissimus Philoponus, nec
eruditionis aspernadē. Habet Varro
scholā frequentissimā, & domi nume-
rosū gregē contubernaliū. Philopo-
nus non videtur delectari turba: pau-
cioribus est cōtentus, PA. Hunc malo.
Ellum

* Ad solē
exiccatas.

EXERCITATIO.

II

Ellum in porticu gymnasi in abulan-
tem. Fili, hoc est formator iū, & quasi
officina hominū, & hic artifex formā-
di. Adsit tibi Christi⁹ magister. Aperi
caput puer, & flecte poplitem dextrū,
sicuti es edoctus: ista iā rectus. PH. Pro-
sperus sit nobis omnibus tuus aduen-
tus: ecquid rei est? PA. Hunc filiolum
meū ad te adduco, vt ex bellua homi-
nē facias. PH. Dabo in eam rē operam
sedulā: fiet: reuertet ex pecude homo,
ex nequā frugi & bon⁹: id verò ne du-
bitaueris. PA. Quanti doces? PH. Si pu-
er benè proficiat, vili: sin parūm, carē.
PA. Acutē hoc dicis & sapiēter, vt o-
mnia. Partiamur inter nos igitur hāc
curam: tu vt sedulò instituas, ego vt
benignē compensem tuā operam.

EVNTES AD LVDVM
literarium.

Cirratus, Pretextatus, Titiiuillitium,
Verula, Terefula, Oluscularia.

Vldetur tibi tēpus eundi ad ludū?
PR. Planē tempus est vt eamus.
CIR. Non satis teneo viam, credo esse
in illo vico proximo, PRAE, Quoties
illuc

illuc itasti? CIR. Ter aut quater. PRAE. Quando cœpisti eò itare? CIR. Nudiùstertius, vt puto, aut quartus. PR. Quid igitur, an non id satis est ad noscendâ viam? CIR. Non, etiâ si eam centies. PR. Ego verò vel si semel, nunquam deinceps aberrarem. Sed tu vadis inuîtus, & ambulas lusitans, nec viam aspicias, nec domos, nec vlla signa, quæ te postea admoneant, quâ sit flectendum, quæ viâ tenenda. Ego hæc omnia obseruo diligenter, quia lubens eo. CIR. Puer hîc habitat in proximo scholæ. Heus Titiuillitium, quâ itur ad ædes tuas? TIT. Quid vis? venis à matre tua? mater mea non est domi, ac ne soror quidem: ambæ sunt profectæ ad D. Annæ. CIR. Quid illic agitur? TIT. Heri fuerunt encænîa: hodiè inuitauit eas mulier quædam casearia ad edendum lac coagulatum. CIR. Et tu cur non es vnâ profectus? TITIV. Relictus sum hîc, vt seruem domi: frater meus puerulus abductus est ab eis illuc: sed pollicitæ sunt mihi, se de reliquijs adlaturas partes in quasillo. CIR. Quin tu
igiz

igitur manes domi? **TIT.** Cōtinuò re-
uertar, nunc prodeò lusum talis cū fi-
lio huius cerdonis: vultis & vos veni-
re? **CIR.** Eamus sodes. **PR.** Minimè ve-
rò id quidem. **CIR.** Quid nī? **PR.** Ne va-
pulemus. **CIR.** Vah, non memineram.
TIT. Non vapulabitis. **CIR.** Quī scis?
TIT. Quia magister vester perdidit he-
ri ferulam. **CIR.** Hem, quomodo nosti?
TIT. Hodie de domo nostra audieba-
mus eius vociferationē querentis fe-
rulā. **CIR.** Amābo, ludamus parumper.
PR. Tu ludito, si vis: ego ibo solus. **CIR.**
Ne me apud praeceptorē quēso defes-
ras: dic me detineri domi a patre. **PR.**
Vis mentiri me? **CIR.** Quid nī, propter
fodalē? **PR.** Quia in templo audiui con-
cionatorem adfirmantem, mendaces
esse filios diaboli, veraces Dei. **CIR.** Di-
aboli verò? apage. Per signum sanctae
crucis, ab inimicis nostris libera nos
Deus noster. **PR.** Non potes liberari,
si ludas, cum est discendū. **CIR.** Eamus,
tu valeto. **TIT.** Hui, pueri, isti non au-
dent paulisper ludere, alioqui ceden-
di. **PR.** Ille est puer perditus, & euadet
sce

scelerosus vir. Sed quomodo clapsus
est nobis? nec rogauim⁹, quā esset via
ad ludū: reuocemus. CIR. Abeat in ma-
lam rem, nolo sit mihi rursum incita-
mēto ad lusum: percōtabimur ab hac
vetula. Mater, nosti⁹ ne quā itur ad
scholā Philoponi? VE. Iuxta eam scho-
lam habitauī ego sex annis, ē regione
peperi filium natu maximū, & filias
duas: trāsīte plateā hanc villę rase, in-
de est angiportus, tum plateam domi-
ni Veterani, hinc flectite ad dexterā,
tum ad sinistrā ibi percontamini, non
procul abest schola. CIR. Vah, nō pote-
rim⁹ omnia retinere. VE. Terefula, de-
duc istos ad ludum Philoponi, nā ma-
ter huius est, quę dabat nobis linū pe-
ctendum, & nendum. TE. Quid malū
Philoponi? quid hominis est hic Phi-
loponus? quasi ego norim. loquerisne
de illo, qui resuit calceos iuxta caupo-
nam viridem? an de præcone in vico
Gigantis, qui alit equos meritorios?
VE. Sat scio, nunquam tu nosti ea, quę
sunt opus, sed ea quę ad rem nihil fa-
ciunt, inertissima, Philoponus est Lu-
dima-

di magister ille senex, procer⁹, luscio-
 sus, è conspectu edium, quas olim ha-
 bitauimus. TE. Ah, iā redit in memo-
 riam. VET. In reditu transi per macel-
 lum, & eme acetarium, & raphanū, et
 cerasa: cape fiscellā. CIR. Duc nos eti-
 am per forum olitorium. TE. Hāc ibi-
 tis breuius. CIR. Nolumus istāc ire. TE.
 Quī sic? CIR. Quia momordit me illic
 canis ex domo pistoris: quin & volu-
 mus te comitari ad forum. TE. Reuer-
 tens faciam iter per macellum: nam
 procul adhuc absumus: & emam quæ
 sum iussa, postquam reliquero vos in
 ludo. CIR. Nos cupimus videre, quāti-
 emes cerasa. TER. Numis senis emi-
 mus in libras singulas, sed quid ad te?
 CIR. Quia soror iussit me hodie manē
 sciscitari: & est illic vetula quædam
 oluscularia, de qua si emerēs, scio eā
 & vendituram minoris, quā alias,
 & daturam nobis vel cerasa aliqua,
 vel thyrsū lactuce: nam filia eius mi-
 nistravit aliquando matri, & sorori
 meæ. TER. Ne dispendium hoc viā
 constet vobis flagris aliquot, CIR. Mi-
 nime

nimè verò: nam satis veniemus tem-
pori. TE. Eamus, tantulùm deambula-
uero, quæ misera consumor sedendo
domi totos dies. PR. Quid facis? an tã-
tùm sedes ociosa? TE. Ociosa verò? mi-
nimè certè id quidem: neo, cõglobo,
glomero, texo: putas vetulã nostram
passuram vt ocier? festos dies execra-
tur, in quibus est cessandũ. PR. Festi di-
es num non sunt sacri? quomodo er-
go execratur illa rem sacram? vult? ne
ipsa execrari, quod est sacrum consti-
tutum? TE. Censen? me didicisse Geo-
metriam, vt hæc possim vobis edisse-
rere? CIR. Quid rei est Geometria? TE.
Ego nescio: nos habebamus vicinam,
quæ vocabatur Geometra: hæc sem-
per vel erat ipsa in tẽplo cum presby-
teris, vel presbyteri domi eius cum il-
la: itaq; erat, vt ferebant, sapientissi-
ma. Sed ventũ est in forum olitorium,
vbi est tandẽ vestra vetula? CIR. Id ego
circumspiciebam. Sed eme ab hac ea-
lege, vt nobis det aliquid corollarij.
Heus amira, puella hæc emet de te ce-
rasa, si aliquid nobis donaueris. OLV.

Nihil

Nihil mihi donatur, omnia venduntur.
CIR. Nec sordes istæ donantur tibi, quas
habet in manibus & collo. OLV. Nisi pro-
cul hinc abis impudenticule, has sordes
sentient genæ tuæ. CIR. Quomodo senti-
ent meæ genæ, cum tu habeas in tuis ma-
nibus. OLV. Redde cerasa furuncule. CIR.
Sumo exemplum, nam volo emere. OLV.
Eme igitur. CIR. Si placuerint, quantis
OLV. Numo libram. CIR. Ah, acerba sunt,
tu anus venefica, vendis hîc populo cera-
sa strangulatoria. TERE. Abeamus hinc
ad ludum, nam vos argutijs vestris intri-
caretis me, & detineretis diu, iam, ut pu-
to, mea vetula furit domi ob moram me-
am. Hoc est ostium, pulsate.

LECTIO.

Præceptor, Lufius, Aeschines, Pueri.

PRAEC. Cape tabellam abecedariam
manu sinistra, & radium hunc, quo
indices singula elementa. Sta rectus, pileum
pone sub axilla, audi attentissimè, quem-
admodum ego has literas nominabo: spe-
cta diligenter, quo gestu oris. Vide ut eo-
dem prorsum modo reddas, cum reposi-
cam. Sis mecum, iam audisti, Sequere nunc

B me

me sigillatim praeuntem. Tenes probè?
 LV. Videor mihi sic fatiſ. PR. Vnaquæque
 iſtarum vocatur litera: ex his quinq; ſunt
 vocales, A, E, I, O, V, quæ ſunt in vocabu-
 lo Hiſpano oucia, quæ eſt ouis: memine-
 riſ hui⁹ verbi. Hæc cum vnaqualibet, vel
 pluribus aliarum, ſyllabâ efficit, ſine vo-
 cali non fit ſyllaba, & vocaliſ ipſa non ra-
 rò eſt ſyllaba. Itaq; aliæ omnes conſonan-
 tes nominantur: qui per ſe nihil ſonant,
 niſi adhibita vocali, habent enim ſonum
 quendam imperfectum & mancum, b, c,
 d, g, quæ ſine e parum ſonant. Iam ex ſyl-
 labiſ fiunt voces, ſeu verba: ex hiſ ſerimo,
 quo belluæ omnes carent, nec tu à bellua
 differs, ni probè ſerimonem diſcas. Euigi-
 la, & naua ſedulam operam. Ito, ſede cum
 tuiſ condiciſculiſ, & ediſce quæ præſcri-
 pſi. LV. Non ludimus hodie? AE ſc. Non,
 nam dieſ eſt * operariuſ. Eho, tu veniſſe
 te huc arbitraris luſum? nò eſt hic luden-
 di locuſ, ſed ſtudenti. LV. Cur ergo luduſ
 nominatur? AES. Nominatur quidem lu-
 duſ, ſed literariuſ: quia literiſ eſt hic lu-
 denduſ, alibi pila, trocho, taliſ: & Græ-
 cè audiui appellari ſcholam, quaſi otium:
 quòd

* Quo eſt
 operan-
 dum. Ca-
 to.

quòd verum sit otium, & animi quies, ætatem in studijs agere. Sed ediscamus, quæ iniunxit institutor summisso murmure, ne alijs alijs simus impedimento. LV3. Auunculus meus, qui aliquando dedit operam literis Bononiæ, docuit me, melius memoriæ infigi quæ velis, si alijs pronuncies: idq; confirmari autoritate nescio cuius Plinii. AES. Si quis ita velit ediscere suas formulas, in hortos secedat, aut in cœmiteriũ templisibi clamet licet, quousq; excitet mortuos. COT. Pueri, hoc cene est ediscere? garrere, iurgari: agite, conuenite ad præceptorẽ omnes, iussu eius.

REDITVS DOMVM,

& lusus pueriles.

Tulliolus, Corneliola, Lentulus, Scipio.

COR. Prosperè redieris Tulliole, libet paulisper lufitare? TYL. Nondum, statim. COR. Quid habes negotij? TYL. Recolere, quæ magister vt memoriæ commendarem, mandauit. CORN. Quæ tandem? TYL. Aspice. CORN. Hui, quæ notæ sunt istæ? credo esse formicas depictas. mea mater, quot formicas & culices adfert Tulliolus, pictos in tabella. TYL.

B 2 Tace

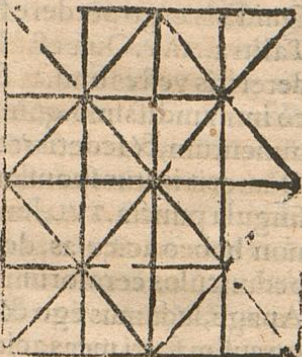
Tace insana, sunt literæ. COR. Quæ vocatur hæc prima? TVL. A. COR. Cur prima est magis A, quàm hæc altera? M A. Cur tu es magis Cornelia, quàm Tulliolus? COR. Quia sic vocor. MAT. Et illæ literæ ad eundem modum. Sed ito iam lulum mi fili. TVL. Hic pono tabellam meam & radiû: si quis attigerit, vapulabit à matre: no' in mea matercula? M A T. Etiam, mi fili. TVL. Scipio, Lentule, adeste lufuri. S C I P. Quam lufionem? TVL. Nucibus ludemus ad coniectum scrobiculi. L E N. Nô habeo nuces nisi paucas, & eas quassas ac putres. S C I. Ludamus putaminibus nucum. TVL. Quid mihi ea proderunt, etiamsi luscres viginti? nullus est intus nucleus, quædam. S C I. Ego verò dum ludo, non comedo, si quid volo comedere, matrem adeo. Ista nucum putamina sunt apta ad extruendas fornicis ædículas. L E N. Ludamus par impar aciculis. TVL. Adfer potiùs talos. S C I. Adfer Lentule. L E N. Ecce vobis tali. TVL. Quàm sunt puluerulenti & immundi, nec iatis purgati à carne, & politilacias. S C I. Pro *primatu ludendi. TVL. Ego sum primus. quid ludimus? S C I P. A strig

* Quis ludet primus.

frigmenta. LEN. Ego nolo mea perdere:
nam domi caderet à pedagogo. TVLLIO.
Quid vis ergo perdere si vinceris? LEN.
Talitra. MAT. Quæ est ista humi abiectio?
deteritis vestes omnes & calceos, tum lo
co immundissimo. quin verritis prius pa
uimentum, & sedetis? adfer scopas. TVL.
Quæ erit igitur sponsio? SCI. Aciculæ in
singula puncta. TVL. Imò binæ. LEN. Ego
non habeo aciculas. deponam, si vultis,
pedunculos ceraforum pro aciculis. TVL.
Apage, ludamus ego & tu Scipio. SCI. E
go ausim sorti meas aciculas credere. TV.
Da mihi talos in manum, vt iaciam pri
mus. en vici sponsionem. SCI. Minimè ve
rò, nam non ludebas seriò. TVL. Quis vn
quam ludit seriò, ceu dicas album nigrū.
SCI. Cauillare quantum veles, nō adferes
modò aciculas. TVLL. Age, remitto tibi
hanc manum, ludamus iam pro præmio,
adfit, dextera fors. SCI. Victus es. TVL. Au
fer to. LENT. Cedò talos. TVL. In hunc ia
ctum omnia. LEN. Non recusò. PVEL. Ad
cœnā pueri, nunquam ne facturi estis lu
dendi finem? TVL. Nunc incipimus, ista
iam de fine loquitur. COR. Ludi huius iam

B 3 tædet,

4 Calculi tædet, ludamus † calculis discoloribus.
 sunt duo. TVL. Pinge tu nobis * vrbes in hoc latere
 deni, albi carbone, aut gy-
 & nigri. pso. sci. Ego ma-
 * vrbs. lo cenare, quā
 ludere, & disce-
 do, aciculis meis
 omnibus exutus
 fraude vestra. T.
 Memineris te
 heri Cethegum
 spoliasse. Nullus
 vbiq; potest felici
 ludere dextra. COR. Adfer quæso folia lu-
 foria, quæ inuenies sub abaco ad sinistram.
 sci. Alias id quidem, nunc nō vacat, nam
 si diutius morer, timeo ne pædagogus me-
 us iratus incenem me mittat cubitum.
 Tu Corneliola, habe nobis parata folia
 istæ in crastinū sub horam vespërā. COR.
 Si licebit nos per matrē. sati⁹ esset nunc
 ludere dum finitur. sc. Sati⁹ est nunc cœ-
 nare, dū accersimur. PVEL. Et mihi nihil
 datis, quæ vos spectauis COR. Daremus, si
 iudicassetes. da tu nobis poti⁹, quæ nostris
 lusionib⁹ te delectasti. PVER. Heus pueri,
 quan-

quando estis venturi? cœna est semico-
mesa. propè est, vt sublati carnibus, ap-
ponamus caseum & poma.

REFECTIO SCHOLASTICA.

Nepotulus, Piso, Magister,
Hypodidascalus.

Vultis? ne hic lautè? PISO. Quid istuc
verbi est, an lauamur? quotidie ma-
nus ac faciem, & quidem crebrò. mundi-
cies enim corporis & sanitati, & ingenio
côfert. NE. Non id quero: sed an edatis &
bibatis ex animi vestri sententiâ? PIS. Nô
non edimus ex animi sententiâ, sed ex pa-
lati sententiâ. NEP. Dico, an vt vultis? PIS.
Maximè, nempè cû fame: & qui vult edit,
qui nō vult abstinet. NE. Surgitis à mensa
famelicî? PI. Non omninò saturi: nec expe-
dit. belluarum em̃ est expleri, non homi-
num. Regem quendam sapientissimum
narrant nunq̃ sine appetitu accubuisse,
nunquam surrexisse saturū. NE. Quid edi-
tis? P. Quæ habemus. NEP. Putabam vos
esse, quæ non habeatis. Sed quæ sunt ista
tandem, quæ habetis? PIS. Molestum per-
contatorem, quæ dantur. NE. At quæ dan-
tur? PIS O. lentamur de mane, seiquihora

* Cyrum
maiores.

B 4 postea

posteaquam surreximus. NE. Quando sur-
 gitis? PI. Ferè cum sole, qui est dux Musarum, & aurora gratissima Musis. * Silatū
 nostrum est, frustum panis † autopyri: &
 paululum butyri, aut fructuum aliquid,
 quales anni tempus suppeditat. Prandi-
 um, olus coctuum, vel pultes in pularijs,
 aliquid pulmentarij carniū. Rapæ mo-
 dō, modō brassicæ, amygdalum, simila-
 go, oriza: tum diebus pisculentis lac sero-
 lum. in † gabbatis, è quo sit butyrum ex-
 pressum, iniectis aliquot* turundis panis.
 piscis recens aliquis, si sit in foro piscario
 precij tolerabilis: sin secus, salsamentum
 probè maceratum, hinc pisa, aut cicera,
 aut lentes, aut fabæ, aut lupini. NEP. Quan-
 tum cuiq; ex his? PIS. Panis quantum aue-
 mus, obsoniorum quantum est satis, non
 ad explendum, sed ad alendum. Amplis-
 simas epulas alibi querito, non in schola,
 ubi ad virtutem formantur animi. NEP.
 Quid bibitis? PIS. Alij frigidam & liqui-
 dam, alij ceruissiam tenuem, pauci & raro
 vinū, & bene dilutum. Merenda est, seu
 (si id mauis) anticeenium, aliquid panis
 & amygdalarum, seu auellanarum, fico-
 rum

* Tentacu-
 lum.

4 Ex tota
 farina cō-
 fecti sine
 excretio-
 ne furfu-
 rum.

4 Sunt
 profundæ
 scutellæ.
 * frusta
 parua.

rum aridorum, vuarum passarum: aut, si
 sit æstas, pyrorum aut malorum, ceraso-
 rum, aut prunorum: cum verò animi gra-
 tia rus proficiscimur, tum edimus lac, vel
 liquidum, vel coactum, caseum recentē,
 cremorē, lupinos lixiuio maceratos, pam-
 pinos, & alia, quæ villa suggerit. Cœnæ
 caput est, acetarium concisum sale asper-
 sum, irroratum oleo oliuarum ex gutto,
 aceto etiam infuso. NEP. Quid? oleo nu-
 cum, aut raparum? PIS. Apage rem insua-
 uem, & insalubrem. rum in lata paropsi-
 de * aulicoctia veruecinatiussulenta, cum
 prunis passis aut radiculis, aut herbulis,
 quæ sint pro intrito, interdum, * tucetum,
 saporis scitissimi. NE. Quo condimentor
 PIS. Fame omnium optimo & sapidissi-
 mo, hinc certis diebus hebdomadis ali-
 quid apsi, potissimum vitulinæ, hædine,
 interdum in vere: pro secunda mensa ra-
 phani perpusillum, & casei non putris,
 nec veteris, sed recentis, qui est quàm ve-
 rus alibilior: pyra, mala persica, cydonia.
 Diebus, quibus carne fas non est vesci, habe-
 mus pro carnibus oua assa, aut frixa, aut
 elixa: singula per se, aut in libum commi-

* cocta in
 olla.

* Cum ip-
 so iure.

* Est caro
 minutim
 concisa,
 & ita eli-
 xa.

B s sta in

sta in sartagine, aceto, aut omphacio,
 non tam infuso, quàm instillato: paulu-
 lum interdum piscium, & caseo succe-
 dunt nuces. NEP. Quantum cuique PIS.
 Bina oua singulis, & binæ nuces. NEP.
 Quid? à cœna nunquam'ne comessami-
 ni? PIS. Sæpius. NEP. Quid quæso? nam
 id est suauissimum. PIS. Conuiuium Syri
 apud Terentium, aut aliquod aliud ex il-
 lis lautissimis Arhenæi, aut similiū, quo-
 rum meminerunt historiæ. Vtrum cen-
 ses nos porcos esse an homines? qui vene-
 triculi, quæ valetudo sufficeret, post qua-
 ternas refectiones commessari? heus tu,
 schola hæc est, non saginarium. Dicunt
 etiam nihil esse perniciosius valetudini,
 quàm bibere, cum statim sis iturus cubi-
 tum. NEP. Licebit'ne cœnæ vestræ inter-
 esse? PIS. Facile, modò venia petita à præ-
 ceptore: quam scio illum daturum non
 grauati: nam solet: alioqui prauæ esset e-
 ducationis, ingerere te conuiuium magi-
 stro inscio: & qui te adduceret, nihil ali-
 ud quàm probrium & pudorem contrahe-
 ret apud condiscipulos. mane paulisper.
 Magister, licebit'ne cum bona tua venia,

puer

puerum quendam mihi notum adhibere
nostræ cœnæ? **PRAE.** Maximè, non erit
molestus. **PIS.** Habeo gratiam. Hic, quem
vides gestantem mantile pro focali, est
architríclinus huius hebdomadæ. nam
hebdomarios habem⁹ híc architríclinos
vt reges. **ARC.** Lamia, quota est hora? **L. A.**
Horas non audiui à tertia, intentus com-
positioni epistolæ. **Florus** melius id no-
rit, qui toto hoc pomeridiano tempore li-
brum non vidit, neq; chartam. **F. L. O.** Ami-
cum testimoniū, & apud magistrum ira-
tum valdè vtilè. Sed quí potuisti tu id ani-
maduertere, immersus (vt ais) cōpositio-
ni epistolaris planè malevolentia te coë-
git mentiri. Gaudeo profectò, inimicum
meum pro mendaci haberi. Si quid me
posthac voluerit calumniari, carebit fide
ARC. Non poterò alicunde cognoscere
de hora? **Anthrax,** transcurrere ad diuī Pe-
tri, & inspicere horas. **ANT.** Index signat iā
sextam. **ARC.** Sextam verò? **Eia** pueri a-
gite. eia consurgite, abijcite libros: vel
quò cerui cornua. parate mēsas, infernia-
te, apponite sedilia, mantilia, orbes, qua-
dras, panē, dicto citius volate, ne tardita-
ti no-

ti nostræ institutor succenseat. Prome tu
ceruissiam, tu hauri aquam de cisterna, ap
pone scyphos, quid istuc rei est: tam ob
nubilatos adfers: refer in culinam, vt fas
mula eos fricet, & extergat probè, quò
sint nitidi & fulgentes. PIS. Nunquam tu
hoc perfeceris, quādiu simiam hanc ha
bebimus ministram culinariam. nunquā
audet fortiter confricare, quæ mundat,
ita timet suis digitis: nec abluīt, nisi se
mel, & tepida. ARC. Quin admones de eo
præceptorem? PIS. Satiū est queri apud
famulā atriensem. nam in eius manu est,
mutare famulas culinarias. Sed eccum
præceptorem. Tu ipse perluīto hos cali
ces, frica folio fici, vel vrticis, harena, a
qua, ne quid hodie habeat magister iure
reprehendendum. MAG. Sunt parata om
nia: est aliquid, quod nos remoretur? AR.
Nihil omnino. MAG. Ne postea facturi si
mus interualla magna inter missus. ARC.
Missus verò: missum potiū dixeris, & eū
exiguū. MAG. Quid tu mulsitas? ARC.
Dico, vt assideas, esse tempus, & prope
modum corrumpi cœnam. MAG. Pueri ab
luīte omnes manus, & os. Vah, quod man
tile?

tile?

tile? qui hîc se extergûnt, vbi mundantur
curre, adfer aliud purius. Sedeamus mo-
re solito. Est is puer conuiua noster? PIS.
Est here. MAG. Cuias est? PIS. Flander. MA.
Ex qua vrbe illius prouinciæ? PIS. Brugis.
MAG. Recipe illû supra te. Expediat quis-
que cultellum suum, & purget quisq; suû
panem, si quid hæret vel cineris, vel car-
bonum in crusta. Sacret mensam, cuius
est munus hac hebdomade. FLOR. Pasce **N**
animos nostros Chrîste charitate tua, qui
benignitate tua alis vitas omnium ani-
mantium: sancta sint Domine hæc tua mu-
nera nobis sumentibus, vt tu, qui ea largi-
ris, sanctus es: Amen. MAG. Sedete quan-
tûm licet laxè, ne comprimatis mutuò:
quandoquidem est satis loci. Et tu habes
cultellum Brugenfis? PISO. Prodigium,
Flander sine cultello: & quidem Brugen-
sis, vbi caduntur optimi. NEP. Mihi verò
cultello nihil est opus, dentibus frangam
mordendo, vel digitis buccellatim com-
minuam. HYP. Ferunt illud de morsibus
tum gingiuis, tum candori dentium esse
perutile. MAG. Vbi fecisti Latinæ linguæ
tyrocinium? nam non videris mihi præ-
ue in-

uē institutus. NEPO. Brugis, sub Ioanne
Theodoro Neruio. MAG. Viro diligenti,
docto, probo. Brugæ elegantissimæ, nisi
quod pereunt indies vicio pedis profu-
sissime, dolendum est. quā pridie illinc
venisti? NEP. Nudius sextus. MA G. Quam
nuper cœpisti studere. NEP. Ab hinc an-
nos tres. MAGIS. Non potest te profectus
pœnitere. NEP. Merito: nam & habui ma-
gistrum non pœnitendum. MA. Sed quid
agit Viues noster? NEP. Dicunt eum age-
re athletam, non tamen athleticè. MAG.
Quid istuc rei est? NEP. Quia luctatur sem-
per, sed parum fortiter. MA G. Cum quos?
NEP. Cum suo morbo articulari. MA G. O
luctatorem dolosum, qui primum omni-
um inuadit pedes. HYP. Imò lictorem sa-
uum, qui totum corpus constringit. Sed
tu quid agis? quid cessas? videris huc spe-
ctatum venisse, non cœnatum. Nemo ve-
strum attingat pileum inter cœnandum,
ne quis capillus inuolet in patinas. cur
non tractatis hospitem comiter? HY. Nes-
potule, præbibo tibi. NEP. Præceptor, ex-
cipio animo libentissimo. HY. Exinanias
calicem tuū, quandoquidē exiguus hau-
stus

stus restat. NE Hoc esset mihi nouum. MA.
 Quid non exinanire? Sed tu Hypodidas
 cale quid dicis? quid adfers noui sup coe-
 nam? HY. Ego verò nihil dico, sed hisce
 duab' horis multa cogitaui de arte Gram-
 matica. MAG. Quæ tandem? HY. Recondi-
 ta sanè, & ex penetralibus discipline pri-
 mum, cur Grammatici posuerunt tria ge-
 nera in arte, quum sint tantum duo in na-
 turæ aut cur natura nō producit res neu-
 trius generis, sicut masculini & foemini-
 ni? non possum causam exsculpere tanti
 mysterij. Deinde philosophi dicunt esse tā-
 tum tria tēpora, ars nostra ponit quinque:
 ergo ars nostra est extra rerum naturam.
 MA. Imò tu ipse es extra rerū naturam. nā
 ars in rerum natura est. HY. Si ego sum ex-
 tra rerū naturam, quomodo possum co-
 medere hunc panem, & has carnes, quæ
 sunt in rerum natura? MA. Tanto tu dete-
 rior, qui venis ab altera rerum natura, vt
 comedas, quæ sunt in hac nostra. HY. *ναρὰ Respon-
 φθιγμα & προσδιόνυσον. aliam ego vellē solu- sum alie-
 tionem mearum quæstionum. Vtinam ha nū a pro-
 berem nunc Palæmonem aliquem, aut posito.
 Varronem, qui has quæstioēs posset pro-
 figare.

figare. MAG. Quin potius Aristotelem,
aut Platonem? Habes aliquid aliud? HY.
Hæc vidi scelus capitale admitti. Ludimagister
vici recti capro olidior, qui in
phrontisterio suo in pedore & fœtore do-
cet auditores diabularios, ter aut quater
pronunciauit volucres, accentu in penul-
tima, ego verò miratus sum, terram illi
non dehiscere. MAG. Quid aliud decebat
talem ludimagistrum dicere? & est alio-
qui in formulis Grammaticis valdè detri-
tus. Sed tu in re leui nimium tumultuaris,
& facis tragoediam ex comoedia, seu Mi-
mo veriùs. HY. Equidem absolui pensum
meum: nunc tuæ sunt partes. dic tu vicis-
sim aliquid inter cœnam. MAG. Nolo: ne
tu mihi vicissim † παραφύνη. Iussulenta
hæc iam congelant, adfer * foculū men-
sarium, exalfacite aliquantum, priusquā
panem intingatis. Raphanus hic non est
esui, adeo est lentus, nec minùs sunt radi-
culæ iussulenti. HYP. Lentorem profectò
non à macello attulerunt, sed hæc contra-
xerunt in nostro pœnore, qua cella nihil
est pœnui incòmodius. Nescio quid istuc
rei est, semper adferuntur huc ossa eme-
dulla

4 Præter
rem respō-
deas.

* Est calfa-
torium
mensæ
aptum.

dullata. M A. Parum habent ossa medul-
larum * sub lunam silentem. HYPO. Quid * Prope
cū est plena? MAT. Plurimū. HY. Tum nouiluni-
verò ossa nostra habent minimū, sed um.
nihil veriū. MAT. Nō exorbit nobis me-
dullas luna, sed nostra Lamia, nimis hic
indidit piperis & gingiberis: & in iure
hoc, & toto acetario, nimium mentē, pe-
trofelini, saluæ, erucæ, nasturcij, hyssop-
pi: nihil puerorum & adolescentum cor-
poribus æquè damnosum, vt cibi, qui in-
teriora seruefaciunt. ARC. Quibus igitur
ex herbis velles confici? M A T. Laſucis,
buglossa hortensi, & portulaca, & petro-
felini aliquid admisceri. Heus tu Ginge-
golse, ne extergas labra manu aut mani-
ca, sed simul ipsa, simul manum mantili:
nam ideò tibi dat. Carnes ne attingas,
nisi ab ea parte, quam tibi es sumpturus.
Tu Dromo, non animaduertis te mani-
cas tuas inficere pingui carnium? reduc-
eas si sint apertæ ad humeros: si nō sunt,
corruga, vel complica ad cubitum, quæ
si relabunt, affige acicula, seu quod ma-
gis te decet, spina. Tu dominaster deli-
catule, in mensam incumbis: vbi id di-

C dicis

*Reliquie
que colliguntur.

diciffis in hara quapiam. heus, subiicite
eius cubito puluillum. Architricline, vi
de ne *analecta hæc pereant, reconde in
promptuarium. tolle primum omnium
salinum, hinc panē, tunc lances, discos
mantilia, postremo mappam. munde
quisque suum cultellum, & reponat in va
ginā. Heus tu Cinciole, ne scalpes den
tes scalpello, nam est noxium. conficito
tibi dentiscalpium pennula, vel bacillo
tenui acuminato: & scalpe modicè, ne
gingiuas scarifices, & sanguinem elici
as. Confurgite, & abluite manus, prius
quam recitetur gratiarum actio. Amoue
mensam, voca ministram, ut pavimentū
hoc scopis verrat. Agamus Christo gra
tias. præeat verba, qui sacrauit mensam.
FLO. Pro cibo temporali gratias agimus
Christe Domine temporarias, fac ut
pro immortalitate agamus æternas: A
men. MAG. Ite lusum, & confabulatum,
& deambulatum, quò libuerit, dum li
cet per lucem.

GARRIENTES.

Nugo, Gracculus, Turdus, Bam
balio.

NUGO.

NVGO. Afsideamus in hac trabe: tu
Graccule è conspectu in saxo illo,
modò ne impedimento fis, quò min⁹ cer
namus prætereuntes. apricemur nos ad
hunc parietem, egregiè soli ostentum.
Quàm grandis trunc⁹, & cui vsu⁹ TVR.
Vt nos hîc sedeamus. NV. Oportet fuisse
procerissimam & latam arborem, vnde
est sumpta, TVR. Quales sunt in India,
GRA. Quî scis: fuisti tu in India cum Hi
spanis: TVR. Quasi scire aliquid de re
gione quapiam non possis, nisi in ea fue
ris. sed dabo tibi autorem meum. Plini
us scribit in India crescere ad eam alti
tudinem, quæ non possint iaculo supera
ri: & gens illa quidem sumptis non tar
da pharetris, vt ait Vergilius. NV. Scri
bit etiam Plinius, turmam equitum con
di sub ramis. TVR. Nemo id miretur, qui
scirpos illius regionis consideret, qui
bus infirmi fulciunt gradum, diuites
duntaxat. GRA C. Heus, quota est horæ
NV G. Nulla, nam horarum tintinabu
lum nunc funditur, adfuisti: GRA. Non
sum ausus: nam aiunt rem esse periculo
sam, NVGO. Ego interfui, & vidi innu

C 2 meras

meras mulieres pręgnantes transilire
canalem fusionis, qui est sub terram con
ditus. TVR. Audiui hoc illis esse salutare.
GRA C. Ea est colus philosophica, vt di
cunt. sed de hora quærebam. NV. Quid ti
bi opus est hora? si quid vis agere, dum
est oportunitas, est hora. Sed vbi est ho
rologium tuum viatorium? GRA. Excidit
mihî nuper, cum fugerem canem holito
ris post decerpta pruna. TVR. Ego te cur
rentem vidi de fenestra, sed quò te rece
pisses, spectare non potui, quia impedi
mento mihî erat hortus pensilis, quem
tibi mater adfixit patre inuito, & mul
tùm reclamante: mater verò in propo
sito constans obtinuit, ne tolleretur. NV.
Quid tu? tacebas? TVR. Flebam tacitus.
quid enim aliud agerem, dissentientib⁹
mihî charissimis capitibus? tametsi ma
ter iubebat me ab se stare, & clamare
strenuè: sed mihî non erat cordi, quicquam
aduersus patrē mutire. Ergo mis
sus sum ad scholam, quatuor continuis
diebus inientatus à matre irata, & deie
rante me non esse ex se natum, sed com
mutatum à nutrice, de quo ait dicturam
se nuq̃

se nutrici diem apud Prætorem capitalem. NV. Quid rei est Prætor capitalis? an non Prætor omnis habet caput? TV. Quid ego scio: sic illa dixit. GRA. Hem, qui sunt isti penulati & ocreati? NV. Galli sunt. GRA. Quid, est ne pax? TVR. Bellum narrabant futurum, & quidem atrox. GRA. Quid adferunt? TVR. Vinum. NVG. Exhilarabunt multos. GRA. Scilicet, non solum vinum exhilarat, sed vini mentio & recordatio. NVG. Vinosos utique: mea nihil refert, qui aquam bibo. GRA. Nunquam facies bonum carmen. TVR. Nosti illam mulierem? GRA. Non, quænam est? TVR. Aures habet gossipio obturatas. GRA. Quid ita? TVR. Ne quid audiat, quia malè audit. NV. Quam multæ pessimè audiunt auribus patentibus, & benè perforatis. TVR. Credo huc pertinere, quod est apud Ciceronem in Tusculanis quæstionibus: Surdaster erat M. Crassus, sed illud peius, quod malè audiebat. NVG. Non dubium est, quin hoc ad infamiam sit referendum. Sed heus tu Bambalio, inuenisti tuas Tusculanas quæstiones? BAM. Etiam, apud propolam: adeo

interpolatas, vt non agnoscerem. NVG.
Quis furrípuerat? BAM. Vatiníus, quod il-
li malè sit. GRA. Vah hominem manibus
aduncis & picatissimis: ne admittas eū
vñquam ad tuas capsas, nec ad scrinia, si
vis omnia esse salua. Nescis illum crum-
menisecam existimari ab hominibus; &
de crumenisecio accusatum apud gym-
nasiarcham? NV. Soror puellæ illius eni-
xa est heri gemellos. GRA. Quid mirum?
Mulier quædam viâ salaria ad leonem
galeatum, peperit nudius sextus terge-
minos. NVG. Plinius dicit, ad septimum
posse procedi. TVR. Quis vestram audi-
uit de vxore Comitís Bataviæ, quam fe-
runt vno partu tot edidisse, quot sunt in
anno dies, ex imprecatione mendicæ cu-
iuscumque. GR. Quid istuc fuit de mendica?
TVR. Mendica hæc liberis onusta petijt
ab hac Comite stipem: illa vbi conspexit
tot pueros, conuicio illam abegit, scor-
tum vocitans. negabat enim posse fieri,
vt ex vno viro tantam sobolem suscep-
set. Innocēs mendica precata est diuos,
vt si se castam & puram scirent, darent
comiti ex marito suo tot fœtus vno con-
ceptu,

ceptu, quot sunt in anno dies, & ita con-
 tigit. ostenditurq; propago numerosa il-
 la in oppido quodam illius insulæ. GRA.
 Malo credere, quàm exquirere. NV. Om-
 nia sunt Deo possibilia. GRA. Imò verò
 facilima. NV. Non nosti illum onustum
 retibus, comitatum canibus, cum ^{cau-} ^{* Est pile-}
 sia & peronibus, vehementem canterio stri- ^{us latus}
 gossissimor TVR. Est ne Mannius versifi- ^{aduersus}
 cator? NVG. Est planè. TVR. Quà nam ^{æstum.}
 tanta metamorphosis? NVG. Ex Minerva
 transiit ad Dianam: id est, ab honestissi-
 ma occupatione ad inanem & stultum
 laborem. Pater eius mercimonijs faciun-
 dis auxerat rem, hic paternam artem de-
 decori sibi esse ducit, vertit se ad alen-
 dos equos, & venationem, non aliter ra-
 tus posse nobilitatem generis venari.
 Nam si quid ageret vrile, non habere-
 tur pro nobili. Sequitur eum venantem
 talis Curius, pereruditus homo, aleator
 famosissimus, & qui probè nouit taxil-
 los mittere [†] compositos: domi habet so- ^{4 Ita vt ca-}
 dalem Tricongiū. TVR. Imò amphoram. ^{dant, vt}
 GRA C. Imò spongiā. NVG. Imò hare- ^{ipse vult.}
 nam Africæ aridissimam. B A M. Aiunt

C 4 illum

illum semper sitire. NV. An sitiāt, nescio, semper certè parat⁹ est potare. BAM. Aufculta lusciniolam illam. GRA. Vbi nam est? BAM. Non vides eam in ramo illo sedentem? vide, vt canit ardentè, nec intermittit. NVG. Flet Philomela nephas. GRA. Quid mirum dulciter eam garrere, quæ sit Artica? vbi etiam fluctus maris non sine numero alliduntur littori. NV. Plinius scribit, eam præsenti- bus hominib⁹ diutius & accuratius cantare. TVR. Quid causæ est? NVG. Ego tibi causam aperiam. Cuculus & Philomela eodem cantant tempore, verno scilicet, ab Aprilis medio ad Maium exactum, aut eodè circiter. Hæ duæ aues in contentionem venerunt de suauitate concentus, quæ situs est iudex: & quia de sono erat certamen, aptissimus visus est ad eam cognitionem asinus, qui præter cæteras animantes grandes haberet auriculas. Asinus repudiata lusciniâ, cuius se harmoniam negaret intelligere, victoriâ cuculo adiudicauit, philomela ad hominē appellauit, quem vbi videt, agit statim causam suam. canit diligenter, vt se illi
appro

approbet ad vindicandam iniuriam ab
asino accepta. GRA. Habeo causam poe-
ta dignam. NV G. Quid ergo, expectabas
philosopho dignam? posce id a nouis il-
lis magistris Parisiensibus. GR. Pleriq; il-
lorum vestibus sunt philosophi, non ce-
rebro. NV. Quid ita vestib⁹? nam coquos
potius dixeris, aut muliones. GRA. Quia
gestant eas crassas, detritas, laceras, lu-
tulentas, immundas, pediculosas. NV. Es-
runt ergo philosophi Cynici. GRA. Imo
cimici, non quod videri adfectant, Peri-
patetici, quippe Aristoteles sectæ prin-
ceps, cultissimus fuit. Ego verò longum
valedico iam nunc philosophiæ, si ali-
ter non possum esse philosophus. Quid
enim pulchrius, & homine dignius, quā
mundicies, & ciuilis quidam cultus in
victu & vestitu? ea in re antestant, mea
sententia, Louanienses Parisiensib⁹. TV.
Quid tu? non putas esse impedimento
studijs nimiam curam mundiciæ atque
elegantiarum? GRA. Ego quidem mun-
diciem probō, anxiam, & morosam illi⁹
curam improbo. NV. Damnas tu elegan-
tias? de quibus scripsit Valla tam diffusè,

C s quasq;

quas'que adeò diligenter commendant
 nobis nostri praeceptores: Alia est ver-
 borum in loquendo elegantia, alia re-
 rum in vestiendi. TVR. Scitis quid est
 mihi narratum à tabellario Louanien-
 si? NVG. Quid tandem? TVR. Clodium
 ardere perditè in puellam quandam, &
 Lusconem transfuisse se ad mercatu-
 ram à literis: hoc est, ab equis ad afinos.
 NVG. Quid audio? TVRD. Clodium no-
 ratis omnes succi plenum, rubicundum,
 benè habitum, hilarem, vultu reniden-
 ti, comem, festiuium confabulatorem:
 nunc refert ille esse exuccum, exanguè,
 pallido colore, atque adeò lurido, imbe-
 cillum, horridum, trucem, taciturnum,
 fugitantem lucis, & humani consortij:
 nemo qui illum vidisset priùs, iam agno-
 fceret. NVGO. O miserum adolescen-
 tem: vnde id malit? TVR. Ex amore. NV-
 GO. At vnde amor? TVRD. Quantum ex
 oratione tabellarij potui colligere, reli-
 querat seria & solida studia, dediderat
 sese cunctum poëtis lasciuis, Latinis, &
 linguae vulgaris. inde prima animi præ-
 paratio: vt si qua ignis scintilla in il-
 lum

lum incideret fomitem , quantumlibet
exigua, subito inflammaretur velut stup-
pa, tradiderat se somno & ocio. NVGO.
Quid necesse habes plures aut maiores
causas amandi commemorare? TVRD.
Nunc insanit, ambulat plerunque so-
lus: semper autem vel tacitus, vel can-
tillans aliquid, & modulans, scribit ver-
sus sermone vernaculo. NVGO. Scilicet
quos legat ipsa Lycoris. GR. O CHRIS-
TE auerte ab animis nostris tam per-
niciosum morbum. TVRD. Nisi me in-
genium Clodij fallit, recipiet se ali-
quando ille ad frugem meliorem, pe-
regrinatur animus eius in nequitia, non
habitat. GRACCVLVVS. Et ille alter quas
mercaturas exercet? TVRDVS. Misit ad
patrem epistolam, flebiliter conscrip-
tam de misera conditione studiorum,
quam, quod esset aperteilis, legit ip-
se tabellarius. Pater homo crassæ Mi-
neruæ, transdidit eum à chartis ad las-
nas, pannos, glastum, piper, gingi-
ber, cinnamum. Nunc ille succinctus
brachia, mirè diligens & sedulus in a-
romataria taberna vocat aduentores,

*Quæ ape-
riri possit
integrè.

excipit blandus, scandit, descendit, per
schalas infestissimas, profert suas mer-
ces, vertit, inuertit: mentitur, peierat,
omnia sunt illi leuiores, quàm studere.

NV. A puero noui illum attentum ad rem,
& delectari numulis. itaq; potiore habuit
numationem quàm literaturam, &
vile lucrum anteposuit excellenti erudi-
tioni, aliquando poenitebit eum. TVR.

Sed serò. NV. Indubie, prouideat ne acci-
dat sibi, quod suo consobrino. TVR. Cui?

NVG. Antronio in angiportu pomorum,
ad tres gracculos. Non audisti illum su-
periore anno decoxisse? GRAC. Quid de-

coxit quæso? est'ne hoc tantum malum?
an non quotidie id fit in culinis omnib'?

TVR. Decoxit rem. GRA. Quam rem?

Contur-
bavit ra-
tiones, no-
lens solu-
re credito-
ribus.

TVR. Alienam, & * conturbauit. GRA. C.

Nihil'ne reddidit creditoribus? TVR.

Ex cõpactione, nam receperat se in asy-
lum: vncias ternas ex libris singulis. GR.

Hoc vocas tu decoquere, cum nihil sit
crudius? sed quomodo amisit? TVR. Au-
diui equidem nuper de patre, non satis
tamen intellexi, narrabat pater eum fe-
cisse versuras damnosissimas, quæ de-

glube-

gluberunt eum, & deuorârunt vsque ad
ossa. GRAC. Quid rei est versura? quid de-
glubere? TVR. Ne ego quidem noui: cre-
do esse aliquid de furibus. NVG. Vides il-
lum obesum? quem putes vix se posse cõ-
mouere, petaurista est, & funambulus.
GRA. Ah tace, rem narras incredibilem.
TVR. Non ipse quidem suo corpore, sed
calcibus. GRAC. Adferebat aliquid aliud
nouî tabellarius de nostris fodalibus?
TVR. Etiam de Hermogene, qui in omni
nostro certamine semp ferebat primas,
is admirabili mutatione ex ingeniosissi-
mo, & (vt ætas illius ferebat) doctissi-
mo, repentè factus est tardissimus, & ru-
dissimus. NVG. Tale quiddam sæpè vidi
accidere in quibusdam acutulis. B A M.
Aiunt id fieri, cùm ingenij acumen non
est solidum: vt in scalpellis, quorum aci-
es faciliè retunditur, præsertim si quid se-
cet paulò durius. GRAC. Quid est? ne aci-
es in ingenio, sicut in ferro? B A M. Ne-
scio, ferrum sæpè vidi, ingenium nun-
quam vidi. NVG. Quid factum est adoles-
centulo illi pagano, qui superiore men-
se exhibuit nobis prandium aduentu-
rium,

*Pro suo
felici ad-
uentu.

rium,

4 Quire-
trahunt
seruos a
fuga.

* Quā he-
ra semper
habet sibi
paratā ad
manum.

4 Socci li-
gnei.

* Crassa,
qualis est
Frisia.

* Attinget
scopum.

peius est eructare homi-

torium, refertum delicijs rusticis, ad
quem è fuga retrahendum præceptor
miserat quatuor † fugitiuarios † & erat
formosulus. TVR. Venustus asinus. Puel-
la * amanuensis amitæ meæ, quæ puella
est illi soror patruelis, conuenit illum
nuper in pago suo, nudo capite, impe-
rum, horridum, sentum, cum * gallicis,
& tunica † villosa leuidensi, vendentem
in triuio quodam chartaceas imagines,
& tabellas elementarias, cantantem
cantiones nouas in circulis. GRAC. Opor-
tet illum esse ortum claro sanguine. TV.
Quid istuc? GRAC. Quoniam pater eius
est de genere Coclitum. NVG. Non tam
id arguit nobilem virum, quàm bonum
iaculatorem. * collimabit facile. TVRD.
Aut fabrum tignarium, qui oculo rubri-
cam dirigit vno. NVGO. Nunquam pla-
cuit mihi ille puer, nec dederat mihi sig-
nificationem aliquam virtutis. GRAC.
Quid ita? NVG. Quia nec amabat studia,
nec præceptorem reuerebatur, quod est
perditi animi argumentum euidentissi-
mum: & senes irridebat, & calamitosos
subfannabat, Sed quis est iste sericatus,

tor

torquatus, bracteatus auro? GR. Ex genere clarissimo, matrem habet nobilissimam & fecundissimam. NV. Quam? GR. Terram, & vix credas, quas semper faciat delicias. dicas puerulum in cunis adhuc & crepundis vagientem. NV. Atqui lanugo illi incipit iam per malas serpere. BAM. Hem observator venit, expedit liberos, explicate, incipite evolvere. GRA. Nec fuit his multis hebdomadibus observator magis curiosus, & qui tam gauderet deferendis ad magistrum criminibus. BAM. Utinam saltem nos veræ culpæ reos ageret, sed calumniatur plerumque. NVG. Hic murus aheneus esto. Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa. Sed quiescite, ego illum statim hinc fugabo. OB. Quid tu dicis Vacias? NV. Quid tu Vatrax? OB. Quid tu Vatrachomyomachias? sed loco amoto, quid hic agit? NV. Quid ageretur? quod inter bonos scholasticos & studiosos: legitur, ediscitur, disputatur. Dic sodes capitulum lepidissimum, quod est apud Vergilium: Transuersa tumentibus hirsquis? OBSER. Benè facitis, pergite studere, ut bonæ indolis adolescentem

scientes decet: mihi aliud nunc est negotium, vos valebitis. NV. Satis nugatum est, reuertamus ad ludum, sed prius relegamus, quæ præceptor explicauit, tum ut discamus, tum ut illi placeamus, & nos approbemus: quod cuique nostrum debet esse in votis, non minus quam patri.

ITER ET EQVVS.

Misippus, Philippus, Misospudus,
Planetes.

PHIL. Vultis'ne proficiscamur animi gratia Boloniam, quæ est ad Sequaniam? MISI. & MISO. Nihil malumus, die præsertim sereno, & à vêtis silenti, tum etiam in nostro pædagogio feriato. PHI. Cur non est vobis operarius? MISO. Quia Pandulphus madefactus est hodie in genti prandio magistros omnes, in honorem laureæ suæ magistralis. PLA. Vah, quantum potabitur. MISO. Multo plus fietur. MISI. Ego habeo asturconem. PHI. Et ego equum meritorium, conductum de lusco impostore. MISO. Ego & Planetes vehemur rheda: reliqui, si videtur, vel pedestres sequentur nos, vel vi brachiorum

chiorum agent cymbam contra cursum annis. PLAN. Imò equis trahetur.

MISO. Vt erit cordi, nam nobis * pede stre iter magis placet. PHI. Eia puer, fre^{* Idem est quod terrefre.}

na equum meum, & insterne. Quid malum, manno indis lupatum? orna potius

frenulo illo leui cum bullis. P V. Hui, nec t oream habet, nec * aureas. PHI. Si scirem, quis fregisset, ego illi frangerẽ.

MISIP. Quid tu nunc dices concitatus? * Corrigia quæ est sub ore. * Corrigia ad aures.

PHIL. Panem in cœna. Accipe, vnde poteris, accommodato. P V. Scilicet in medijs pædagogijs quæris tu vel equos,

vel equorum ornamenta? PHI. Supple igitur quæ defunt ex hoc fune. P V. Erit deforme. PHI. Abi insane, quis videbit

extra urbem? P V. † Antilena est diffusa. * Est loræ ante petus.

PHIL. Sarcias ligula adstrictoria aliqua. P V. Non habet * postilenam. PHIL. Nec opus est. PLA. Magnum equitem, & exercitatum. delabatur ephippiũ ad col-

lum, & effundet te equus supra caput. PHIL. Quid ad me? lutosa est magis via, quàm lapidosa: inficiar cœno, non cruentabor. Sed si hæc omnia apparanda,

non hinc discedemus ante vesperum.

non hinc discedemus ante vesperum.

non hinc discedemus ante vesperum.

D adhuc

adhuc equum qualicunq; ornatu. P V.
 Paratus est, conscende. ah quid agis,
 pedem dextrum ponis priorem in sta-
 pedas? PHIL. Vtrum ergo? P V. Sinistrū,
 & habenas sinistra manu rege: dextra
 cape hanc uirgulam, quæ erit pro cal-
 caribus. PHIL. Non indigeo, calcanei es-
 runt mihi uice calcarium. P V. lubellū
 Tauream uideris, aut qui cum hoc est
 congressus, Asellam. PHIL. Apage his-
 torias in procinctu. ubi reliquis? P V. Ite,
 ego comitabor uos pedester. MISIP. O
 equum molestissimum succussatorem.
 ossa mihi omnia cōtuderit, priusquam
 perueniamus in opidulū. PH. Quid ma-
 lū est stratum istud tuum? clitellæ est, ut
 puto. Mi. Paulo minūs. PH. Quanti, quan-
 ti? MISIP. Numis Turonensibus quatuor-
 decim. PHIL. Equum ipsum cum suo
 uictu & uestitu tanti non emerim. nec
 uidetur mihi equus uictor, nec ehip-
 piarius, sed iumentum clitellarium &
 iugale, aut dorsuale: animaduerte quæ-
 so, ut passim cespitat? uel in chartam,
 aut latum culmen impingeret. MISIP.
 Quid tu de eo dicis? pullus est adhuc.

Sed

Sed garriās quæ uoles. Vides tu hunc equum? is qualis qualis est, me uehet, aut ego illum. P V. Vngulam habet te-
 nerrimā miser. P H I L. Quid admonuit te tam accuratè unoculus, cū tibi es-
 um insterneret? M I S I P. Rogauit uer-
 bis amantissimis, ne duo infideremus equo, alter in strato, alter super clu-
 nes, & ut in equili diligenter ei t sub-
 sternerem. P V E R. Nimirum eget mi-
 sellus, qui latera habet nudata a carne.
 P H I L. Quid agitis uos? non adscendi-
 tis in rhedam? Plane. Probè mones, rhe-
 darius petit nunc altero tanto plus,
 quàm quanti eramus pacti. P H I L. Cum
 rhedarij est uobis res, & cum nauicu-
 latoribus facilè cōficietis omnia, & ex
 animi sententia, genus hominū est mī-
 te, mansuetū, come, urbanum, piū. Rhe-
 darij sunt fex terræ, nauiculatores fex
 maris. date illi dimidiū eius, quod plus
 poscit. P V E R. Quotam esse iam horam
 censetis? P H I. Ex sole cōñcio esse ultra
 decimā. P V. Appetit iā meridiēs. P H I L.
 Ita? nec heus Misippe, eamus: sequatur
 qui poterit. Inuenient nos ad galerum

4 Paleam
ad cuban-
dam.

D 2 purpureum,

* Est sacer
dos, qui
præest pa
ræcia, cu
ratus vul
go.

* Quas
scolpetas
vocant.

purpureum, ea est taberna diuersoria,
sita contra regiam pyramidem, nō pro
cul à domo * Curionis. MISI. Quà egres
dientur? PHIL. Per portam Marcellinam,
ad dextram, simplici viâ & directâ. MISI
P. Imò teneamus hanc semitam, viâ
iucunda & placida. PHIL. Minime ve
rò: nihil commodius ac tutius, quàm
viâ regiam, nam transuersis in itineribus
amittimus comites: præsertim quòd
trames ille, nisi me fallit memoria, est
valde sinuosus, & ambagiosus. MISI P.
Qui sunt isti hastati? videntur milites
ex istis mercenarijs. PHIL. Quid agen
dum? MISI P. Reuertamur ne nos spoli
ent. PHIL. Progrediamur, nam facilè e
uademus eos cursu equorum per cam
pos. MISI P. Quid si gestent * tormenta
manuaria? PHIL. Nihil tale cerno, sed
solas farissas. MISI P. Accede propius pu
er. PV. Quid rei est? MISI P. Non tu vides
illos Germanos? PV. Quos? MISI P. Illos
huc venientes aduersum nos. P V. Plac
nè sunt Germani, sed Parisienses rusti
ciduo cum suis baculis. MIS. Profectò ita
est: benè sit tibi, animam mihi & vitam
reddi

reddidisti. Sed ubi Misospudus & Planetes? PV. Rhedarius iratus, quod non quantum postulauerit, accipiat, duxit eos via salebrofa: equidem magna enituntur virotas in alto cœno hærentes extrahere, temonem & helcia confregerunt. tum canthi reuulsi sunt cum clauis, & ipse rotam sufflamminauerat imprudens, bili excæcatus, nunc ea reficit stomachabundus, & conuicians diuis omnibus, vectores quoque diris deuouens atrocissimis. PHIL. Quæ capiti illius sint. PV. Puto eos rheda relicta transituros in farracum, quod sine onere habet iter Boloniam. Glaucus & Diomedes ingressi erant in scaphā quandam, sed nautę negant se hoc ven-
to posse remis aut contis agere nauigium. equos * helciarios narrant omnes esse occupatos, nescio qua materia vehenda, ita nondū religarant prymnesum. PHIL. De naulo nihil noui. PLA. Nihil prorsum. PHIL. Mirum est, sed conicio quid futurum sit. nō peruenient illi Boloniam ante serum diē. MISIP. Quid tum? sumemus diem crastinum totum

* Qui trahunt nauigium, & similia.
+ Funis est, quo naui culæ terre alligantur.

D 3 ad re-

ad reficiendum animum. Aspice ut flu-
 uiolus ille leniter labitur, aqua planè
 crystallinè inter scrupos aureos, quàm
 iucundum murmur? Audis luscinio-
 lam & carduelem? Profectò territorii
 um hoc Parisiense amœnissimum est.
 PHIL. Quod spectaculum potest esse
 huic parè quàm placido agmine fluit
 Sequana? ut fertur nauicula illa plenis
 sinibus, & secundo uento? mirificè his
 omnibus redintegrantur animi. Opra-
 tum miro artificio uestitū. MISIP. Nem-
 pè ab admirabili artifice. PHIL. Quàm
 suauem odorem eructat. MISIP. Hæc,
 hæc ad sinistram flectito, ut uites cœ-
 num tenacissimum, in quo gradarius
 tuus statim unguem amitteret. Quàm
 contrariùs hic campus suo uicino ob-
 situs situ, squalidus, cariosus, horrens
 petris & spinis armatus? PVER. Non
 uides esse agrum ruderatum ex uilla
 ruinis? & alioqui frumentarius est. Hy-
 berno puluere, uerno luto, magna far-
 ra, Camille metes. PHIL. Quæto cantil-
 la uersus aliquot, ut soles. MISIP. Placet.

Felix ille animi, diuisq; similinus ipsis,

Quem

Quem non meydaci resplendens gloria fūco.
Sollicitat, non fastuosi mala gaudia luxus:
Sed tacito finit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia uitæ.

PHIL. Versus facetissimos, & grauissimos: cuius quæso sunt? MISIP. Non agnoscit? PHIL. Non. MISIP. Angeli Politiani. PHIL. Vetustiores putauī, & habent gratiam antiquitatis. Suspīcor nos deerrasse. MISIP. Heus bone uir quā itur Boloniam? R V S T. Aberrastis, obuertite canterīa uestra ad biuium illud, & tenete uīam, quam rodit flumen: ea uos non finet falli, recta est, & simplex usq; ad uetustam quercum, inde ad manum hanc uos præcipitatote. MISIP. Habemus gratiam. R V S T. Ducat uos Deus. MISIP. Mallem currere, quā sic ab equo isto concuti. PHIL. Tanto cœnabis auidius. PHIL. Imò nō potero cœnare delassatus, & confractus toto corpore. citius quæram de lecto, quā de mēsa. PHIL. Sede coniunctis cruribꝰ, non diuaticatis: minꝰ senties laborē. MISIP. Hoc est fœminarum. & facerem, nisi metuerem derisus & sannas prætereuntium.

reuntium. P V. Siste parumper Philipe, dum hic faber ferrarius calciarit asturconem tuum, cui excussa est solea dextrî pedis. MISIP. Quin potius moremur hic, vt clauso diuerforio sub dio dormiamus. PHIL. Quid tum? in aperto mundo. an non id præstabilius, quàm in clauso? grauius esset, quòd incœnes.

S C R I P T I O.

Manricus, & Mendoza. Magister.

MAN. Adfuiſti n' hodie, cùm ille haberet orationem de vtilitatibus ſcribendi? MEN. Vbi' nam? MAN. In auditorio Antoni Nebriffenſis. MEND. Minimè verò. ſed tu recenſe, ſi qua hæſerunt memoria. MANR. Quid ego recenſeam? dixit tam multa, vt omnia propè exciderint. MEN. Ergo contigit tibi, quòd de vaſis anguſti oriſicij Quintilianus dicit, quòd ſuperfuſam humoris copiam reſpuunt, ſenſim ſi inſtilles, recipiunt. Sed nihil retinuisti penitus? MANR. Propemodum nihil. MEN. Aliquid igitur. MANR. Perpuſillum. MEN.

Iſtuc

Istuc ipsum perpusillum fac mihi etiam commune. MAN. Primum omnium aiebat esse perquam admirabile, tantam varietatem humanarum vocum paucis potuisse literis comprehendis: deinde amicos absentes posse inter se beneficio literarum colloqui. Addebat, nihil esse visum mirabilius apud insulas istas à regibus nostris recens inuentas, unde aurum adfertur, quam posse inter se homines aperire quæ sentiant, tanto interuallo regionum missa chartula aliqua, maculis nigris distincta. Rogabant enim, an papyrus sciret loqui, hæc ille: & alia permulta, quæ sum oblitus. MEN. Quandiu dixit? MAN. Horas duas. MEND. Ex tam longa oratione tam paucula mandasti memoriæ? MAN. Mandavi quidem memoriæ, sed ea noluit retinere. MEN. Planè dolium habes filiarum Danaï. MAN. Imò exsepici cribro, non dolio. MEN. Accersamus aliquem, qui tibi ea, quæ ille dixit, redigat in memoriam. MAN. Mane tamen, nam aliud quiddam cogitatione quæro, teneo. MEND. Eloquere tandem: cur

D S non

non excipiebas penna? MAN. Non erat ad manum. MEND. Ne pugillares quidem? MANR. Ne pugiles quidem. MEND. Exprime hoc tandem. MANR. Aufugit iam. tu excussisti menti tam odiose interpellando. MEND. Hui, tam citò? MANR. Redijt in memoriam. Ex autoritate nescio cuius scriptoris adfirmabat, nihil esse ad magnam eruditionem compendiosius, quàm probè ac celeriter pingere. MEND. Quis est autor? MANR. Nomen sæpè audiui, sed memoria effluxit. MEND. Vt alia. sed huic præcepto non paret vulgus nostræ nobilitatis, quæ pulchrum & decorum sibi esse ducit. nescire literas formare: dicas sacificationem esse gallinarum. & nisi præmonitus sis cuius sit manus, nūquam diuinaris. MAN. Et ea de causa uides, quàm crassi sunt homines, quàm amentes & opinionibus corruptissimis. MEN. Quomodo sunt uulgus, si nobiles? an non hæc multum inter se distant? MANR. Quia vulgus non uestib⁹ & possessionibus distinguitur, sed uita & iudicio de rebus integro. MEN. Vin⁹ ergo

ergo ut nos à uulgarì ista infciētia uin-
dicemus? tradamus nos huic exercita-
mento. MANR. Nescio quo pacto natu-
rale est mihi distortè, inæqualiter, per-
turbatè exarare literas. MEN. Hoc ha-
bes nobilitatis, exerceas te: nam assue-
factio mutabit, quod naturale esse du-
cis. MANR. Sed ubi is habet? MEN. Ex
me tu id queris? qui nec audiui hominē,
nec uidi, cū ipse etū audieris, tu quan-
tū intelligo, uelles omnia ingeri tibi
premanſa in os. MANR. Nunc cōmemi-
ni. aiebat sibi domū conductam iuxta
ædem diuorū, Iusti & Pastoris. MEN. Est
ergo uicinus uester, eam? MANR. Heus
puer, ubi est magister? PV. In illo cōcla-
uī. MANR. Quid agit? PV. Docet quosdā.
MANR. Significa illi astare hīc pro fori-
bus, q̄ huc etiā ueniunt, ut ab eo doce-
ant. MAG. Qui pueri sunt isti? qd petunt?
PV. Te cupiunt conuentū. MAG. Admit-
te eos ad me recta. MA. & ME. Optamus
tibi salutem & oīa prospera magister.
MAG. Et ego uicissim uobis felicē huc
ingressū. sospiter uos Christus, qd est?
qd uultis? MA. Doceri abs te artē istam, q̄
profis

profitere, si modò vacat, & si vis. MAG. Profectò oportet vos esse pueros honestissimè educatos, qui & sic loquamini, & tam modesto sitis ore. Nunc verò magis, cum tota facie suffudit se vobis rubor, confidite filij, nam iste color virtutis est, qui vocamini MAN. Manricus & Mendoza. MAG. Nomina ipsa testantur ingenuam educationem, & generosos animos. Ita demùm eritis verè nobiles, si ips artibus excolatis animos, quæ maximè sunt dignissimè claris natalibus: Quàto magis sapitis vos, quàm multitudo ista nobilitatis, qui eò se habitum iri generosiores sperant, quò impetitiùs pingant literas. Sed minimè est hoc mirandum, quando quidem persuasio hæc dementiam nobilitatis iam pridem inuasit, nihil esse abiectius aut vilius, quàm aliquid scire. Ergo videre est, illos epistolis à librarijs suis compositis subscribentes id, quod nullo pacto legi potest: nec scias, à quo tibi epistola mittatur, nisi sit à tabellario prædictum, aut signum agnoscas. MAN. Id modò ego & Mendoza querebamus.

MAG.

MAG. Sed venitis huc armati? MANR. Minimè verò bone præceptor. vapularemus à nostris pædagogis, si ausi essemus arma hac ætate vel aspicere, nedum tangere. MAG. Ah ah non loquor de armis crudelitatis, sed de istis scriptoribus, quæ ad præsentem rem faciunt. Habetis thecam pennariam cum pennis? MEN. Quid rei est theca pennaria? an ea, quam nos calamarium nominamus? MAG. Ea ipsa. nam antiquissimi homines solebant stylis scribere, quibus successerunt calami. & potissimum Nilotici, Argareni, si quos novisti, harundinibus scribunt à dextera in sinistram, sicut omnes penè ad Orientem nationes. Europa Græcos secuta, contra à sinistra in dexteram. MAN. Etiam Latini? MAG. Latini quoque, filii sed hi à Græcis habent originem, & olim veteres Latini scribebant in membrana deletili, quæ vocabatur palimpsestos, tum vna tantum facie, nam qui utrinque erant libri conscripti, opistographi dicebantur: qualis fuit Orestes ille luuenalis, scriptus & in tergo, nec

nec dum finitus. Sed hæc aliàs, nunc
ea, quæ instant. Anserinis pennis scri-
bimus, aliqui gallinaceis. Vestra ista
sunt egregiè habiles, nam sunt caule
ampla, & nitida, & firma. detrahite
plumulas scalpello, & detruncate ali-
quid è cauda: tum eradite, si quam ha-
bent scabriciè. nam leuigatae fiunt ap-
tiores. MANR. Nunquid ego gero nisi de
plumatas & nitidas, sed institutor me-
docuit me eas lenes facere salua, &
adfricatione ad aduersam tunicam, uel
foemini cruralia. MAG. Præsens cõsiliũ.
MEND. Doce nos aptare pennas. MAG.
Primum omniũ rescindetis utrinq; ca-
put, ut fiat bifurcata: tum in superiore
parte incisurã facite scalpello sensim
ducto, quæ crena uocatur: hinc æquate
duos illos pedunculos, seu mauultis no-
minare cruscula, ita tamen, ut altius sit
dextrum, in quod penna scribendo in-
cumbit, id tamen discrimẽ uix percep-
tibile oportet esse. Pennã si firmiũs uis
chartæ imprimere, tribus digitis tene-
to: sin celeriũs, duobus, pollice & indi-
ce, more Italico: nam medius inhibet
magis

magis cursum, & moderatur, ne se immodicè effundat, quàm adiuuat. MANR. Profer atramentariū. MEND. Hem, cornu atramentariū elapsū est mihi uenienti huc. MAG. Puer, profer ampullā illā atramentariā, ex ea effundem⁹ in hoc mortariolum plumbeum. MEND. Sine peniculo? MAG. Ita haurias penna liquidius, & commodius, nam in gossipio uel filo bombycini, aut lini, quum pennam intingis, adhæret semper crenæ fibra aliqua uel flocculus, in quo detrahendo fit mora scriptioni: aut si nō detrahas, lituras uerius effingas, quàm literas. MEND. Ego ex sodalium consilio linteolum Melitense indo, aut t[†] bō + Tolera-
bycinum leue ac tenue. MAG. Istud uerò num vul-
est satius. Cæterum multò præstat, so-
go.
lum atramentum infundere in mortariolo quidem fixo. nam quod circumgestandum est, huic omninò opus est peniculo. Cæterum habetis chartam? MENDOZA. Hanc. MAGISTER. Asperam admodum, & quæ pennam remoretur, ne inoffensè decurrat, quod est studijs noxiū. Nam dum
luctaris

luctaris cum scabricie chartæ, elabuntur multa ex ijs, quæ scribenda cogita ueras. Hoc genus chartæ amplæ, densæ, duræ, scabræ librarijs relinquitur: quæ igitur libraria nuncupantur, quod ex eis fiant ad diuturnitatem libri, nec illam quotidiano vsui paraueritis grædem, augustanam siue imperialem, quæ de rebus sacris hieratica nominatur: quales videtis in libris sacrarum ædium, adquirite vobis chartam epistolarem, quæ ex Italia adfertur optima, tenuissima & firma: vel vulgarem illam, quam ex Gallia important, quam passim inuenietis venalem in singulos codices numis octonis plus minus, dabitur vobis pro corollario philura vna, aut altera chartæ emporeticæ, quam bibulam dicimus. MEND. Quæ est horum nominum ratio? nam sæpè dubitavi. MAG. Emporetica de Græco venit, ab inuoluendis mercibus, & bibula, quod atramentum absorbeat. Ita non erit vobis opus surfuribus, aut sabulo, vel puluere de pariete eraso. Sed omnium optimum est, cum per se literæ exi-

exiccant: eo enim modo diuturniores
sunt. Proderit tamē emporetica, quā
sub manū extēdatis, ne sudore aut for-
dibus maculetis papyri candorē. MA.
Cedò iam nobis, si uidetur, exemplar.
MA G. Primū abecedariū, deinde syl-
labatim, tum uerba coniuncta, ad hūc
modū: Disce puer, quibus fias sapien-
tior, & proinde melior. Voces sunt a-
nimorū signa inter præsentes, literę in-
ter absentes. Hęc effingite, & redite
huc à prandio uel cras, ut scripturā ue-
stram emedē. MA. Faciemus: interea cō-
mendam⁹ te Christo. MA G. Et ego uos
eidē. ME. Sedamus, ut absq; interuentu
sodalium & interpellatione medite-
mur, quæ à magistro hoc accepimus.
MANR. Placet mihi, ita fiat. MEND. Ven-
tum est, quò uolebamus: assideamus in
his saxis. MANR. Etiam, sed auersi à so-
le. MEND. Mutua mihi dimidium char-
tæ folium, quod reddam cras. MANR.
Sufficit tibi hoc frustulum? MENDO.
Hui, non capiet sex uersus, ex meis
præsertim. MANR. Scribe in utraq; fa-
cie, & duc uersus densiores. quid ne-

E cesse

cesse habes tam magna interstitia res
linquere? MEND. Ego'ne' uix interval-
lum est ullum. nam literæ sese utrinque
attingunt, præsertim quæ longos ha-
bent apices, aut pedes, ut b, & p. Sed
quid tu? iam'ne duos versus exarastis?
& quidē eleganter, nisi quod sunt præ-
ui. MANR. Scribe tu seorsum, & tace.
MEND. Enimuero penna & atramen-
to hoc scribi nullo pacto potest. MAN.
Quid ita? MEND. Non cernis, ut pen-
na respergit chartam atramēto extra
literas? MAN. Atramentum meum a-
deò est crassum, ut limum esse credas,
aspice amabo, ut hæret in summa cre-
na, nec ad characteres formandos de-
fluit. Quin igitur utrique incommodo
medemur? tu de cuspidibus penne res-
cinde scalpello, quoad atramentum
commode colligat in literas: ego in a-
tramentarium, quò sit atramentum li-
quidius, instillabo guttas aquæ aliquot.
MEND. Immenito potius. MANR. Oh ne
lotium, foetebit atramentum ipsum,
& quicquid scripseris: nec facile dein-
ceps odorem hunc elueris, è peniculo,
op^s

optimum esset acetum, si haberes ad
manū, nam hoc uī sua statim disrarat
densum atramentum. MEND. Verum:
sed periculum est, ne acrimonia sua
chartam penetret. MANR. Nihil tale
metuas. hæc charta maximè omnium
continet atramentum, ne effluat. MEN.
Extremæ huius tuę chartę orę inæqua-
les sunt, rugatæ & asperæ. MANR. De-
marginato chartam aliquantū foris
cibus: nam hoc est etiam elegantius,
aut citra eam asperitatem scribendo
subsiste: Tibi semper leuissimæ offen-
siones satis magno impedimēto sunt,
ne pergas: sed quicquid est in manib⁹,
abñcias illicò. MEN. Redeamus iam ad
præceptorem. MAN. Videtur tibi tem-
pus? MEN. Metuo, ne præterierit iam
tempus: nam solet maturè cœnare.
MAN. Eamus, ingredi tu prior, qui
habes minus cordis. MEN. Imò tu po-
tius, qui minus frontis. MANR. Vide ne
quis ab illo exeat, qui deprehēdat hic
nos iocātes & lasciuiētes. Pulsemus
foras annulo, etsi patentes, nam hoc
fuerit vrbanius. At at. PV. Quis istic?

E 2 recta

recta introeas, quisquis es. MANR. Nos
 sumus, ubi est institutor; PV. In concla-
 ui. MEND. Omnia sint tibi fausta prae-
 ceptor. MA G. Feliciter ueneritis. MEN.
 Effinximus quinquies aut sexies tuum
 exemplar in eadem charta: referimus
 hoc opus nostrum ad te emendandum.
 MA G. Rectè facitis. Ostendite: post-
 hæc relinquite maiorem intercapedi-
 nem uersuum, ut sit ubi ego possim cor-
 rigere uestra errata ad emendationē.
 Hæ literæ sunt admodum inæquales,
 quod est in scribēdo scēdum. Animad-
 uertite, quantò n, maius est quàm e, &
 o: quàm orbis huius p? nam literarum
 corpora omnia oportet esse æqualia.
 MEN. Quid quæso uocas corpora? MAG.
 Media in literis, præter apículos, & pe-
 dunculos, si quos habent. apices habēt
 b, & l, pedes p, & q. Iam in eodem m,
 crura sunt imparia. primum breuius
 est medio, & nimis magnam caudam
 trahit, sicuti & illud a. nec satis impari-
 mitis pennam chartæ, uix hēret atra-
 mentum, nec dignoscas quæ sint ele-
 menta. Quod literas has transformas
 re

re tētaris in alias, erasis particulis cus-
pide scalpelli, magis deturpasti scrip-
turam, satius fuisset, tenuem liturā in-
ducere. Tum & quod superest uerbi in
fine uersus, transferre in caput sequen-
tis, modò integrè sint semper syllabæ,
quæ secari non patitur lex Latinæ scri-
ptionis. Augustum Cæsarem produnt
memoriæ, non solitum uerba diuide-
re, nec ab extrema parte uersuum abū-
dantes literas in alteram transferre,
sed ibidē statim subiungere, & circūdu-
cere. MA. Nos id libenter, imitabimur,
quoniā exemplū est regis. MAG. Rectè
facitis, quomodo enim aliter approba-
retis uos, ex illius esse fatos sanguine?
Sed ne coniugatis omnes literas, nec
omnes separetis. Sunt quæ uinciri in-
ter se postulent, ut caudatæ cum alijs,
uelut, a, l, u: item hastatæ, ut f, & t. Sunt
quæ recusent, nempe orbiculatæ, p, o,
b. Quantum poteritis, recto capite scri-
bite: nam inflexo atq; incumbenti de-
fluunt humores ad frontem & oculos:
unde morbi nascuntur multi, & ui-
dendi imbecillitas, Accipite alterum

E s ex

exemplar, quod exprimatis cras, Deo propitio.

signavit. Oen Sed propera, nec te uenturas differ in horas:
in for lanavit. Oen Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
rebat manu, fane nec de hinc differ in horas. Et aliud.

Currant uerba licet, manus est uelocior illis.

Non dum lingua suum dextra peregit opus.

MEN. Vis'ne etiam lituram hanc red-
 damus? MAG. Lituram sanè, modò & al-
 lia probè exarata. MEN. Interea opta-
 mus te bellissimè valere.

VESTITVS ET DEAM

bulatio matutina.

Bellinus, Maluenda, Iohannius,
 Gomezulus.

MALV. Nempe hoc assiduè iam
 clarum mane fenestras intrat.
 Stertimus, indomitum quòd despu-
 mare Falernum sufficiat. BELLI. Ap-
 paret profectò insanire te. nam alio-
 qui nec tam multo mane esses exper-
 rectus, nec versus funderes, & quidem
 Satyricos, quò manifestius rabiem tu-
 am patefacias. MAL. Accipe ergo epis-
 grammatarios, edentulos & falsos:

Sur-

Surgite, iam pueris uendit ientacula
pistor, Cristataeq; sonant undique lu-
cis aues. BEL. Istud de ientaculo citis-
us mihi somnum excuteret, quam cla-
mores tui. MAL. Festiuissime nugator,
precor tibi felicem hunc diem. BEL.
Et ego tibi faustam noctem, & bonum
cerebrum, ut simul & dormire possis,
& soluta oratione loqui. MAL. Quaso
te serio responde, si modò serio potes
vnuquam loqui: quam horam censes
nunc esse? BEL. Medium noctis, vel
plùs paululùm. MAL. In quo horologio?
BEL. In meo domestico. MAL. Vbi tan-
dem est horologiũ tuum domesticum?
tu vt horologium vnuquam habueris,
aut inspexeris, cui omnis hora est sem-
per dormiendi, edendi, ludendi: stu-
dendi uerò nunquam. BEL. Atqui hic
ego habeo horologium mecum. MAL.
Vbi? ostende. BEL. In meis oculis, vi-
de, vt nulla ui aperiri possint, obdore-
mi rursus obsecro, aut certè tace. MAL.
LVENDA. Quid malum est carosis
hæc, seu veriùs Iethargus & mors quæ-
dam? quamdiu putas nos iam dormis-

ser. **BELL.** Horas duas, uel ad summum tres. **MALV.** Ter ternas. **BEL.** Quî fieri istuc potest? **MAL.** Gomezule, i curriculo ad solarium Franciscanorum, & contemplare, quota sit hora. **BEL.** Appage solarium, cum sol nondum sit ortus. **MAL.** Ortus uerò? aperi fenestram istam uitream: heus tu puer, ut uerberet sol huius oculos suis radijs. plena sunt iam sole omnia, & umbræ minores. **BEL.** Quid tibi est rei cum ortu solis, & occasu? sine illum priorem te surgere, cui maius est conficinandum iter diurnum. Gomezule, cursim contendito ad D. Petri, ibi aspicio & in horologio machinali quæ sit hora, & in gnomone. **GOME.** Vtrunq; sum intuitus. in solarío partū abest umbra à secunda linea, in horologio digitus indicat horā paulò plus quintam. **BEL.** Quid narras? aliud restat ergo agendum tibi, ut hic sis mihi fabrum ferrarium ex uico lapideo, qui forcipe disiungat has palpebras tam adfixas. dic ei, reuellendā esse è foribus seram aliquam, cuius sit amissa clavis. **GOME.** Vbi nam habet? **MAL.**

Ite

Iste uerò seriò accerferet. Desine iam
nugari, & surge. BEL. Surgamus tandē
quādo ita obstinasti animo. Vah, quā
es odios⁹ sodalis. Exuscita me Christe
ex somno peccati ad uigiliam iustitiæ,
transfer me ex nocte mortis ad lucem
uitæ: Amen. MA. Feliciter tibi proce-

dat hæc lux. BEL. Et tibi hæc eadem,
& aliæ quā plurimæ lætæ ac faustæ:
hoc est, ut eam ita transigas, ne cuius
uirtutem lædas, neu quis tuam. Puer,
adfero subuculam mundam: nam hæc
iam totos sex dies gestauī. hem arripe
pulicem illum saltitantē. Omitte nūc
uenationem pulicum. quantulum erit,
pulicem unū in cubili hoc extinxisse?

MAL. Quantum guttam unam aquæ t^{est Loua-}
Diliq̃ huic adimere. BEL. Imò uerò ma-^{nit.}

ri ipsi Oceano. Nolo hanc subuculam
collari rugato, sed alteram illam plas-
no: nam rugæ hæc quid aliud sunt hoc
tēpore, quā nidi, aut receptacula pe-
diculorum & pulicū? MAL. Inepte, ex-
istes repentē diues, habebis pecus al-
bum, & pecus nigrū. BEL. Peculium nu-
merosum magis, quā questuosum: &

E s comi

comites, quos malim semper uidere
in vicinia, quam domi mee. lube famu-
lam resuere latera huius subuculae, &
quidem filo serico. G O M. Non habet.
B E L. Lineo igitur, aut laneo, aut etiam,
si ita lubet ei, sparteo. nunquam famu-
la hæc habet, quod est opus: quod ve-
rò non est opus, affatim. Te verò Go-

mezule nolo ego esse diuinatorem. ex-
equere mandatum meum, & renun-
cia: ne arioleris quid sit futurum. Ex-
cute puluerem è sceminicruralibus cō-
cussu. hinc purga diligenter † musca-
rio illo seraceo. * Vdones dato itidem
mundos. nam hi sunt iam exudati, &
pedore olidi: φῦ, amoue eos isthinc,
continuò offendit me fœtor grauissi-
mè. G O. Vis † interulam? B E L. Non, nā
ex luce solis colligo diē fore calidam,
sed cedo mihi thoracem illū dimidijs
manicis * serici gausapini, & tunicam
simplicē † fustadicam, cū * vinculis vesti-
arijs oblongis. M A L. Imò † fustanicam.
Quid isthuc rei est? quo'nam ire cogi-
tas, ut tam ornes te præter morem tuū,
præsertim quum sit dies profestus? &
polē

† Scopula
vocatur
vulgò.

* Sunt cal-
ceoli lin-
tei.

† Est indu-
siū subu-
cula pro-
ximū, qd
p hyemē
geriatur.

† Vulgò
vellutum

† Pannus
levis, q in
Britānia
textitur.

† Sunt a-
strigmenta

† Pannus
ex gossy-
pio, q texti-

tur in
Germa-
nia.

poscis ligulas deuictorias castrenses? ^{Que vul}
 BE. Et tu cur induisti bombycinam le- ^{go vnda-}
 uem, recentē ab officina, cum habeas ^{lata.}
 capripiliā & damascenam detritam? ^{Hec qua}
 MA. Dedi hęc refarcienda. BE. Ego ve- ^{tuor fig-}
 rò in hisce meis magis cōmoditatem ^{nificant}
 spectro uestitus quam ornatū ^{quibz ad}
 † uincin- ^{pectus &}
 † uincin- ^{manicas}
 † uincin- ^{vestes ad-}
 † uincin- ^{stringun-}
 † uincin- ^{tur.}
 † uincin-
 be, inconsideratē semper dissoluis. MA.
 Ego potius vtōr † globulis & † ocel-
 lis, quod est decentius, & minū in in-
 duendo & exuendo molestū. BE. Non
 est idē omnium iudiciū in his, ut in reli-
 quis omnib⁹. Pectorale hoc, tunicā cō-
 dito in arcā, nec proferas tota æstate.
 astrigmēta hęc strenuē sunt exarmata
 suis ferreis. limbus hic est dissutus, &
 discerptus, cura reficiendū: sed uide
 ne adsuantur deformes commissuræ.
 GO. Non poterit id perfici ante sesqui
 horā, BE. Adfige ergo acicula, ne pen-
 deat: dato perisœlides. GO. Adfunt,
 calceolos cū crepidis longi obstraguli
 parauī tibi, puluere bene excusso. BE.
 Calceos potius exterge situ, ac nitida.
 MA. Quid est ligula in calceo? de qua in-
 ter Gram

Grammaticos fuit controuersia peracerba, ut solet de omnibus, dicendum esset ligula an lingula. BEL. Illa adfuitur calceis Hispanicis in summa plâta, hic non habent. MAL. Et in Hispania iam desuescunt apponere, calciatu Gallico. BEL. Adcommoda mihi tuum pectinem eburneum. MAL. Vbi est tuus ligneus, & quidê Parisiensis? BEL. Non audisti me heri obiurgantê Gomezulū. MA. Obiurgare uocas tu ferire? BEL. Hoc illud erat, fregerat quinq; aut sex radios pectinis ex densis: ex raris penê omnes. MAL. Legi nuper scriptorem quendam præcipere, ut eburneo pectine pectamus caput, quadragies ducto à brechmate ad uerticē, & inde ad occipitium. Quid agis? hoc non est pectere, sed mulcere. cedò pectinē. BEL. Neq; isthuc est pectere, sed radere aut uerrere. credo habere te caput testaceum. MAL. Et ego te butyraceum, adeò non audes attingere. BEL. Vin' tu igitur, ut mutuò arietemus capita? MAL. Nolo tecum contendere insania, nec committam bonam mentem meam

meam cū tua dementia. Ablue iam tan-
dem manus & faciem: sed os potissi-
mū, ut mundiūs loquaris. BE. Vtinam
adeo citò animum perpurgarē, ut ma-
nus, dato malluuiū. MA. Confrica pau-
lò diligentius nodos istos manus, quib.
herent sordes densissimæ. BE. Falleris.
nam puto esse potius decoloratam pel-
lē & rugatā. Abijce has malluuias. GO-
mezule in cloacam illam, & cedo mihi
reticulum, & pileūt clauatū, adfer iam
ocreas. G'o. Itinerarias ne? BE. Non, sed
urbanas. GO. Vis * cucullionē, an t pal-
lam? BE. Sumus foras prodituri? MA L. & lata.
BE. Quidni? Adfer igitur † lacernam.
MA. Prodeamus iam tandē ne amitta-
mus ē manibus deambulandi tempus.
10. Duc nos Christe per uias tibi gra-
tas, in nomine Patris, & filij, & spirit⁹
sancti: Amen. O quā formosa aurora
uerē rosea, & (ut poētę uocant) aurea.
quā gaudeo me surrexisse: exeamus
urbem. MA. Exeamus: nam ego hac
tota hebdomade pedem porta non ex-
tuli sed quò ibimus primū, inde quā.
BEL, Ad arcem, an ad mœnia Carthus-
thusias

4 Clauis
uel aureis
uel eiul-
modi ad-
fixis.

4 pallium
Hispani-
cum.

4 Vestis
est longa
& lata.

4 Palliū
itinerari-
um.

liana? MA. An potiùs ad prata diuini laco-
 bi? BEL. Minimè illuc de manè, ad ferri
 potiùs. MAL. Ad Carthusianos ergo
 per Franciscanos & Bistum, inde per
 portam Bruxellensem: tum redibim?
 per Carthusianos ad rem diuinam. Ec-
 ce tibi Ioannium. Sis saluus Ioannii. 10.
 Et uos plurimùm. Quid istuc est insoli-
 tum? tam bene manè surrexistis? BEL.
 Ego verò arctissimo somno eram con-
 sopitus: sed Maluenda hic clamando
 & tondendo auellit me è lectulo. 10.
 Rectè fecit: nam totum te reficiet, ac
 recreabit hæc deambulatio. Eamus ad
 pomcerium. ô admirabilem & adoran-
 dum artificem tantæ pulchritudinis,
 non immeritò vocatur opus hoc mun-
 dus, & à Græcis κόσμος, quasi ornatus
 & elegans. MAL. Ne contentè deam-
 bulemus, sed lentè ac molliter. Confi-
 ciamus quæso in hac mœniali ambu-
 latione duo aut tria spacia, ut ociosius
 & liberiùs tam decoram speciem con-
 templemur. 10. Attende: nullus est sen-
 sus, qui non egregia aliqua uoluptate
 perfundatur. oculi primùm: quæ varie-
 tas

tas colorum, qui vestitus terræ & arborum, qui tapetes, quæ picturæ comparari huic possunt hæc sunt naturalia & vera, illa altera ficta & falsa. Nō iniuria † vates ille Hispanus, Maïum appellauit pictorem mundi. iam aures, qui concentus auium, & potissimum luscinia: ausculta eam è falicè, à aqua (ut Plinius inquit) perfectæ Musicae scientiæ modularis editur sonus. Animaduerte accuratè, & annotabis varietates omnium sonorum: nunc nō interquiescit, sed continuò spiritum in longum æquabiliter, sine mutatione: nunc inflectitur. iam minutius & concisus canit: nunc intorquet. & quasi crispat uocem: nunc extendit, iam reuocat, aliàs lōgos cōcinit versus, quasi heroicos: aliàs breues, vt sapphicos: interdum breuissimos, vt adonicos. Quin etiā quasi Musicæ ludos & scolas habent. Meditantur aliæ iuniores, versusq; quos imitentur, accipiūt. Audit discipula intentione magna, utinā nos præceptores nostros pari: & reddit, uicibusq; reticent. Intelligit emendata

† Ioannes
Mena.

data

data correctio, & in docente quēdā re
 prehensio. Sed illas ducit natura recta,
 nos uoluntas praua. Adde his, qui odor
 spirans undique, siue ex pratis siue ex
 fegetibus siue ex arboribus, etiā ex ip-
 sis agris cessantibus & squalidis. Sapor
 quicquid ori admoueat, uel ex ipso aëre,
 qualis primi & tenerrimi mellis. MAL.
 Hoc puto esse, quod a nonnullis audi-
 ui, apes consueisse mel suum colligere
 mense Maio ex coelesti rore. IO. Ea fu-
 it multorum opinio. Si aliquid uis da-
 ri tactui, quod mollius aut salubrius hac
 aura ubique spirante, quæ salutaris spi-
 ritu per uenas & uniuersum corpus se-
 se insinuat. Venit mihi nunc in men-
 tem uersuum aliquot Vergilij de Ve-
 re, quos utique cantillabo, si me potestis
 ferre uoce mea non olorina, sed anse-
 rina: tamen si hanc malo, si non alias cy-
 gnus canit dulce, nisi fato suo proxi-
 mus. BEL. Ego quidem ut pro me re-
 spondeam, vehementer eos versus au-
 ueo audire, qualicunque uoce, modo et-
 iam exponas eos nobis. MAG. Nec ego
 ab hoc dissentio, IOAN.

Non

Non alios prima crescentis origine mundi
 illuxisse dies, aliam ue habuisse tenorem
 Crediderim: uer illud erat, uer magnus agebat
 Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,
 Quum primum lucem pecudes hausere, uirumq;
 Ferrea progenies duris caput extulit aruis,
 Immissaq; fera syluis, & sidera coelo.
 Necres hunc teneræ possent perferre laborem,
 Si non tanta quies iret frigusq; calorem
 Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

BEL. Non satis intellexi. MAL. Ego, ut
 reor multò minùs. IO. Ediscite nunc
 eos, aliàs intelligetis: sunt enim des-
 sumpti ex intima philosophia, ut alia
 vatis illius permulta. MAL. Queramus
 ab Orbilio literatore, quem habemus
 obuium. IO. Imò est homo non admo-
 dùm obuius. salutemus modò, & fina-
 mus abire hominem rabiosum & pla-
 gosum, ingentis supercilij, † imbutum
 magis literis, quam eruditum: tametsi
 persuasit sibi seriò, se esse literatorum
 alpha. Cæterùm diximus de corpore.
 quid porrò animum, & mentem quan-
 toperè exhilarat, & excitat huiusmo-
 di auroræ nullum est tempus ad edisc-

† Intin-
 ctum, per-
 fusum.

F cendum

cendum æquè idoneum, nullū ad perspicendum, continendumq; quæ audias, quæq; legas, nec aliud ad meditantum & excogitandum, quocunq; adplicaris animum. Non immeritò quidam dixit: Aurora gratissima Musis. BEL. Sed ego iam extimulor appetentia, redeamus domum ientatum. MAL. Quid tandem? BEL. Panem, butyrum, cerasa, pruna cereola: quæ tantoperè videntur nostris Hispanis placuisse, vt illorum nomine pruna omnia nuncupent, uel si hæc non sint domi, decerpemus folia aliquot buglossæ & saluæ, quæ addamus butyro. MAL. Bibemus vinum? BEL. Minimè verò, sed ceruisiam, & quidem tenuissimā ex flaua ista Louanienfi: vel aquam puram & liquidam, hausta è fonte Latino, aut Græco. MAL. Quem tu fontem Latinum vocas? quem Græcum? BEL. Illum qui iuxta portam est, Græcum solet nominare Viues: vltiorem illum, Latinum. causas ipse redder tibi, quum illum conuenies.

DOMVS.

IOCVN.

locundus, Leo, Vitruuius.

IOCVND. Est tibi notitia cum insulae
rio amplae atq; elegantis huius in-
sulae? LEO. In primis, & est asseclae pa-
tris mei admodum propinquus. IO C.
Rogemus eum, vt nobis eam omnem
patefaciat: nam ferunt, nihil fieri pos-
se amcenius nec delectabilius. LEO. Ac-
deamus, pulsemus fores tintinabulo,
ne irrumpamus inexpectati. At at.
VITR V. *Insularius.* Quis istic? LEO. Ego
sum. VIT. O salue multum pusio dulcis-
sime. vnde tu nunc? LEO. E ludo. VITR.
Qua igitur gratia huc? LEO. Sodalis
hic meus & ego vehementer cupim⁹
has aedes visere. VIT. Nunquam spe-
ctastis? LEO. Non totas. VIT. Ingreddimi-
ni. Heus puer, adfer mihi clauces ostio-
rum domus. Primum hoc est vestibulu:
patet semper interdum absq; ianitore,
quod nec intra domum est, nec tamen
extra. noctu clauditur, contemplam⁹
ni porta magnificam, valuas e robo-
re munitas aere, utrunq; limē, & infer-
nū, et supernū ex marmore alabastrite

F 3 Olim

Olim Hercules solebat præfigi ostio domus, ille ἀλεξίκακος: hic est Christ⁹, verus Deus: nam Hercules erat crudelis homo, & maleficus: hoc custode nihil mali ingreditur in ædes. IOC. οὐδέ οὐδ' ὁ δειπνῶν ἐκ αὐτοῦ. VITR. Quid dixit Græcè? IOC. Quòd cur tam multi ingrediuntur malis? VIT. Etiam si mala ingrediuntur, nihil tamen inferunt mali. LEO. Non utimini cardinibus? VIT. Desijt esse mos apud quasdam nationes. Sequitur hostium atrij. quod atriensis feruus custodit, præcipuus in familia, ut mediastinus, extremus. Tum atrium spaciosum ad deambulandum, multæ atq; variæ in eo picturæ. IOC. Quæ? nam quæso? VIT. Illa est cœli facies ichnographica: illa terræ & maris orthographica: illa orbis nuper Hispanus navigationibus aperti scio-graphica: in tabella illa est Lucretia se interficiens. IOC. Quid quæso dicite? nam moriens, ut videtur, loquitur. VI. Multæ hoc mirantur, quia non cuique tantum dolet. IOC. Intellego quid dicat. LEO. Quid sibi uult tabella illa tam variè

variè

variè deliniata? VIT. Ea est graphis huius ædificij, reduc à tabula hac velum. 10 c. Quid hoc est rei? vetulus sugens papillam fœminæ? VIT. Non legisti exemplum hoc apud Valerium Maximum, titulo de Pietate? 10 c. Legi. quid dicit illa? VIT. Nondum tantum respondendo, quantum accepi. 10 c. Quid ille? VIT. luuat genuisse. Ascendamus has scalas cochlides. singuli gradus lati, vt cernitis, ex singulis sunt faxis marmoris Basaltis. Hæc prima contigatio, habitatio est domini. cœnaculum superius hospitale est. non quod herus meus faciat † cœnaculariam, quod absit: sed paratum est hospitibus amicis, ornatum, semper instructum & vacuum, nisi cùm adsunt hospites. hoc est triclinium. 10 c. Bone Christe, quæ fenestræ speculares? quàm scitè depictæ pictura sciographica? qui colores, quàm viuidi? quæ tabulæ, quæ signa, quæ coassatio? Quæ nam est historia vitrearum? VIT. Fæbella Chrifolidis, quâ aptè & ingeniosè confinxit Iohan. Bocatius, sed herus meus de-

† Est loca-
re cœna-
cula & in
de quæstū
facere.

F 3 creuit

creuit addere rei fictæ rem veram, de
 Godeliua Flandrēsi, & Catherina An
 glia regina, quæ superat inuentum
 Griselidis, Signa sunt, primum illud
 Apostoli Pauli. 10c. Quod est lemma
 vit. O quantum tibi nos debemus, tu
 Christo. 10c. Quid ipse loquitur vit.
 Gratia Dei sum, quod sum: & gratia
 Dei in me vacua non fuit. Alterum il
 lud est, Mutij Scauola. 10c. Nec is est
 mutus, etiam si Mutius: quid mutit
 vit. Non incendet, inquit, me hic iga
 nis, quoniam alius maior ardet intus.
 Tertium signum est Helenæ, titulus
 est: Vtinam fuisset semper talis, mi
 nus nocuissem. 10c. Quid signat cæ
 cus ille feniculus recaluaster, indice
 ad Helenam versor vit. Homerus est,
 dicit Helenæ: Quæ malè tu fecisti, e
 go bene cantauit. 10c. En lucanar est
 deauratum, admittis margaritis. vit.
 Margaritæ quidē sunt, sed precij exi
 guū. 10c. Quod spectant fenestrae vit.
 Hæ in hortos, illæ in impluuium: hæc
 est diæta, seu æstiuæ cœnatio. en uobis
 cubiculum, & conclaue. Cubiculum
 orna

ornatum est tapetibus, pauimento cō-
 tabulato, storijs tecto: & imagines a-
 liquot diuæ virginis, Christi seruato-
 ris. Illæ alteræ sunt Narcissi, Euriali,
 Adonidis. Polyxenę, qui dicuntur fu-
 isse formosissimi. 100. Quid scriptum
 est in limine superiore hostij? VIT. Re-
 cipe te in portum tranquillitatis adfe-
 ctuum. 100. Quid in interiore poste for-
 rium? VIT. Ne induxeris in portum
 tempestatē. In conclauī illo clauso ad-
 feruantur ferē t priua utensilia. Hoc
 alterū membrum est hybernū: ui-
 des omnia obscuriora, & magis recta: <sup>+ Qne pa
rata ser-
uantur,
quū vsus
poscat.</sup>
 tum hypocaustum. 100. Amplius mea
 sententiā, quā pro cōnatione. VIT.
 Nō animaduertis etiā cubiculū inte-
 rius eodē vaporario excalfierī? 100. Di-
 cunt cubicula esse callidiora, ubi nul-
 lū sit fumale. VIT. Non solent esse in æ-
 stuarijs. 10. Quæ est illa camera, tā ele-
 ganter fornicata? VI. Larariū, seu sacel-
 lū, vbi agit res diuina. 100. Vbi latrina?
 VI. Supernē in granario habemus fori-
 cā, ne oleat: in cubiculis enī scapheis u-
 tit herus me⁹, et trullis, et matulis. 100.

Turriculae illae, & pyramides, & pilae,
& indices ventorum, omnia qua ve-
nustate, quam admirabili arte? VITR.
Descendamus: haec est culina, hoc pro-
tuarium, haec cella vinaria, illa penu-
ria: in qua mirè infestamur rapacitate
furum. IOC. Quà tandem est huc furis
bus ingressus? omnia uideo probè clau-
sa, & fenestris cū chlatris ferreis. VIT.
Per rimulas & foramina. LEO. Mures
ergo sunt & mustelae, quae vobis vni-
uersam penum diripiunt. VITR. Illud
est posticum domus, clausum semper
duabus feris: adfixa & pensili, nisi cū
adeat dominus. LEO. Cur fenestrae haec
non habent cancellos? VIT. Quoniam
rarò aperiuntur: spectant enim ad an-
gustum angiportum, ut cernis, & ob-
licurum. rarò quisquam hīc assidet, aut
profert caput, ideo & chlatrare eas
statuit herus meus. LEO. Quibus chla-
tris? VIT. Fortasse ligneis, nondum est
certum: interea repagulum hoc suffi-
cit. IOCVN. Quam amplae columnae, &
porticus plena maiestatis. Vide ut
Athlantes illi & Caryatides, speciem
prae-

præferunt enitentium, ut fulciant ædificium, ne ruat, quum nihil agant, LEO. Tales sunt multi, qui magna videntur præstare, quum ociosi & segnes viuant: fuci, fruentes alienis laboribus. Sed quænam est domus illa inferior, huic adiuncta, tam malè materiata & rimosa? VIT. Est verus ædificium: quod quia ducebat rimas, & vicium faciebat ingens, herus meus decreuit hanc alteram à fundamentis erigere: illa nunc nidulatio est auium, & habitatio muriū: sed breuiter eum demolierur.

SCHOLA.

Tyro, Spudæus.

TY ro. Quàm elegans gymnasium, & magnificum? haud esse in Academia hac reor vllum præstantius. SPV. Rectissimè iudicas. Adde etiam, quod magis ad rem facit, nec alibi esse eruditiores magistros, aut prudentiores, quibz maiore dexteritate tradant doctrinam. TY. Oportet igitur magna hîc fieri disciplinarum

F s peræ

peraprecia. SPV. Et quidem magnis
 compendijs discendi. TY. Quanti do-
 centis SPV. Amoue te hinc ocyus cum
 interrogatione ista tam praua, tamq[ue]
 importuna: in re tanti momēti inquir-
 rendum est de mercedē nec ipsi, qui
 docent, paciscuntur: nec discipulos
 cōuenit id vel cogitare. Ecquod pre-
 cium potest esse parūnunquam? ne Ari-
 stotelicum illud fando audiuiſti? Dñs,
 parentibus, & magistris, parem grati-
 am non posse rependi? Deus creauit
 totum hominem, parens genuit cor-
 pus, magister format animum. TYR.
 Quid docēt isti, & quamdiu? SPV. Ha-
 bent sua singuli auditoria separata, &
 sunt doctores varij. Alij prima elemē-
 ta artis Grammaticæ laboriosē atq[ue]
 rumnosē pueris toto die ingemināt:
 alij penitiora tradunt artis: alij rheto-
 rīcen, dialectīcen, & reliquas discipli-
 nas enarrant, quæ liberales seu inge-
 nuæ dicuntur. TYR. Cur eo nomine?
 SPV. Quia illis decet unumquēq[ue] in-
 genuum imbui. Contrā, quæ sunt illi-
 berales, circunforaneæ, sordidæ, quæ
 vel

vel labore corporū, vel manibus exercentur, seruis potius cōgruunt, & hominibus qui ingenio parum ualent. In istis sunt alij tyrones, alij batalarij. TY. Quid istuc uerbi est? s p v. Et tyrones, & batalarij, ex militia sunt nomina de sumpta. Tyro, vetus est verbum, de eo qui in militia exerceri incipit: batalarius Gallico nomine dicitur miles, qui iam semel prēlio (quod illi batallā vocant) interfuit collatis signis, & manu conseruit cum hoste: ita in palestra literaria batalarius cōepit nuncupari Lutetiæ, qui publicè de arte quapiam disputasset. Hinc designant doctores, quos à licentia Licentiatos appellant, melius designati dicerent: postremò docturā adipiscuntur, imposito in celebritate Academię pileo: vt quasi donec libertate, et fiat emeritus. Is est hic suprem⁹ honor, & summus dignitatis gradus. TY. Quis est ille in tanto comitatu, quē clauarij præcedunt cū clauis argenteis? s p v. Is est Rector Academię: multi eū adsectant officij gratia. TY. Quoties in die docetur pueris? s p v. Ali-

Aliquot horis: vna penè antelucana,
 duabus matutinis, & duabus pomeri-
 dianis. TYR. Tamdiu? SPV. Ita fert mos,
 & vetus Academię institutum: quin et
 discipuli duabus horis, quę à magistris
 acceperunt, retractant & recolunt,
 & quasi mansum cibū ruminant. TYR.
 Tantis clamoribus? SPV. Nunc se ex-
 ercent. TYR. Ad quid? nam? SPV. Ad di-
 scendum. TYR. Imò verò ad clamand-
 um: videntur enim non disciplinam
 meditari, sed præconium. Et ille alter
 planè furit: nam si haberet sanum ce-
 rebrum, nec ita vociferaretur, nec ge-
 sticularetur, nec se torqueret. SPV. Hi-
 spani sunt, & Galli, paulò feruentio-
 res: & ut sunt diuersorum dogmatū,
 tanto ardentius concertant, quasi pro
 aris & focis, ut dicitur. TYR. Quid? do-
 ctiores hīc sequuntur diuersa scita? SPV.
 Interdum tradunt placita contraria.
 TYR. Quos autores interpretantur?
 SPV. Non eosdem omnes: sed ut quisq;
 est peritia & ingenio peditus, erudit-
 tissimos & acerrimo iudicio scripto-
 res sibi sumunt, optimos quosq; & eos,

quos

quos classici vos Grammatici appellatis: sunt qui ex ignorantia meliorum, ad proletarios descendunt, atque etiam capite censos. Ingrediamur, ostendā vobis publicam gymnasij huius bibliothecam. Hæc est bibliotheca, quæ ex magnorum virorum præcepto ad ortum æstivum spectat. TYR. Papè, quantum librorum, quantum bonorum autorum? Græci, Latini, oratores, poète, historici, philosophi, theologi, & imagines autorum. SPV. Et quidem, quantum effici potuit, ad vivum expressæ, atque eò præciosiores: foruli omnes & plutei querni aut cupressini, cum suis cathenulis: libri ipsi plerique omnes membranacei, & varijs coloribus miniati. TYR. Quis est primus illo rustico ore, naso repando? SPV. Lege titulos. TYR. Socrates est, & dicit: Cur in bibliotheca collocor, qui nihil scripsi? SPV. Respondent sequentes, Plato & Xenophon: Quia quod alij scriberent, dixisti. Longum essei persequi singulos. TYR. Hem, qui sunt illi abiecti in grandi illa strue? SPV. Catholici con,

con, Alexander, Hugutio, Papias, ser-
 monaria, dialectica & physica sophis-
 tice: hi sunt, quos capite cenfos nomi-
 nabā. TYR. Imò capite diminutos. SPV.
 Soluta sunt omnia, tollat qui volet,
 molesto nos liberabit onere. TY. Vah,
 quot asinis esset opus ad istos asportan-
 dos miror non esse ablatos, quum tan-
 ta sit vbiq; asinorum frequentia. Ali-
 quando in eundem cumulum conijci-
 entur Bartoli, & Baldi, & hulus fari-
 nae homines. TYR. Imò furfuris. SPV.
 Non id esset humanae tranquillitati
 damnosum. TYR. Heus, quid rei sunt
 illi in tā fluxis cucullionibus. SPV. Des-
 cendamus. Batalarij sunt, qui in pale-
 stram ingrediuntur altercatoriā. TYR.
 Quæso introduc nos illuc. SPV. Ingre-
 dere, sed tacite & reuerenter. Aperi-
 caput, & specta attentus singula: nam
 magnis de rebus differit, & quas pluri-
 mum conducat cognoscere. Ille quē
 sedentem aspicias sublimem solum, &
 præses est certaminis, & contentio-
 nū decretor, quasiq; agonothea. Pri-
 mum eius munus est, loca concertan-
 tium

tiū designare, ne vlla sit confusio, aut
perturbatio præire volentium. TYR.
Quid sibi vult pellitū epitogium? SPV.
Ea est ephestris doctoralis, insigne or-
dinis ac dignitatis illius. Homo est in
paucis eruditus, quique & in lectione
candidatorum theologiæ primas tu-
lit, & ad eū doctissimus quisq; primas
desert ex hoc ordine. TYR. Et Bardum
aiunt lectum esse primum suo anno.
SPV. Is verò vicit cōpetitores omnes,
ambitu & astu: nō scientia. TYR. Quis
est macilentus ille & pallidus, quem
reliqui impetunt? SPV. Is est propugna-
tor, qui impetum omnium sustinet, &
ex immodicis vigilijs maciem ac pal-
lorem contraxit: magnos is habet in
re philosophica & theologica pro-
gressus. Aū, race iam, & ausculta:
nam qui nunc oppugnat, acutissimè
& subtilissimè solet excogitare argu-
menta, & acerrimè vrget propu-
natorem omniumq; sententia cum
summis in hac disciplina compara-
tur. & sæpè adigit concertatorē ad re-
cantandum. Perpende, quomodo ille
conatus

conatus est eludere, quomodo alter
confutauit validè, ratione inconfuta-
bili, & quâ ille diluere non potuit: iam
& iaculum hoc est ineuitabile, argu-
mentum hoc est planè Achilles inuui-
cibilis, iugulum petit: nō poterit pro-
pugnator se tueri, statim dabit manus,
nisi subterfugium aliquod mittat ei di-
uus aliquis in mentem. Hem profliga-
ta est quæstio, solertia decretoris. lam
solue tuam linguâ, loquere quantum
voles: nam iste, qui nunc impugnat,
vappa est, pugione pugnat plumbeo,
& altius tamen clamat, quàm cæteri.
Obserua, videbis eum à pugna rauce
discedere: hoc est ei perpetuū, & quan-
tumcunque repulsa sint eius tela, vr-
get nihilo fecius pertinaciter quidē,
sed inefficaciter: nec unquam vult ha-
bere argumētum suum pro derelicto,
nec acquiescere uel defendētis respō-
sioni, vel decreto præsidis. Is, qui nunc
certamen ingreditur, delicatulè petit
veniam à decretore, comiter præfa-
tur, argumentatur inualidè, discedit
semper fessus, etiam anhelans, tanquā
arduo

arduo munere fortiter perfunctus,
discedamus.

CVBICVLVM ET LV-

cubratio.

Plinius, Epictetus, Celsus,
Didimus.

PLIN. Hora est à meridie quinta.
Heus Epictete, claude mihi fenestras istas, & infer huc lumina ad lucubrandum. *Epictet.* Quæ lumina? *Plin.* Interea dum hi adsunt, candelas seba-
ceas aut cereas, ubi recesserint, tolle-
tis eas, & statuetis hic mihi lychnū.
CELS. Quorsum id? **PLIN.** Ad lucubran-
dum. **CELS.** Quin studes potius de ma-
nè tum enim uidetur & temporis ra-
tio, & qualitas corporis inuitare, cū
est minimū uaporum in cerebro, per-
acta concoctione illa euaporatoria.
PLI. Etiam hæc hora tranquillissima
est, cū quiescunt & silent omnia,
atque ijs, qui prandent & cœnant nō
incommoda. Nam sunt, qui cœnant
tantū more prisco, alij prandent so-
lū ex placitis recentium medicorū.

G

alij

alijs & prandent & cœnant more Gothico. CELS. An non ante Gothos erāt prandia? PLIN. Erant, sed leuia. Gothi morem inuexerunt, bis in die saturū fieri. CELS. Qua de causa Plato mensas Syracusanas damnat, in quibus quotidie exaturentur bis? PLI. Ex eo colligas fuisse rarissimas. CELS. Sed missa isthæc faciam? Cur lucubras ad lychnum potius, quàm ad candelam? PLIN. Propter flammā æquabilem, quæ minus lædit oculos: illa enim crispatio myxi officit oculis, & seui odor inæmoenus est. CEL. Vtere cereis, quorū odor non est ingratus. PLI. Myxus est in his magis tremulus, nec vapor salubris: & in sebaceis ellychnū est lineum plerūq; non xylīneum: vt propositæ isti ex rebus omnibus quærunt cōpendium cum fraude. Infunde oleum in lucernam hanc, profer acu myxū, & ex funga. EPIC. Quàm hæret fungus acui? signum dicunt esse pluuiæ, quæ admodum est apud Vergiliū: Scintillare oleum, & putres concrefcere fungos, PLI. Adfer etiam furcinulam, &

&

& emunge candelā hanc, ne proijcias
 fungum in pavementum, ne fumiget:
 sed opprime intra furcinulā, quando
 est contacta. Profer mihi pallam lucu-
 bratoriam, praelongā illam pellitam.
 CEL. Ego te tuis libris commendabo.
 Mineruam tibi opto propitiā. PLIN.
 Paulum malim, uel quod dicere debui,
 Christum Iesum, Dei sapientiam. CEL.
 Fortasse Christus Minerue fabula ad-
 umbratur, quæ ex Iouis cerebro sit na-
 ta. PLI. Statue mensam super tibicines
 in cubiculo. EPI. Maius mensam quā
 pluteum? PLI. Etiam, hoc quidem tem-
 pore: sed pone supra mensam pluteo-
 lum. EPI. Stabilem an volubilem? PLI.
 Quem males. Vbi est Didymus meus
 à studijs? EPI. Eo illū accersitū. PLI. Et
 huc adducito puerum exceptorem:
 nam lubet aliquid dictare. Da mihi il-
 los calamos, & pennas duas aut tres
 cannæ amplæ, & thecā puluerariam.
 Profer mihi ex armario Ciceronem
 & Demosthenem, tum ex pluteo codi-
 cem exceptorium, & regesta ma-
 iuscula: audis'ne? & mea scædia

in quib' licet nonnulla expolire. DID.
 Non arbitror esse scædas tuas in plu-
 teo, sed in scrineo conclauis. PLIN. Id
 verò ipse scrutator. Adfer mihi Na-
 zianzenum. DID. Non nosco. PLIN.
 Liber est minimè spissus, confutus, et
 tectus mēbrana ruditer. Adfer quos-
 que codicem quintum à primo. DID.
 Quod est lemma illius? PLIN. Xenop-
 phonis commentarij: liber est expo-
 litus, tectus corio cum vincinulis &
 vmbilicis cupreis. DID. Non inuenio.
 PLIN. Nunc memini: in quarto locu-
 lamento eum reposui, illinc prome.
 In eo loculamento non sunt nisi libri
 soluti, & rudes, quales recens adfe-
 runtur ab officina. DID. Ecquod cor-
 pus Ciceronis poscis? nam sunt qua-
 tuor. PLIN. Secundum. EPI. Nondum
 est relatū à librarioglutinatore: cui
 dedimus nudius, Vt puto, quintus.
 DID. Quàm placet tibi hæc penna? PLI.
 Non sum in eo valde sollicitus, quæ-
 cunq; in manus venit, ea sic vtor tan-
 quam bona. DID. Hoc habes Cicero-
 nis, PLIN. Conquiescite: reclude mihi
 Cice

Ciceronem,aperi,euolueadhuc tria
aut quatuor folia ad quartum Tuscu-
lanarum quaestionum, quare ibi de
mansuetudine & laetitia.EPICT.Cu-
ius sunt hi versus:DID. Eius ipsius,
quos de Sophocle vertit:quod facit
sanè lubens, ac proinde saepe.EPICT.
Erat credo ad carmen componendū
fatis aptus.CELS. Aptissimus, ac fa-
cilimus: nec, vt illo seculo infelix,
contrà quàm existimant plurimi. EPI.
Sed tu quomodo intermisisti studium
poëtices? PLI. Aliquando repetemus
succisuiis horis,vt spero: nam habet
multum leuamenti ab studijs graui-
oribus. Defessus sum iam studendo,
meditando, scribendo:sterne mihi le-
ctum.EPICT. In quo cubiculo? PLIN.
In lato illo,& quadrato:et tolle ex an-
gulo anaclinterium, transfer in cœ-
nationem,pone super culcitram plu-
meam alteram tomenti lanei: vide
vt fulcra lecti satis sint firma,EPICT.
Quid refert tua, qui non cubas in al-
terutra spondarum, sed in medio? sed
salubrius foret, si lectus esset durior,

G 3 &

& qui corpori resisteret. PLI. Tolle ceruical, & pro eo repone puluinos duos: & in hoc aestu malo plagam illam, quam arcta isthæc lintea. EPI. Sine loquacitate? PLI. Etiam. EPI. Algebis, nam surgis ab studijs extenuato corpore. PLI. Iurce ergo peristroma aliquod leve. EPI. Istud: nullum aliud stragulum: Nullum: si sentiam frigus in lecto, poscam plus vestium, aufer illa peripetasma: ta, nam ad culices excludendos malo conopœum. EPI. Culices paucos hinc sensi: pulices & pediculos satis multos. PLI. Ego vero miror te aliquid sentire, qui sic dormias & stertas. EPI. Nemo dormit melius, quam qui non sentit, quam malè dormit. PLI. Nihil horum animalculorum, quibus per aestatem in cubiculis infestamur, tam mouet nauseam, quam cimices odore illo teterrimo. EPI. Satis bonus prouentus est eorum Lutetiae, ac Louanij. PLI. Est genus ligni, quod illos creat Luteae, & argilla Louanij. Colloca hinc mihi horologium excitatorium, & obissem insigito in horam quartam matutinam:

tutinam: neq; enim volo diutius dormire. Excalcia me, pone hîc sellam plicatilem, in qua sedeam, matula in scabello sit mihi iuxta lectulum parata. Nescio quid hîc olet malè: suffias paulum thuris, aut iuniperi. Cane hîc mihi lyra aliquid lectum ingredientî, more Pythagorico, vt citius obdormiam, & somnia sint placidiora. EPI.

*Somme quies rerum, placidissime Somne Deorû,
Pax animi, quem cura fugit, qui pectora longis
Fessa ministerijs fulcis, reparasq; labori.*

CVLINA.

Lucullus, Apicius, Pistillarius,
Abligurinus.

LVCVL. Es tu popino? API. Sum.
L V. Vbi nam agis? API. In popina galli gallinacei. Num eges me? L VC.
Etiâ, ad nuptias. API. Sine me domum transcurrere, vt præcipiam vxori quemadmodum sint tractandi ganeones, quos scio non solere in hac ciuitate deesse, tum etiam aduentores.

G 4 LVCV.

LVCV. Audin' tu? reperies me in uico lapideo in ædibus futurum. API. Continuo adero. LV. Bene est, ingredi culinam. API. Heus Pistillarie, & tu Abligurine, ignem in lare extruite sub fumali grandibus lignis, & quantum fieri poterit, acapnis. PISTIL. Putas te esse Romæ? hic tabernas coctilias non habemus, è quibus ligna coctilia promuntur, habebis bene arida. API. Nî ita sit, tu Abligurine suffitor perdes oculos suffiando. ABL. Imò bibam largius: vae vino. API. Vae aquæ: nam vinum hodie non attinges, si sim sanus: nolo mihi cuertas ollas, & auxillas confringas, & cibos corrumpas. ABL. Non vult ardere hic ignis. API. Inijce fasciculum aliquem sulfuraturn & fomitem, frustula aliquot cum his assulis. ABL. Extinctus est prorsus. API. Transcurre ad ædes proximas cum batyllo, & adfer nobis torrem aliquem pregrandem, & prunas bene incensas. ABL. † Metallarius est illic dominus, nec finet carbonem vnum sub fornacibus sibi detrahi,

4 Qui uul
go Alcu-
mista.

hi,

hi, citius oculum. APIC. Non est metallarius, sed metallicida: ito ergo ad furnum. Quid adfers, titionem magis, quam torrem? ABL. Non habebat prunas carbonis. APIC. Quid malum carbonis? cespitum hic dixeris. Tu fur cilla hac moue ligna, & agita fomitem, ut ignem concipiat: sume pyrolabem asine. ABL. Quid rei est istuc verbum? APIC. Forfex ignaria, pruniceps, ABL. Quid mihi cum verbis Græcanicis? quasi definit Latina. APIC. Etiam'ne asini sunt Grammatici? Quid mirum, cum & Grammatici sint asini. API. Fac finem altercandi. Volo carbones aliquot, aut cespites accendas mihi in hoc foco, ad testuacea lentè incoquenda: suspende ahenum ad ignē, ne desit aqua calida: tum in cacabum inijce armum illum veruccinæ, cum bubula salita: cucumam igni admoue cum vitulina: & agnina: in chytropode elixabimus orizam. ABL. Quid pulli? APIC. Coquentur in auxilla ærea, quæ stanno est illita, quò sapor sit gratior: sed non tam maturè: verua proferes

G s sub

4 In qua
decidit
pingue
carnium
cum as-
santur.

sub nonam & t'pinguaría. Lupū hunc
sines in aqua lufitare paulisper, tum ex
enterabis. ABL. Carnes & pisces in ea-
dem menfa? A PI. Maximè, more Ger-
manico. ABL. Atqui hoc non compla-
cet medicis. A PI. Medicinæ non pla-
cet, medicis placet. Ego ftipitè hunc
grammaticum tantum effe exiftima-
bam, medicus etiã eff. ABL. Nun-
quam'ne de quæftione illa audiifti,
vtrum fint in ciuitate plures medici,
an ftulti? A PI. Quis te detrufit in culi-
nam, quum fis tam faperda? ABL. Ad-
uerfa mea fors. A PI. Imò, quod mani-
festum eff, feignities tua, & focordia,
& gula, & lurcacitas, & ingluuies, &
animus degener, ac abiectus: ideo am-
bulas nudis pedibus, femiamictus ue-
fte obfoleta, & natibus breuiore. ABL.
Quid tibi cum mea paupertate? A PI.
Nihil omnino, nec velim effe. Sed ad
rem, ne præter rem plura quam opor-
tet: fatis'ne funt hæc iuffa, fuperq; in-
fixa & inculcata? ABL. Scilicet vobis
nunq̃ fatis. A PI. Da mihi meam brac-
cam: nam foras lubet prodire, con-
tinuò

tinuò

tinuò adero: cedò tudiculam, insigne
artis nostræ: hoc est meum fulmen &
tridens. PIS. Heus Abligurine, statue
hydrias illas in urnario, & hanc bu-
bulâ abluito diligenter, & confricato
in labro. ABLI. Etiam'ne tu hîc quoq;
imperas? vnus imperator vnis castris
sufficit, nō sufficiet culinæ vnus: facito
ipse. Tu es acrior exactor operæ, quā
ipse magister culinæ: non uocabo te
posthac pistillarium, sed stimulū acu-
rum. PIS. Imò voca me * Onocentron. ^{4 Asini & i}
Frange tu ergo vitulinā hanc in epiz ^{mulum.}
xenio. Comminue paulū huius casei,
vt spargamus super hanc offam. ABLI.
Quomodo? manu? PIS. Non, sed tyroc-
nesti, instilla huc guttas aliquot olei
ex lecytho. ABLI. Dicis'ne ex hoc cap-
face? PIS. Statue hîc mortarium. ABLI.
Quod istorū? PI. Illud æneum tū pistil-
lo eiusdē metalli. ABL. Qua gratia? PIS.
Ad terendū petroselinum hoc. AB. Sa-
tius est in pila id fieri marmorea, pistil-
lo ligneo. PI. Quæso cātilla sicut cōsue-
uisti. ABL. Ego uolo Cæsar esse, ambula
re p Britānos, Scythicas pati pruinas.

Vt

Vt sapiant fatuae Fabiorum prandia betæ,

O quàm sæpè petet uina piperq; coquus.

PISTIL. Fabiorum, an fabrorum? **ABL.**
Quare à ludimagistro loripede, &
pro fabris & Fabijs referes egregium
colaphum in gena, vel in bucca. **PIST.**
Sic est homo? **ABLI.** Vir strenuus, &
fortis, & manu promptus: celeritate
manuū compensat linguæ tarditatē.
PISTIL. Cedò urnulam ceruisiariam:
exiccatum habeo palatum, guttur,
fauces. **ABLI.**

Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.

Claudere quæ coenas lactuca solebat auorum,

Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?

Filia Picenæ uenio Lucanica porcæ,

Pulvis hinc niueis grata corona datur.

APIC. Vnde tu didicisti adeò *ἐκ τῶν ὀρεῶν*?
ABL. Inseruiui nuper in Calabria ludi-
magistro cuidam poetastro, qui sæpe
numerò coenam aliam non dabat mi-
hi, quàm cantillationem centum ver-
suum, quibus mirificum aiebat sapo-
rem inesse: ego verò paulum panis &
casei maluissem: aquæ erat satis domi,
& licebat nobis de puteo bibere exa-
nimī

anímí sententia: inde ego cùm esurí-
ens concessissém cubitum, pro epu-
lis versus illos ruminabam, & conco-
quebam: nec míhi aliud vísum est re-
mediúm ad bulimíam illam depellē-
dam, quàm culinariam arripere. APIC.
Quæ illi præbebas ministeria? A B L.
Quæ Cæsar Reipub. Ego eram illi o-
mnia, eram illi à consilijs, etsi nihil un-
quã ageret cõsilio: à secretis, cùm nihil
haberet secreti, ne latrinã quidē: ego
fundebar eí aquã lauandis manibus,
quas nunquam abluebat, ego serua-
bam eíus thesaurum. APIC. Quem the-
saurum? A B L. Schædas aliquot pessí-
marum cantilenarũ, quas tineæ exe-
debant, & opici mures arrodebant.
APIC. Imò docti mures, qui malis poë-
matijs dentem infigebant.

TRICLINIVM.

Aristippus, Lurco.

A R I S. Quid tu tam ferò surgis,
& quidem semisomnis? L V R. Mi-
rum est me esse toto hoc die experre-
ctum,

ctum, adeò heri edimus & bibimus,
 ARIS. Imò, vt apparet, deuorasti, ingur-
 gitasti, obruisti te epulis & vino. Sed
 ubi nam onerasti celocem? LVR. Apud
 Scopam in conuiuio. ARIS. Quin potius
 more Græco *συμπόσιον* uocâris, quàm
 Latino verbo conuiuium? LVR. Bucca
 buccam impellebat, intriturę & con-
 dimenta vellicabant, atq; instigabât
 desidentem stomachum, & appeten-
 tiam non patiebantur lassari. ARIS.
 Refer quæso ordine omnia, vt uel au-
 ditione ipsa videar mihi interesse, &
 quasi vobiscum potare: vt ille, qui in
 caupona Hispaniæ duos grandes pa-
 nes comedit ad nidorẽ perdicis assæ,
 quo nidore utebât pro obsonio. LVR.
 Quis enarrarit omnia? maius negotiũ
 id fuerit, quàm vel emisse, uel apparas-
 se, uel q̃ omnia superat, comedisse.
 ARIS. Adfideamus in hoc saliceto, ad
 crepidinẽ huius ripulę: & quando su-
 mus ociosi, pro colloctiõe alijs de re-
 bus utemur hac ipsa: gramẽ erit nobis
 uice puluorum: innitere hac vlmo.
 LVR. In herbas an nõ humor nocebit?

ARIS.

ARIS. Quid? infans: humor in ortu caniculæ. LVR. Antea recusabam, nunc animus prurit mihi recensere tibi plus quam postulas: de cōuiuio solum querbas, accipies etiam de domino, & de triclinio: rogabas ut loquerer, efficiam ut mox paulo silentium roges: indicas, imperes, ut Arabius tibicen, qui ad canendum obulo conducitur, ad tacendum tribus. ARIS. Tu verò quantum libuerit, non eris molestus, quandoquidem in opaco loco confedimus, & orationem tuam carduelis illa, vel adiuuabit, vel ad harmoniam moderabitur: ut orationem C. Gracchi feruus fistulator. LVR. Quid istuc est rei? ARI. Postquam tu feceris narrandi finem, audies de graccis, & graculis, & de Græculis. LVR. Deambulabam? fortè transuerso foro, ego & Trasylulus, nacti plusculum oculi quam solem, adiuunxit se nobis Scopas. Is à nobis post primas salutatiões, & blandum congressum, cœpit vehementer contēdere, ut postero die, qui hesternus fuit, apud se essemus: excusare nos primum, alius

alius alia: ego autem vadimonium graue, & apud Præto rem valde irritabilem. Sed ille, ut libenter ostentat suam magnificentiam, quasi de capite ageretur, orsus est accuratum sermonem: quid multa? addiximus, ne molestus esse pergeret. ARIST. Scin' quænam fuerit causa conuiuii? L V R. Quæ tandem quæso? ARIST. Est quidem ipse homo locuples, ornatus argento, veste, suppellectile: sed emerat phialas argenteas tres deauratas, & patellas sex: perisset precium, nisi aliquos inuitasset, quibus ostentaret, & alioqui eum ille existimat esse diuitiarum fructum: habetque uxorem, à qua extimulatur ad profusionem, quam illa magnificentiam nuncupat. L V R. Hæri ergo sub meridiem conuenimus in eius triclinium. ARIST. Qualis erat cœnatio? L V R. Hypæthra, in opaco frigore: omnia sanè appa rata, ornata, exculta: nihil deerat ad elegantiam, splendorem & lautitias. Planè primo ingressu exhilarati sunt omnium oculi & animi ad spectu illo pulcherrimo atque

atque amœnissimo. Erat abacus in-
gens, plenus bonis vasis materię om-
nis, ex auro, argento, cryſtallo, uítro,
ebore, mirrha: alia etiam vilioris ma-
terię, ſtannea, cornea, oſſea, lignea,
teſtacea, ſeu figlina, in quibus ars cõ-
mendabat vtilitatem ſubſtantię: nam
erát toreumata pmulta, oía expolita,
exterſa, fulgor penè pſtríngēbat oculoſ.
Illic vidíſſes duo magna malluúia
argentea, oris deauratís, vmbílicus
erat aureus, cū inſigníbus illius. Ha-
bebat vtrunq; malluúium ſuum gut-
turnium, quorū epíſtomíum erat de-
auratum: ſtabat & alterum aquímí-
narium vitreum, fiſtula deaurata cū
pollubro figlino, operis † Malaceniſis ^{ciuitas}
probè ſandaracato. Phialę omnis ge- ^{est in Hiſ}
nerís, & argenteę duę ad vinum ge- ^{pania.}
nerofiſſimum. ARIS. Ad vſum meum
ampullas vitreas malim, aut etiam te-
ſtaceas: ex ijs, quę lapideę dicuntur.
LVR. Quid faciás? ita eſt hominum
ingeníum: non tam in hiſ quærítur
commoditas, quàm opínio diuitiarū.
ARIS. Iſtí opulentiſſimí ſapiúſ uídēſ

H

tur

tur alijs tales, sibi inopes, ideò nullus
finis proferendi & ingerendi oculis,
præsertim qui nullam habent aliã bo-
nam artem, qua fidant. Sed perge. LV.
Erat cymatium abaci tapere uilloso
tectum, ex Turcica usq; adlato: posita
erāt duę mensule procul ab abaco, cū
quadrīs & orbibus argenteis: vnicui-
que additumerat suum salinulū, cul-
tellus, panis, & mantile. Sub abaco
refrigeratorium, & cenophora gran-
dia. Tum sedilia varia, sellæ, bisfellia,
subsellia: & dominæ sella plicatilis
parata visendi operis, cum puluino
serico & suppedaneo. A R I S. Pone tã-
dem mensam, & explica mappam: nã
mihi intestina præfame rugiunt. LVR.
Erat mensa cibilla, ingēs segmentata
operis tessellati antiqui, quæ fuerat
principis Dicaearchi. A R I S. O mensa
antiqua, quàm dispari domino. LV. Il-
lā ipse emit in auctione satis magno,
solum quod illius fuisset, ut aliquid ha-
beret principis. Datur aqua lauandis
manib⁹: primùm magnis recusationi-
b⁹, & inuitationib⁹ mutuis, & cedēdo

inuis

inuicem. AR. Idem factum est in confes-
fessu, quum quisq; se inferiore altero
faceret, illum extolleret comitate ar-
rogatissima, cum unus quilibet potio-
rem se reliquis omnibus censeret. LV.
Sed dominus iure suo distribuit loca:
sacrata est mensa à puerulo breuiter,
& perfunctorie, & non sine rhytmo:
Quod appositum est, & apponetur,
Christus benedicere dignetur. Expli-
cat quisq; suum chiromactrum, & inhi-
cit super humerum sinistrum: hinc cul-
tello repurgat panem, si quid non sa-
tis putabat à ministro purgatum: nā
decrustatus erat appositus. AR IS. Se-
debatis commodè. LV. Nunquā com-
modiùs. AR IS. Non potuisti malè pran-
dere: nā reliqua sat scio suppeditatū
iri redundanter, si qua modo fuerant
in macello. LVR. Nusquam uerius, co-
piaq; ipsa nocet. Adstat mensa stru-
ctor, cultellos & furcinulas compo-
nens: ingreditur magna pompa ar-
chitriclinus, cum longo agmine pu-
erorum, & exoletorum, qui gestabant
fercula primi missi.

Scopas, Simonides, Crito, Democritus, Polæmon.

SCO. Vbi nobis Simonides? CRIT. Illicò dixerat se venturum, simul ac conuenisset debitorem apud fortj. SCOP. Rectè habet: à debitore faciliùs se extricabit, quàm à creditore. CRIT. Qui istuc? SCO. Sicut in uictoria belli conditiones fert victor non victus. Nam à debitore, cùm ipse idem uolet: à creditore, cùm alter. Sed cõuenistis ne omnes, ut erat condictum, relicta domi feueritate, adferentes vobiscum hilaritatem, lepores, uenustates, gratias? CRIT. Planè ita spero: & erimus, sicut monet M. Varro, belli homines. SCO. Reliqua meæ curæ sunt. CRIT. Ecce tibi Simonides. SCOP. Feliciter. SIM. Et vobis faustè. SCO. Expectatissimè. SIM. Planè rusticanè: nam ad prandendum eram inuitatus, non ad expectandum. Sed quæso, fui vobis diu in mora? SCO. Non valde. SIM. Cur nō accumbebatis sine me? essetis saltem proœmia

procemiatī de fructibus, quibusego
non admodum capior. SCO. Bona uer-
ba, te absente adsedissemus? CR I. Sa-
tis comitatum: exordiamur iam opus.
Optimum panem, & leuissimum, nō
plus habet ponderis, quā si esset spō-
gia: filigineus est, setaneus: industri-
um habetis pollinctorem. SCO. Ros-
cius est pistrini curator. SIM. Nun-
quam ne in id conijcitur? SCO. Absit,
tam frugi seruus? DEM. Adfer mihi au-
topyrum, SIM. Mihi verò secundari-
um, aut typhaceum. SCO. Cur talem?
SIM. Quoniam audiui, & ita sum ex-
pertus, minus me esse, cū panis non
est sciti saporis, SCO. Heus puer. Ad-
ferre ei panem cibarium, & vulgarē
etiam ex atro, si ita mauult: ita demū
iucundissimē conuiuabimur, si quis,
quod maximē collubitum erit, sump-
serit. POL. Panis hic, quem tu tantope-
rē probas, spongiosus, aquaticus est:
mālo densiorem. CR I. Mihi verò non
displicet spōgiosus, modò ne sit speu-
ficius: hic verò etiam hectas attollit,
quod focacei solent facere: cū sit, ut

H 3 satis

fatis apparet, furnaceus. POL. Cibarius hic panis & acerosus est, & acerosus, typhaceum dicas. SCO. Sic confueverunt nostri agricolæ triticum omne, quod huc important, acerare prius in villa, & miscere multis generibus seminum: sapor autē ex fermento est nimio. POL. Nullum hominum genus est hoc fraudulentius: non male faciunt, nisi cum nesciunt. CRI. Panis hic nō est satis fermentatus. DE. Putate hodie ludæum, qui a zymo uescebatur iussu Dei. CR. Id quidē, quod homines essent pessimi: ut interdicta est illis fuilla, qua nihil palato gratius: nec si moderatē sumas, salubrius. Et quidē azyma iussi sunt comedere cum laetucis agrestibus, quæ sunt perquam amara. PO. Illa omnia sensus habet altiores: omittamus hæc. SCO. Et quidē disputationē de pane. Si de obsonijs fuerit tanta cōtrouersia, magna erit in toto cōuiuiο discordia. CRI. Accidet nimirum, quod Horatius inquit:

Tres mihi conuiuæ propè dissentire uidentur,

Poscentes uario multum diuersa palato.

SCOP.

SCO. Appone lances illas & tympana,
cū cerasis & prunis, et malis granatis,
& persicis pomis, & persicis præcoci-
bus. PO. Cur M. Varro dixit, cōuiuas
nō debere excedere numerum Musarū,
cū de eo numero non cōstet: alij
enim ponunt tres, alij sex, alij nouem.
CRI. Dixit tanquā si constaret esse no-
uē, & ita erat vulgò receptum: unde
Diogenis iocus in ludimagistrū, qui
paucos haberet discipulos, depictas
autē Musas in ludo: Præceptor, inq̃t,
ὁλὼ τὰς μῦσας, multos habes discipu-
los. DE. Sed est ne uerū, Persas pomū
hoc, quod apud ipsos esset lethale, in-
uexisse in Græciā, ad pestem eorum,
quibus cum bellū gerebant? CRIT. Sic
accepī. DE. Admirabilis est in ingenijs
terrarum uarietas. CRI. India mittit e-
bur, inquit Vergilius, molles sua thu-
ra Sabæi. Hem cydoniperfica. SIMO.
Nouum insitionis inuentum, priscis
incognitum. cedō nobis pateram il-
lam cum ficis duricornijs, qui sunt (ut
nostris) prodromi. SCO. Satis est fru-
ctuum: expleamus nos rebus alijs

H

4

salus

salubrioribus corpori. CRI. Quid his
salubrius? SCO. Nihil, si salubre & sa-
pidum idem sunt, sicut in meridiano
somnia. CRI. Ego condono illis nocu-
mentum, propter oblectamentū. SCO.
Non meministi versiculum Catonis?
Pauca voluptati debentur, plura sa-
luti. Dato singulis singulas gabatas
cum iure carniū, ut sorbeant: id
uerò & calfaciet intestina, & blandē
abluet ad molliendum uentrem. SIM.
Profecto puer amo te de suilla hac sa-
lita: o pernam sapidissimam: maialis
est. Brassicas illas cum larido, si mi-
hi vis auscultare, redde coquo, per
hoc quidē temporis: aut serua in bru-
mam. Lucanicæ huius scinde mihi
bucceam vnam aut alteram, quò sua-
uius ebibam primum cyathum. CRI.
Pareamus medicorum consilio, ad-
monentium ut porcinae addatur me-
rum: funde uinū. SCO. Sequitur actus
fabulae, fortassis hoc anni tempore
præcipuus. Spectate huius actus: p-
paratum: primum omnium à calicu-
lis custos abaci scyphos exposuit ui-
treos

treos cryſtallini uitri, cum uino albo
purifſimo, aquam putes ſolo adſpe-
ctu † Sanmartiniū eſt, & partim Rhe-
nenſe, non infectum, ut ſolent in Bel-
gia: ſed quale in media Germania bi-
bitur. Oenophorus releuit hodie ſe-
rias duas: alteram vini Heluelli, ſeu
flauī ex agro Pariſienſi, alteram ſan-
guinei Burdegalenſis: habetis in apy-
roto alia parata, fuſcum, Aquitani-
cum, & nigrū è Sagunto: petat quiſq;
ex ſentētia palati ſui. CRI. Quid poteſt
nunciari latiùs? vt nihil eſt duriùs,
quàm perire ſitire? Ego uerò mallē op-
timam nobis aquā proſpexiſſes: hunc
nuncium audiuiſſem libentiùs, quàm
de uino. SCO. Nec ea deerit. SIMO. Nu-
per cum eſſem in vrbe Roma, bibi
apud Cardinalem quendam uina ge-
nerofiſſima omnifariam ſaporis: nā
eram præfecto cellæ uinariæ perquā
familiaris: uinum dulce, acutum, le-
ne, ſuaue, auſterum. DE. Mihi vehemē-
ter placet aīgleuces. POL. Sic ferē
Belgicis ſcēminis. SIMO. In pagis qui-
buſdam Galliæ flocces apponunt, ſe-

4 Ex illo
Hiſpaniæ
oppido.

H S cunda

secundarium autē uinum, & tertiari-
um habent in delicijs: sed ea uilla
sunt magis, quā uina: & alioqui
uinum Gallicum toto genere nec
aquā, nec ætatem fert: itaq; paulò pōst
quā est diffusum, bibitur: quippe post
annum inclināt ilicō et fit dubium, tū
fugiens, & acuit: quōd si manserit diu-
tius, emucet, & in uappāuertitur. His
panicum uinum, & Italicū bene fert
& aquā, & ætatem. DE. Quid rei est ui-
num fugiens? uidentur probē dolia, &
obseretur cella, imō & domus clauda-
tur, si sit opus. PO. Vt poma fugientia,
quæ ætati cedunt, nec seruātur, & dis-
cedere vulgō dicim⁹: cuius contrariū
est uinum consistens. D E. Funde mihi
prius aquā ad dimidiū calicē, super
hanc infundes uinum more veteri.
CRI. Imō & hodierno multarum genti-
um, Galli & Germani cōtrā faciunt.
DE. Quæ nationes volunt bibere aquā
vinatam, aquæ addunt uinum: quæ ui-
num aquatum, uino superinfundunt
aquā. CR. Quæ verō uino aquā non ad-
fundunt, quid bibunt? DE. Vinum pur-
rum

rum putum. CRI. Etiam, nisi prius, à vi-
nario sit irrigatum. POL. Baptizare
id vocant, vt vinum sit Christi-
anum: ea erat meo tempore elegan-
tia philosophica. DEM. Illi baptizant
vinum, et seipsos exbaptizant. PO. Pe-
ius agunt, qui iniiciunt calcem, sul-
phur, mel, alumen, & alia dictu tetti-
ora, quibus nihil est corporibus per-
niciosius, in quos publicè deberet ani-
maduerti, vt in latrones aut sicarios:
inde sunt enim incredibilia morbo-
rum genera, & potissimum arthriti-
ca. CRI. Ex conspiratione cum medi-
cis id agunt, vt vtriq; rē augeant. DE.
Nimis mihi porrigis plenum calicē:
deple quæso eum aliquantū, sit lo-
cus aquæ infundendæ. CRIT. Funde
mihi in scyphum illum coloris casta-
nei. Quid rei est? SCOP. Nux prægran-
dis Indica ab labris argento circum-
clusa: vis'ne in eulullo illo ligni he-
beni quod ferunt esse saluberrimum.
Ne addas tantum aquæ: nescis vetus
verbum: Perdis vinum infusa aqua.
DEMO, Imò perdis vtrunq; : aquam
&

& uinum. P O. Malo vtrunq; perdere, quàm ab alterutro perdis. S C O P. Lubet nepotare more Græco ex illis pateris & capacioribus poculis. D E M. Minime uerò. Admonebas nos modò antiqui prouerbij, uicissim admoneo te præcepti Paulini: Nolite inebriari uino, in quo est luxuria, & Seruatoris nostri: Videte, ne grauètur corda uestra crapula, & ebrietate. C R. Vnde est hæc frigida, tam pura & pellucida. S C O. E fonte proximo. C R I. Ad uinum diluendum malim cisternam, modò defecatisissimam. D E M. Quid puteales. C R I T. Vtibus lauandi aptior est quàm bibendi. P O. Eluiua lem commendant plurimi. C R. Rectè, si fluât amnes per venas auri, ut ferè in Hispania: & sit quieta, & liquida. S I M. Mihi verò in phiala illa Samia adfer aliquantum ceruissæ, quam puto refrigerado corpori hoc æstu utilissimã. S C O. Ex qua tandem ceruissæ. S I M O. Ex tenuissimã: nam alię nimium incrassant spiritus, & reddunt obesum corpus. P O L. Mihi item dato, sed in vitro illo terete.

SCOP,

SCOP. Curre ad culinam, quid illi ces-
sant? quin mittunt missum alium? vi-
des iam hinc neminē attingere? Ad-
fer pullos gallinaceos, elixos cum la-
tucis, buglossa hortensi, & intubo:
veruecinam quoq; & uitulinam. CR.
Adde etiam in scutellis paulū sinap-
pis, aut perroselinati. DEM. Violenta
res videtur sinapis. CRI. Non admo-
dum congruit biliosis: h̄s tamen, qui
crassis & frigidis humoribus redun-
dant, haud inutilis. POL. Idcirco sapi-
unt populi Septentrionales, quibus
illa est magno vsui, præcipuē cibis
crassis & duris addita, vt bubulæ, &
salsamentis. SCO. Hoc loco existimo
pultes & ptisanas venturas in tempo-
re, leucophagum, similaginem, amy-
lum, oryzā, & vermīculos: edat quisq; ^{4 à vulgo}
ex quibus uolet. DE. Vidi qui à vermi- ^{fideos.}
culis huiusmodi uehementer abhor-
reret, quod autumaret collectos fuisse
se ex terra aut coeno, & uixisse ali-
quando. CRI. Scilicet metuebat ne in
aqualiculo suo reuiuiscerent. Oryzā
ferunt nasci in aqua, mori in vino.
Cedò

Ceddò igitur vinū. DE. Ne bibe statim
 à cibo calido, intermisce prius frigidi
 aliquid & solidi. CRI. Quid? DE. Crustā
 panis aliquā, vel turundam vinam aut
 alteram carniū. SIM. Vah, pisces cum
 carnibus in eadē mensa mare misce-
 tur terræ: hoc uetant medici. SCO. Imò
 hoc placet medicis. SI. Credo, quia il-
 lis vtile. S CO. Cur ergo vetat medicis
 SI. Erraui, à medicina prohiberi dictū
 oportuit, non à medicis. Sed qui sunt
 pisces isti? S CO. Appone ordine, pri-
 mum lupū illum assum cū aceto et cap-
 paribus, tum passeris elixos cū succo
 lapathi acuti, soleas frixas, luciū recē-
 tē & capitonē, luciū salitū ferua tibi,
 thynnū assum, recentē, & thynnū in
 4 Quæ vul-
 go pastil-
 li. falsamēto, menas recētes frixas, t cru-
 stulata in gb^o insunt muli barbatī, mu-
 renę et truttę, multis cōditę aromatīs,
 gobios frixos, cāmaros et canculos eli-
 xos. Admisce scutellas cū intritis, al-
 liato, piperato, erucato. SI. Ego verò
 de piscibus loquar, non edam. CRI. Si
 philologus cœperit de piscibus mor-
 uere controuersiam, hoc est, de re in-
 certissima

certissima & controuersissima, incipi
te nobis lectulos insternere, hic erit
cubandum. s. CO. Nemo dignatur vel
gustare, tolle hæc. s. I. Atqui conuiuia
olim Romę lautissima, & vt ipsi soliti
erant dicere, pollucibilia expiscibus
constabant. CRI. Ita sunt murata tem-
pora, etsi hoc etiamnum durat apud
quosdam. s. CO. Importate assa, pullos,
perdices, turdos, anaticulas, querque
dulas, palumbos, cuniculos, lepuscu-
los, vitulinam & hædinam, & intine-
ctus seu embammata, acetum, ompha-
cium, oxypora, mala etiam medica, &
cytronía, & oliuas Balearicas condi-
ticias, quassas, & in muria adseruatas.
DE. Non adsunt Bethicæ. s. CO. Magis
sunt saporis sciti Balearicę. CRI. Quid
fiet grandib⁹ illis beluis, auferi, cyg-
no, pauonis. s. CO. Ostende tantum, &
refer in culinam. PO. Hem pauonem.
Vbi est Qu. Hortensius, cui erat in
delitijs. s. I. MO. Tolle aguinam. s. CO. P.
Cur tolletur? s. I. MONIDES. Quia in-
salubris: ferunt eam non alia exire,
quàm quã intrarit, CRITO. Vidi
quendam

4 Pastilli
ex carne.

quendā deuorare ossa oliuarum stru-
thionicè. SCOP. Ex quibus carnibus
sunt † artocrea ista? CRIT. Hæc est ex
ceruina. SCO. Hæc ex damica: illa est,
vt puto, aprugna. CRI. Condituras ip-
sas malim quàm carnes. SIMO. Planè
ita est, etiam res amaras condimen-
tum reddit suauissimas. CR. Ecquod
est uitæ totius condimentum? DEM.
Aequus animus. CR. Aliud quiddam
ego proferam, amplius & augustius.
DEM. Quid tandem, hoc meo? CR. Pie-
tas, sub qua & animi æquitas compre-
henditur, & ad res vniuersas asperas,
faciles, medias condimentum aptis-
simum & iucundissimum. SCO. Infund-
de vinum album Hispanicum in car-
chesium illud, & circunfer per conui-
uas. DEM. Quid paras agere? sub pran-
diū finem propinas nobis vinum forte
ac generosum: dilutiùs erit posthæc
bibendum, si consultum cupimus ua-
letudini. SIMO. Rectè mihi uideris ad-
monere: frigida enim oportet esse in
conuiuio postrema, quæ pondere suo
cibos ad imum uentriculum detru-
dant,

dant, & vapores caput impetentes co-
hibeāt. S C O. Tolle ista, muta orbes &
quadras, da secundam mensam: nam
nemo extendit usquam manum. C R I.
Adeò voravi initio auidè, vt statim
amiserim appetitum. D E M. Ego item
non appetitione, sed impetu feror ad
primas dapes, inde me expleo. P O L.
Nescio quid edi de piscibus, id gustū
meum prorsus retudit. S I. Tantum ne
bellariorum apparatus, & cupedi-
nes, cū nihil superest ampliū cu-
pediæ: pyra, mala, caseus multiplex,
sed palato meo congruentiss. est hip-
pax. C R I. Non reor hippacē esse hunc,
sed Phrygium, ex lacte asini, qualis ē
Sicilia vsque aduehitur, columellari
forma, & quadra: qui cū frangitur,
in laminulas finditur, siue phyluras.
D E. Caseus hic, etsi Britannicus, fistu-
losus est: non erit mea vtiq; sententia
vobis gratus. C R I. Sed neq; hic spon-
giosus Hollandicus. Parmensis hic
est benè compactus, & satis (vr vide-
tur) recens: & ille † Penafellius, facile
cum Parmensi certarit. D E M. Non est

† Oppida
Hispaniæ.

I

Paræ

Parmensis, sed Placentinus. CRI. Etiam, si placet: vulgò Germanorum suavis. est caseus verus, putris, cōfricatus, & vermiculosus. si. Qui talem edit caseum, sitim venatur: & edit, ut bibat. s CO. Pistor dulciarius nimum moratur, quin adfert scriblitas, & artolagana testuacea, & sartaginea, cōspersione in cacabum iniecta olei feruentis, melle superfuso CRI. Caryotas da mihi aliquot & ad edendum, & ad seruandum: fortasse nocte hac nihil edā aliud. sco. Cape igit spathalum hoc integrū: uin' ex malograna: tis? PO. Heus puer, spolia nobis hanc palmam agrestē, & da quod est esui. s CO P. Potionis vos admoneo: scitis Aristotelis esse opinionē, tragemata esse inuenta, ut ea nos ad bibendū inuident, ne cibus in arido coquatur. CRI. Oportet ergo inuentorem fuisse vel nautā, vel piscem, qui adeo time ret ariditatem. sco. Adfer ea, quae solent vocari sigillū stomachi, post quae nihil est nec edendum, nec bibendū: buccellatum, cydoniatū, coriandrut faccaro

faccaro coniectum: hoc verò mandu-
candū est, non edendum: sed quod ex
manso reliquū est aridum, expuendū.
Collige frusta et reliquias in canistris
adfer aquas odoriferas, rosacea, flo-
res mali medici, moschata. Po. Agam⁹
Christo gratias, P V. Agimus tibi gra-
tias pater, qui tam multa ad hominū
usus condidisti: annue, ut tuo favore
ad coenam illam ueniamus tuę beati-
tudinis. POL. Agamus nunc Domino
gratias. CIR. Age tu. PO. Imò agat De-
mocritus, q̄ in hisce rebus multū va-
let. DE. Gratias tibi non possem agere
pro merito, hoc statu Reipub. vides
enim omnia à Baccho perturbata:
sed recitabo quas Dionysio egit Dio-
genes, nam mandauī memoria: tu la-
benti memorię, et lingę titubanti, in
tanta eluione habebis veniam. S C O.
Dic quidquid libuerit, scribe in vi-
no. DEM. Defatigasti te ipsum Scopa,
vxorem, famulos, famulas, vicinos,
coquos, pistores, vt nos magis co-
medendo & bibendo delassares. So-
crates sapienter, qui in mercatum

I 2 cele

celeberrimum ingressus exclamarit:
O dij immortales, quàm multis ego
non indigeo: tu contra posses dicere,
Hec omnia quotula portio sunt eorū,
quibus ego indigeo. Natura placet
modica, & illis ea sustentatur, ac ful-
citur: hec tam multa, tam varia obru-
unt naturam: meritò Plinius, Varie-
tas ciborum homini pestilens, pesti-
lentior condimentorum: referimus
hinc domum grauata corpora, referi-
mus animos obrutos ac demersos ci-
bis & potionibus, vt nullo hominis
officio ritè possimus fungi. Tu ipse iu-
dicato, ecquam tibi gratiā debemus,
sco. Haccine est gratia, quam habes-
tis? sic rependitis prandium tam opi-
parum? P O. Ita planè: quod enim mai-
beneficiū, quàm vt has sapientiorē
tu nos domum remittis planè bruta:
nos te domi tuæ volumus hominem
relinquere, vt scias consulere tuæ, ac
alienæ valetudini, & secundum natu-
ræ desideria uiuere, non iuxta corrup-
tas ab stultitia opiniones, Vale, & sa-
pe,

EBRL

EXERCITATIO.
EBRIETAS.

133

Asotus, Tricongius, Abstemius,
Glaucia.

*133
Sed ab eo
abusos - omni
luxuriosas eade
musa salub.*

ASOT. Quid tu dicis Tricongi?
quàm lautè nos heri accepit Bra-
bantus ille? TRI. Malè fit illi, non po-
tuit tota nocte quiescere. Vomui (sit
habitus honos vestris auribus) con-
uolui me subinde toto lecto, modò ad
spondam interiorem, modò ad exte-
riorem: fauces & stomachum uidebar
mihi reiecturus: nunc præ dolore ca-
pitis nec oculorū officio possum fun-
gi, nec aurium: lamina ponderosa plu-
bi videtur mihi in frontem, & oculos
incumbere. ASO. Frontem & tempora
fortiter adstringe fasciā, & rex vides-
beris. TRI. Seu ipse potius Bacchus, à
quo institutum manauit diadematū
in reges. ASOT. Recipe te domum, &
edormi crapulam. TRI. Domum verò
nihil aequè fugio & auersor, vt domū,
& uxorem clamorissimā: ea si me
nunc aspiceret, longiores haberet ho-
milias, quàm Chrysothomus. AB. Hoc

I 3 cine

cine appellas tu lautè tractari? GLA. Planè ita est: nam lauerunt probè guttur & fauces. AB. Manus verò? GLA. Ne semel quidem. ASO. Imò saepe vino & lacte, dum aliq in aliorū patēras immittebamus manus. GLA. Quid potest dici lautius? & quidem digitos pingui carniū, & embāmatīs inuiscatos. AB. Tace per diuos, quis posset absq nausea rem adeò audire obsecrā? quantò minùs videre, aut de eiusmodi vino aut lacte gustare? ASO. Diui vestram fidē, aden'es Abstemī delicatus, vt hēc ne auribus quidē possis deuorare? quid faceres palato, vt nos? Sed heus tu Tricongi, compotator suauissime, mittamus puerum aliquem, qui nobis illa phiala fictili adferat ex eodem vino: nulla est certior huic veneno theriaca. TRI. Est'ne hoc exploratum? ASO. Quidni esset? memineris versus, quos cantat † Colax: Ad sanandū morsum canis nocturni, sume ex pilis eiusdē canis. GLA. Narra quēso de conuiuio. AB. Ne narres, nisi velis me reuomere quicquid habeo in

4 Allusio
ad locum
Plautinū.

neris versus, quos cantat † Colax: Ad
sanandū morsum canis nocturni, su-
me ex pilis eiusdē canis. GLA. Narra
quēso de conuiuio. AB. Ne narres, nisi
si velis me reuomere quicquid habeo

in

in ventriculo, cū ipsis uitalibus. GLA. Faceſſe igitur pauliſper. A S O T. Ego narrabo quā cōmodiſs. ut nuſquā ſit honos preſandus. GLA. Incipe obſecro, aduerte animum Abſtemi. A S O. O Glaucia mi, ante omnia iſtud ex me habe, nullum eſſe hominū genus, quod cōparari poſſit cū feſtiuo & largo conuiuatore. Quidam oſtentant eruditionē rerum variarū, id eſt, mera nugamenta: alij iactant experientiam, & uſu collectam prudentiam: quorſum id? Sunt qui habent quidē opes, ſed nō audent expendere: miſeri, quid eos iuuat adſeruare? Benign⁹ conuiuator ubiq; prodeſt, ubique eſt gratus: uel ſolus illius adſpectus exhilarat triſtitiā animi, & diſcutit, ſi qua eſt in eo miſeria, ſiue recordatione conuiuij, ſiue ſpe atq; expectatione. Alia omnia quę dicuntur bona animi, nec ego video, & ſunt ieiuna atq; infrugifera. A B S T. Rogo te Aſote, quis eſt autor tam bonę ſententię? A S O T V S. Ego, & omnes mei ſimiles, id eſt, plerique ex

Gallia Belgica, à Sequana ad Rhenū flumen: tantum dissentiunt inter nos homuli quidem, vel miseri & preparati, qui Abstemio suum invident cognomen, frugi volūt appellari: vel quidam magna sapientiae opinione suffarcinati, id est, inani nomine, quos etiam nos (id est, maxima pars hominum & praecipua) ridemus. A B. Quid audio? GLA. In hoc iste non fallitur, etsi ebriosus: nam nusquam eruditio minus habet precij quam in Belgica: non aliud esse reñ virum eruditione praestantem, quam futura, vel textura. A B. Atqui student hic multi, non infelici profectu. GLA. Deducuntur à parentibus parvi filij ad scholas, tanquam ad opificium, quod parent sibi deinceps uictum. Ipsi etiam scholastici, dictu incredibile, quam parvi institutores suos faciant, quam prosequantur honore exiguo, & praemijs adeo tenuibus, ut doctores insignes ac primi nominis, tolerare sese vix possint. A S O. Ista sunt ab instituto sermone aliena: reuertamur ad conuiuium. TRI. Hoc malim

lim audire, & missos faciamus iam tamdem sermones istos studiosos, qui sunt profectò infrugiferi. Nescio quemadmodum vos Itali de eruditione statuat: mihi certè res videtur nō solum inutilissima, sed etiam damnosa. A B. Idem videtur boui & sui, quod tibi: & nobis quoq; videretur, si non plus haberemus mentis, quàm tu. ASOT. Non esset finis. Itaq; audi iam. Primum omnium accubuimus seueri & tristes: sacra est mensa, silentium vbique & quies: cœpimus expedire cultellum. quisq; suum, speciem præbebamus nō inuitatorum, sed inuitorum: adeò id diceres facere nos coactos, & faciebamus re vera admodum segniter: nondum enim incaluerat animus ardore illo libero: aptat quisque mantile suum humeris, nonnulli etiam pectori, alij de mappa extendunt super gremium: sumit panem, aspicit, voluit, purgat, si quid esset carbonis aut cinerū decorticat: & hæc omnia lentè & cunctabundè. Quidam auspicati sunt cœnam à potione: alij priusquam biberent,

l s rent,

rent, paululum sumpserunt acetarij,
 & bubule salite, ad excitandū dormi-
 ens palatum, & stimulandum langui-
 dulum: primus scyphus fuit ceruicia,
 vt frigidum cæmentum substernere-
 tur ardori vini. Allatus est sacer ille
 liquor, primum poculis angustis &
 exiguis, quæ magis sitim irritarent,
 quam restingerent: dominus homo
 festiuissimus, qui potiores in hac to-
 ta regione nullum habet, ac ne parè
 quidem, mea vtiq; sententia, (quod
 sit dictum sine cuiusquam iniuria) iu-
 bet adferri pocula capacissima, &
 coeptū est largiter potari more Græ-
 co, vt dicebat illic * philogrecus qui-
 dam, qui Louanij olim studuerat. Ibi
 coepimus loqui, tum incallescere, hi-
 laritas vbiq; & risus diffusissimus: o-
 ccenę noctesq; deorum: Alij alijs præ-
 bibimus, & magna æquitate facieba-
 mus paria: nefas erat sodalē fraudare,
 tali præsertim tēpore. A B. Merito,
 cum agitur de calice uini, sed de sensu
 & mēte, rebus in homine præcipuis.
 Sed ut hac de re tā læta, tam festiua, tu
 &

*Varronis
 vocabu-
 lum.

& ego colloquamur, primum rogandus es, an sis ebrius. ASO. Non reuera, & facile est cognoscere ex ordine orationis mee: nam si essem, putas me hac referre potuisse adeo compositè. AB. Rectè est: alioqui iuxta Mimi versiculum, cum absente litigare. Principio, cur non extruitis templum aliquod in hac regione Baccho, celestis huius liquoris repertori? ASO. Hoc vestrum est, qui eodem habetis Romæ Sergii & Bacchi: nobis satis est quotidie illi passim sacra facere. Et fortasse erigeremus templum, si constaret illum fuisse inventorem: nam de ea re audiui disputari inter studiosos quosdam. Sunt qui putent primum fuisse Noam, qui vinum biberit, quiq; sit inebriatus. AB. Dimittamus ista. Cedò, quod vinum bibebatis? ASO. Quid nostra refert, quod sit vinum, aut cuius: habeat modò nomen & colorem vini: id satis est nobis: delicias illas quærat Gallus, aut Italus. ABSTE. Quæ ergo potest esse delectatio, cum id non gustas, quod in corpus ingeris? TRICON. Fortasse nonnull-

nonnulli initio aliquid gustant, integro palato: mox verò deprauato ex tanta humoris redundantia, gustum omnē amittunt. **AB.** Siti iam extincta, nulla superest voluptas, quæ tota sita est in satisfaciendo desiderijs naturalibus: ita ut tormenti sit genus sine siti bibere, aut sine fame edere. **TRI.** Putas nos abstemi ad voluptatē potare, aut quòd sit iucundum? **AB.** Tanto ergo estis peiores bestijs, quæ auaritijs naturalibus aguntur: uos neque illuc ducit ratio, & retrahit natura. **TRI.** Ducit nos eò fodalitas, & paulatim inebriamur imprudentes. **ABST.** Quoties estis inebriati, quoties alios ebrios vidistis? **TRI.** Quotidie plurimos. **AB.** Non sufficiunt ergo tam multa experimenta, ad deuitandum rem tam foedam? atqui bellua vel vno experimento fieret cautior. **GLA.** At fodales istos, in quorum gratiam transeunt ex hominibus in bestias, scis quàm habent charos? dum potant, darent illis præcordia: digressi illinc, vix agnoscunt: vitam & animam cuiusvis

uis illorum nollent redemptam sibi
numo festerio. **ABST.** Quibus ex po-
culis hauriebatis vinum, & quomo-
do. **ASO.** Primum allata sunt vitrea,
paulò post ob periculum sublati il-
lis, exhibita argentea. In vinum inhi-
ciebamus à primo herbulas, quòd id
suaderet anni tempus: paulò post ius
carnium, lac, butyrum, cremorè. **AB.**
O spurcitiem, ne beluis quidem tole-
rabilem. **TRI.** Quantò tu tragicoterò
exclames, si scias alios in aliorum po-
cula manus sordentes immittere, cõ-
ijcere ouorum, & pomorum, & nu-
cum putamina, & oliuarum ac pruno-
rum ossa. **ABST.** Abstine ab hisce nar-
randis, si vis ne me hinc in sylvas ali-
quas fuga abripiam. **TRIC.** Audi tu in
aurem Glaucia. Quidam horum ge-
stant in faciendo itinere cornu venæ-
torium, plenum, vt necesse est, pulue-
re, & stipulis, & floccis, & sordibus
alijs: ex hoc bibimus. **GLA.** Quid? **TRI.**
Quid verò vinum. **GLAV.** Inò verò
mentem. **TRIC.** Planè ita est, & post
epotam mentem, matulis non admo-
dum

dum mundis, sumptis de scamno lecticali, vti sumus pro calicibus. DEM.
Quis fuit conuiuii exitus, tanquam fabularum ASO. Natant vino pavimenta. Inebriati sumus omnes, hospes in primis homo strenuus, deiectis sub mensam magna victoria duobus aut tribus.
AB. O praeclaram victoriam, & de re pulcherrima ac predicanda. Sed omnes tamen vinum vicit? ASO. Eriam. AB.
Miserum te, quid putas esse ebrium? ASO. Probe, & ex animi sententia indulgisse genio. AB. Cui genio? bono, an malo? GLAV. Si recte omnia scrutaris, nusquam inuenies cui indulgeat: neque enim animo: nec uoluptati, nec ulli rei alteri, cui alij indulgent, qui vicijs obtemperant, & prauis animi cupiditatibus: sed inebriari, est sensuum facultates amittere, exire de potestate rationis, iudicii, mentis: plane ex homine fieri vel pecus, vel saxum. Quae deinceps sequantur, etsi nunquam ebrios vidi, tamen facillimum est contestare, loqui, & nescire quid loquaris: si quid commissum est tibi arcanum, maxime

maximè celandū, effutire: atq; ea dicere, propter quē te, & tuos, & sæpè patriam, ac prouinciā vniuersam in graue discrimen adducas: nulla distinctio amici & inimici, vxoris & matris, rixæ, iurgia, inimicitia, plagæ, vulnera, mutilatio, occisio. TRI. Etiā sine ferro & sanguine: nam non pauci commutant ebrietatē cum morte. GLA. Quis non malit domi se cum cane aliquo, aut fele includere, quā cū ebrior plus enim mētis est in illis animantibus. AB. Post ebrietatem verò cruditas, debilitatio neruorum, paralyfes, arthretici cruciat⁹, grauedo capitis & corporis totius, hebetatio sensuum omnium: memoria extinguit, ingenij acies retundit: unde stupor in tota mente, & ad intelligendū sapiendumq; & ad eloquendū. ASO: Iam incipio intelligere, magnum esse malum ebrietatē: posthāc dabo sedulā operam, ut bibā ad hilaritatē, non ad ebrietatē. GLA. Hilaritas est ianua ebrietatis. Nemo venit ad bibendū eo animo, ut inebrietur, sed bibendo exhibet

exhilaretur, continuò post sequitur
ebrietas:difficile est enim signare hi-
laritatis metam, atque in ea sistere.
Lubricus est gradus ab hilaritate ad
ebrietatem. **ABST.** Dum vinum ha-
bes in scypho, illud est in tua potesta-
te: dum in corpore, tu es in illius: ha-
beris iam, non habes: quum bibis, tu
tractus vinum pro tuo libito: post-
quã biberis, illud te tractabit pro suo.
ASO. Quid ergo? nunquam? ne est bi-
bendum? **AB.** Dum vitant stulti vitia,
in contraria currunt: bibendum qui-
dem, non potandum. Natura sola in
hoc docet bruta, hominem non doce-
bit eadẽ natura ratione adiuta? Edes
cũ esuries, bibes cũ sities: fames
& sitis admonebunt quantum, quan-
do, quatenus edendum & bibendum.
ASO. Quid si semper sitiam, nec sitim
possim mitigare, quin fiam ebrius?
AB. Bibe, quod inebriare non possit.
ASO. Non fert constitutio meĩ corpo-
ris. **AB.** Quid si tantum esuries, vt ex-
atiari nullo cibo posses, nisi disrum-
pereris? **ASO.** Ea verò non esset fames,
sed

sed morbus. AB. Nimirum opus esset
medicina ad eam famem tollendam,
non dapibus, nonne? ASOT. Quidni?
AB. Eodem prorsum modo medico
tibi esset opus ad eam sitim, non cau-
pone: & potione de pharmacopolio
petita, non de cœnopolio: non est ea
sitis, sed morbus & quidem perni-
ciosus.

REGIA.

Agrius, Sophronius, Holocolax.

AGRI. Quid est, quod tam multi
regem comitantur, tam vario
cultus SOP. Quin tu potius vultus con-
templaris, quam cultus? magis sunt
enim vultus varij ac diuersi, quam
cultus & vestitus. AG. Istud quoq; de
vultibus quamnam habet causam?
SOP. Vestiuntur quidem alijs pro fa-
cultatibus, alijs pro ratione dignita-
tis, aut generis, sæpè etiam ut cuiusq;
est vel ambitio, uel vanitas: multi
quoq; vestimentorū elegantia vtun-
tur pro hamo & reti, ad fauorem ca-
ptandum

ptandum vel regis, vel procerum, animos puellarum non raro. Vultus autem adfectus animi sequitur: talis est ferè, qualis interior animi habitus. AG. Sed cur tam multi huc conueniunt? HOL. An non decet, vt plurimi sint, vbi est caput & regimen prouinciæ totius? SO. Optimè: sed plerique non adeò rem publicam spectant, vt priuatâ: & sequuntur eum, in cuius manus est regimen non tam patrie, quam fortunarum. HOL. Quidni? quando quidem omnia sunt pecuniæ venalia. SO. Sic iudicant illi quibus animus & mens nihil omnino est: valetudo autem, & dotes corporis uiles. AGRI. Quid opus est in hoc tumultu aulico tanta philosophiæ speculatione? ego verò malim de uobis intelligere, quoniam isti tanto numero, tam uaria specie ac forma? HO. Ego tibi omnes percensebo ordine: nā Sophronius hic, quantum intelligo, non est admodum in regijs versatus: ego verò comitatus omnes regios adh, penetraui, & perscrutatus sum, perspexi, grat⁹ semper

per omnibus & iucundus. SO. Inde credo parasti tibi cognomen illud Holo-
colacis. HO L. Rem tenes: sed tu Agri
ausculta. Ille, in quæ aures, oculi, mēs
omnium intēta est ac defixa, Rex est,
caput Reipublicæ. SO. Verè caput, &
ideo salus cūm est sapiēs, probus: per-
niciēs autem, cūm malus ac demens.
HO. Ille, qui ponē sequitur puellus, est
filius eius hæres, quem in aula Græca
vocabāt Διδωταρ, hoc est dominum:
in Hispania vocant Principē, in Gal-
lia Delphinum. Torquati illi in uesti-
bus holosericis & holobryzis, proce-
res sunt regnī, insignes dignitatum
militarium nominibus, principes, du-
ces, præsides limitanei, quos marchi-
ones nomināt, comites, viri, qui ba-
rones voce barbara nominant, equi-
tes. Ille est magister equitum, quem
vulgò comitem stabilem appellant,
nomine ex aula Græca sumpto, ubi
magnus Conestabulus cognomina-
batur, sicut præfectus maris Admi-
ralis. Est & prætorio præfectus,
qui non solum palatio præerat,

K

a

sed

sed etiam satellitio, quem Romuli tē-
pore praefectum Celerum nominabāt
& satellites ipsos Celeres. AGR. Qui
nam sunt illi in vestibus talaribus,
magna feueritate vultus? HOLO. Sunt
regni consultores. SOP. Istos quos in
consilium adhibet princeps, prudens-
tissimos esse oportet, magni rerum
usus, & in decernendo grauitatis ac
moderationis summae. AGRI. Qui ist-
huc? SOPH. Quia sunt oculi & aures
principis, atq; adeo regni vniuersi: &
eo magis, si caecus & surdus sit rex,
captus suis sensibus uel ab ignoran-
tia, uel a delicijs. AGRI. Etiamne luf-
cus ille, & ille alter surdaster, oculi
atq; aures sunt regis? SOPH. Peior est
cordis caecitas & surditas. HOLO. Eos,
qui sunt a consilijs sequuntur scribae,
nec in pauci vel vnius ordinis: tū qui
pecuniam principalem tractant, vel
procurant, coactores, tribuni aëarii,
praefectus fisci, procurator fisci, & fisci
aduocatus. AGR. Qui sunt iuuenes
illi comptuli & festiui, qui semper re-
gem sectantur, & adstant illi, alij ar-
ridens

ridentes, aliq ore aperto velut admirabundi: HO. Hæc est cohors intimorum amicorum, delitiæ atq; oblectamenta regis. AG. Duos illos ingredientes cur adsectantur tam multi vultuosi: HO. Quia ihs est apud regem fides præcipua: alter est præfectus sacris scrineis, siue princeps scribarum: alter à secretis arcanis, apud quẽ est regni breuiarium. Idem est principis memoria: eaq; de causa offerunt se illi quotidie tam multi, vt memoriam illius de se reficere ac renouent, quandoquidem is est principis memoria. Illi autem, qui ducunt vultus, sunt litigatores, quiq; res suas persequuntur: nec eorum unquam negocia finem inueniunt, longa contexta serie procraftinationum. Duo illi, qui deambulant in porticu, præfecti sunt, alter cubiculo, alter regio equili: habent hi sub se alios permultos, cubicularios & equifones. Sed ingrediamur regiam coenationem. AGRI. Ah quanta turba, qui apparatus tam anxius & morosus: SOP. Id verò maiore cum ad-

K 3 miras

admiratione fueris intuitus, si scias
quàm leuem ad rem pertinet, nempe,
vt forbeat ouum vnum, & paucillum
vini bibat nauseabundus. HOL. Ille est
firpo Indico: pocillator est adoles-
cēs ille:structor nondū est ingressus.
A G. Qui sunt cum rege pransuri? HO.
Quisnam esset tam beatus, qui posset
epulis accumbere diuū? S O P. Atqui
olim regiæ mensæ adhibebantur cō-
uiuæ, modò duces exercitati, modò
virī claro genere: aliās insignes vel
usu rerum, uel eruditione, quorū ser-
mone rex fieret melior ac sapientior.
Sed Gothica & aliorum Barbarorū
superbia morem hunc nostrum inue-
xit. HO. Habent proceres assecclas suos
armigeros, exoletos, pueros pedisse-
quos, pueros à pedibus, siue è calcari.
Sunt inter eos diuites magnificentis-
simi, qui plerosq; excipiunt coena re-
cta: alij quibus hoc molestum videtur,
mittunt amicis sportulas: idq; est ami-
cis tenuioribus vtilius: sed recta con-
uiuari plus habet splendoris. A G. Ali-
ud

ud hominum genus uidere mihi vide-
or in illo cœnaculo. HO. Illud est gynecium, *gynæceum* ibi regina habitat cū matronis
fuis, & puellis: aspice ut ingrediunt
& egrediuntur ex Parthenone, tanq̃
apes ex alueario, iuuenes amatores,
mācipia Cupidinis. SO. Sepè & senes,
bis pueri. HO. Nihil est maioris volup-
tatis, quā audire illorū acutè exco-
gitata dicta, vel poëmata, cantiuncu-
las, melodias antelucanas, confabu-
lationes cum puellis: uidere saltatio-
nes, obambulationes, varietates colo-
rum in cultu, habitus & formas uesti-
mentorū: habent pueros amanuen-
ses, per quos mittuntur & remittun-
tur mandata: hi verò nunciant & re-
nunciant vtrò & citrò mandata, qua
solertia, diligentia, educatione, diui
vestram fidem, nudis capitibus, flexo
poplite, atq; etiam positis genibus.
Audire est quotidie, & videre ali-
quid noui, inopinati, acutè & subli-
miter excogitati, uel dicti animosè,
aut dextrè, aut solutè facti. SOPHRO.

Imò dissolutè. HOL. Quæ felicitas maior? quis possit ab huiusmodi suauitate diuelli? SOP. Colax Colax, & tu sine amore insanis, & sine uino ebrius es: quæ ineptia potest esse maior, quam ista abs te descripta? HOL. Nescio quid fiat, ut ex scholis videas plerosq; discedere: ingressi semel aulam, in ea cōsenescant. SOP. Tanquam qui de Circes poculo biberant, amissa mente, & in beluarum ingenium degenerātes, nolebant inde egredi, & ad hominū naturam ac conditionem redire. AG. At hi omnes, cū se ad suam quisq; domum receperunt, quid agunt? quibus se actionib? occupant, vt saltē fallāt tempus? SO. Pleriq; omnes nihil magis addunt ferium, quam quod cernis: atq; adeo ocium illis multorū viciorum parens est, ac nutricula. Ludunt quidam taxillis, chartis, aluocolo, aciebus: alij per occultam detractionem, & artificiosam maledictionem, & artificiosam maledictionem horas pomeridianas transmittunt: hoc est, quibus domi desident: aliqui mirifice capiuntur fcurris & planis,

planis in quos sunt profusissimi, ceteri
preparci & sordidi. Sed precipua aule
corruptela est, assentatio vniuscuiusque
que erga alios omnes, quodque peius
est, erga semetipsum: ea efficit, ut nul-
lus unquam nec a se, nec a socio veri-
tatem conducibilem audiat, nisi forte
in iurgio: quam is tum parum pro ve-
ritate accipit, sed pro contumelia. HO.
Hic quaestus est nunc multo vberri-
mus: tu cum tua veriloquentia esuri-
es strenue: ego arridendo, ad blandi-
endo, omnia approbando, & laudando
euasi locuples. AGR. Non possent haec
incommoda reges corrigere? SO. Per-
facile, uellent modo. sed alij hi mo-
res placent, quia suorum similes: alij
ipsi sibi eas occupationes accersunt,
per quas nunquam vacet recti aliquid,
aut sani cogitare: non desunt, qui re-
missis animis, & dissolutis, non arbi-
trantur illius domus ac familiae mo-
res ad curam suam pertinere: quae non
pertinent profecto minus, quam ad
vnumquemque nostrum sua domus pri-
uata,

K S PRIN-

Morobulus, Philippus, Sopho-
bulus.

MORO. Quid agit tua ^{maiest}Celsitu-
do Philippe? PHI. Lego, & edifi-
co, ut ipse intueris. MO. Intueor sanè,
& cum dolore: defatigas te, & mace-
ras generosissimum istud corpuscu-
lum. PHI. Quid ergo agerem? MOR.
Quod alij proceres, principes, viri no-
biles, & opulenti: equitare, confabu-
lari cum puellis Augustæ matris tuæ,
saltare: discere artē tractandi arma,
luditare folijs aut pila, salire, currere:
hæc uides esse studia nobilitatis iucun-
dissima. Quod si tantis oblectationi-
bus fruuntur, qui vix digni sunt, ut in
familiam tuam admittantur: quid te
facere conuenit, tanti Principis fili-
um, & hæredem? PHI. Quid studium
literarum, nihil? ne prodest? MO. Pro-
dest quidem, sed hys, qui sunt initiandi
sacris, aut qui ea arte victum sunt si-
bi comparaturi: quemadmodum alijs
futoria, alijs textoria, & artes cæteræ
quælibet

quæstuariæ. Surge quæso te, pone li-
bros de manibus, eamus deambula-
tum, certè ut respîres aliquantisper.

PHIL. Non licet mihi nunc per Stuni-
cam & Siliceum. MOR. Quî sunt hi
Stunica & Siliceus? an non subditi
tui, in quos tu habes imperium, non

illi in te? PHI. Stunica est educator me-
us: Siliceus autem institutor literari-
us. Subditi sunt illi quidem mei, seu

verius patris: sed pater, cui ego sum
subditus, præfecit illos mihi, & me il-
lis subiecit. MOR. Quid ergo? dedit

pater Celsitudinem tuam in seruitu-
tem illis hominibus? PHI. Nescio. MO.

Ah facinus indignissimum. SO. Mini-
mè verò ô fili: imò illos fecit seruos

tuos, quos voluit tibi semper adhæ-
rere, oculos, aures, animum, mentem

in te vnum defixam gerere semper, &
relictis suis quæq; negotijs, tuū vni⁹

negociū agere: non ut te imperio-
se vexent, sed vt rudes tuos mores,

boni illi & sapientes uiri ad virtu-
tem, decus, atq; excellētiam formēt:

non quò te reddant mancipium,

sed

non. & pateris?

sed vt verè liberum, & verè principem
quibus si nō obtemperaueris, tum des-
mum seruus eris extremę cōditionis,
peior ips, qui hīc inter nos versantur,
empti & vediti ex Aethiopia uel Afri-
ca. MO. Cuius tandem esset mancipi-
um, si illis educatoribus morem non
gereretis OP. Non certē hominū, sed
viciiorum: qui domini sunt importu-
niores, atq; intolerabiliore quouis
homine improbo & sceleroso. PHIL.
Non satis ista intelligo, quę dicis. SO.
At intellexisti, quæ Morobulus. PHI.
Planissimè omnia. SOP. O quam essent
homines felices, si quàm citò haberēt
sensum atq; intelligentiam rerum le-
uium & malarum, haberent etiā bo-
narum & conducibilium. Nunc ve-
rò contrā euenit: ætate ista nugæ, ine-
ptias, imò insanias, ad quas te Moro-
bulus est adhortat⁹, faciliè intelligis:
quæ ego de virtute, de dignitate, de
omni laudis genere dicerem, tam ca-
peres, quàm si Arabicè loquerer, aut
Geticè. PHIL. Quid ergo faciendum
consuleres? SOP. Vt saltem sustineres
ad

adfectionem, nec huius suafibus, nec
meis acquiesceres, quoad de vtriusque
posses iudicare. PHIL. Quis dabit
hoc iudicium? S O. Aetas, institutio,
experimēta. M O. Hui, quā esset lon-
gum ista expectare, S O P. Bene monet
Morobulus: abijce libros: eamus lu-
sitatum, & ludemus ludū, in quo vnus
eligitur rex: is praescribit alijs quae
sint agenda, parent ceteri iuxta leges
lusionis: tu eris rex. PHI. Vt erit ludus
nam si eum ignorem, quomodo pote-
ro regem in illo agere? S O P. Quid dis-
cis Philippule dulcissime, delitiae His-
paniarum in ludo & rebus leuissimis,
in quibus error nihil adfert periculi,
non auderes regnum suscipere ludi
nescius: & uis tot & tanta regna se-
riò capescere, ac regere, ignarus con-
ditionum populorum, legum, admi-
nistrationis? denique rudis totius pru-
dentiae, instructus solum ridiculis in-
eptijs, quas tibi Morobulus hic in
animum instillat? Heus puer dic pre-
fecto equilis, ut proferat huc equum
illum Neapolitanum, ferocissimum
cale

calcitronem, & sternacē, in quo Philippus sedeat. PHI. Minimè verò illū, sed aliū cicuratiore: nam regendi equi tam refractarij nondum artē habeo, nec uires. SOP. Quāso Philippe, & putas tu leonē ullum esse æquē ferocem, aut equum adeo calcitronem & refractarium, & minū parentem frēnis, quā gentes ac cœtus hominum? qui conueniunt, & congregantur ex omni viciorū, flagitiorum, & scelerum & facinorū genere, ex animi perturbationib^{us} concitatis, incensis, inflāmatīs, ardentibus? equum nō audes attingere, populū poscis quous equo ad regendum tractandumq; difficiliorem? Sed missa isthæc faciamus. Vides in hoc flumine illā cymbulā? nauigatio est iucundissima atq; amoenissima inter prata & salicta, quāso descendamus in eam: tu sedebis ad clauum, & ages cymbam PHI. Ita planē, ut uos subuertā, & demergam, quemadmodum nuper fecit Plumentellus. SOP. Ne cymbam quidem gubernare uis in amne tam modico, &

Sciff Caim

&

& tam placido, quia rudis: & committis te mari illi undis, fluctibus, tempestati populorum, inscius & inexperitus: Planè usu tibi venit, quod Phaethōti: qui aurigandi nescius, ardore iuuenili currum patris sibi gubernandū depoposcit: notā esse tibi fabulam reor. Præclare Isocrates, duas res maximas in hominū vita dicebat esse, principatum & sacerdotiū: quas tamen non expeteret tanq̃ dignus, nemo non crederet se rectè posse gubernare tanquam prudentissimus. PHIL. Intellego nihil esse conditioni ac personæ meæ perinde necessarium, ut artem ac peritiā regendi regnī. SO. Probè rem tenes. PHIL. Quomodo eam adsequar? SOP. Eduxisti tu illam tecum ex matris vtero? PHIL. Nihil minùs. SO. Quomodo igitur scies, nisi discas? PHIL. Nullo modo. SOPHRO. Qua igitur fronte audet Morobulus hic esse tibi autor, vt ea studia reiicias, quib⁹ & artis huius peritiā, & aliarū rerū maximarū ac pulcherrimarū

coga

cognitio paratur? PHIL. A quibus ergo
sunt hæc hauriendæ? SO. Ab istis, qui ea
maximis ingenistis animaduerterunt
atque obseruarunt: quorum alij sunt
mortui, alij uiui. PHI. E mortuis quo-
modo discendum? possunt ne mortui
loqui? SO. Nunquam ne fando audiui-
sti nominari Platonem, Aristotelem,
Ciceronem, Senecam, Liuium, Plu-
tarchum? PHI. Magna nomina: sæpe,
et cum ingenti admiratione ac laude.
SO. Illi ipsi & alij permulti eorum sis-
miles, iam olim uita functi, confabu-
labuntur tecum, quoties & quæ diu-
lauerit. PHI. Quomodo? SO. Libris quos
ad docendam posteritatem relique-
runt. PHI. Quin dantur mihi illi iam
in manus? SO. Dabuntur breui, postea
aquam didiceris eum sermonem, quo
possis loquentes illos intelligere.
Sustine paulisper, atque hanc breuem
molestiam perfer, quæ deuoranda est
in accipiendis principistis: illicò post
incredibiles sequentur delectatio-
nes, quas qui nondum degustarunt,
mirandum non est à literario studio
abhorrere.

abhorrere. Nam qui sunt experti, eos citius à vita, quam à libris & reb. cognoscendis auelleres. *Phil.* Cedò verò, qui sunt viui, à quibus sapientia hæc discenda est, & mens bona? *So.* Si iter esses quodpiam initurus, à quibus tandem de itinere percontareris? Vtrum ab ijs, qui iter illud nunquā vidissent, an qui aliquando confecerissent? *Phil.* Ab ijs scilicet, qui confecerissent. *Soph.* Vita hæc nonne est velut iter quoddam, & profectio perpetua? *Phil.* Sic videtur. *Soph.* Qui ergo iter hoc perambulârunt, senes an iuuenes? *Phil.* Senes. *Soph.* Senes igitur auscultandi. *Ph.* Omnes indifferenter? *Soph.* Acutè rogas: nō omnes promiscuè: sed quemadmodum de via, sic de vita: vtrū norunt viam, qui eam peregerunt nihil animaduertentes, aliud agentes, animo non minùs peregrinante, quàm corpore: an qui adnotârunt diligēter & attentè singula, & memoriæ mandârunt? *Phil.* Nimirum hi posteriores. *Soph.* Ergo in consilio de vitæ ratione capiendò non audiendi iuuenes, qui

L iter

iter hoc nunquam sunt ingressi: quā-
tò minùs adolescentes, & quod stul-
tissimum est atq; indignissimum, pue-
ri: neq; ad id admittendi senes impru-
dentes, lasciui, dementes, deteriores
pueris: quos diuina oracula execran-
tur, quòd sint pueri cētum annorum,
Solis praebeandae aures senibus ma-
gni iudicij, vsus rerum, & prudentie.
Phil. Quo signo eos dignoscam? *So.* Ni-
mirum aetate ista, fili, nullo adhuc, sed
ubi maius & firmitus accesserit iudic-
cium, facile id cognoscet ex verbis
& factis, tanquam nota certissima.
Interea verò, dum ea ingenij facultas
te non vales, crede te cunctum, &
cōmitte patri tuo, & ijs quos tibi pa-
ter adiūxit institutores ac magistros,
infirmosq; istius aetatis gubernatores,
& quasi manuductores per eam viam
quam tu nunq̃ inīsti. Nam patri, cui
charior es, quàm ipsemet tibi, maior
est de te cura, quàm tibi ipsi: atq; ad eā
rem non solum suo vsus est consilio,
sed hominum sapientum, *Mor.* Nimis
diu tacui, *Sopho.* Ita planè prae-ter mo-
rem

rem tuū, eamq; rem ego iamdudum
vehementer demirabar. *Mor.* An non
pater tuus Philippe, & rex Galliæ,
& alij magni reges ac principes, si-
ne literis & labore isto tam molesto,
quem hic teneris tuis humeris incle-
menter imponit, regna & ditiones
suas regunt, & in officio continent?
soph. Nulla res tam facilis est, quæ non
fiat difficilis, si inuitus facias. Non est
opera literis impēsa laboriosa ei, qui
libens eam subit: qui autem inuitus,
ei verò vel lustrare, & in locis deam-
bulare amœnissimis, graue ac intole-
randū est: tibi *Morobule* nugandi aui-
dissimo, & nugis semper adlueto, se-
rium aliquid vel agere, vel audire, in-
star est mortis: vicissim alij cōplures
vitam sibi existimarent acerbam, si ad
istum modū vitæ suæ rationes institue-
rent. Quam multi sunt in aulis p̄fer-
tim, quibus nihil est dulcius, q̄ ocium
torpens atq; inertissimū: admouere
manum alicui operi, tormenti est lo-
co: quā multi vicissim in populis,
qui emoriantur citius, quā sic dies

L a omnes

omnes vacuos transigere? & celerius
delassentur nihil agēdo, quā ab in-
tentione animi in negotium aliquod.
Sed ut respondeam tibi de Cēsare &
rege Galliae, audies à me in vniuersū
de senib. quos posui eos esse, qui spa-
cium hoc vitę decurrissent. Si omnes
quotquot iam quāpiā peregissent,
concorditer narrarent se per viam in
locum incidisse plenum difficultatis
& periculi, ex quo sauci & pessimē
adfecti discesserint: quod si eiūsmodi
iter rursus essent ingressuri, nihil di-
ligentiū cauerent, quā illud disceri-
men: quid tu censes, an non hominis
foret amentissimi, cū eadem ipse
via insisteret, non recordari tantī pe-
riculi, non illud deuitare? *Phil.* Non
dum teneo quid velis. *Soph.* Faciam
igitur planius exemplo: finge esse su-
pra flumen istud tabulam angustam
pro ponticulo: referant tibi omnes,
quotquot equo insidentes tentarint
illam transire, decidisse in aquam,
adiisse vitę discrimen, agrē esse ex-
tractos semiuivos: intelligis? ne hoc

Phil.

Phil. Bellissimè. *So.* Quid tu iam, annon tibi demens viderere, si faciens illac iter, non ex equo descenderes, & effugeres periculum, in quod alios venisse audis? *Phil.* Nimirū ita agerem. *So.* Et meritò. Quare tu iam ex senibus, quid maximè senserint incommodum in vita, quid eos prætermisisse doleat, & vehementer pœniteat: omnes tibi vno ore respondebunt, qui aliquid didicerunt, Non plus didicisse: qui verò nihil, nō adhibuisse operam, vt aliquid scirent. In hanc querimoniam ingressi, non faciunt finem referendi, missos se fuisse à parentibus, aut educatoribus ad scholas & magistrōs literarum: se tamen vanis delectatiunculis, vel lusionum, vel venationum, vel amorū, aut eiusmodi nugarū illectos, amisisse pulcherrimas emanibus discendi occasiones: itaq; conqueruntur de fato suo, & sortem suam deplorant, ac semetipsos accusant, damnant, interdū quoq; execrantur. Vides ergo locum hunc desidii atq; ignorantiaē esse in via hac vitæ

maximè infestum & periculolum, vnumq; omnium præcipuè deuitandum: quoniam quidem audis tam miserabiles eorū querelas, qui in illum sunt collapsi: is est igitur omni cura & diligentia cauendus, & segnitie, ocio, deliriosis, nugis reiectis ac spreis, in studia literarum cultumq; bonæ mentis tota animi intentione incumbendum. Tu de hac re patrē tuum roga, tametsi iuuenem adhuc: & tu Mos robule tuum, iam senem: intelligetis ex eis, verā esse meam sententiam.

LVDVS CHARTARVM,
seu foliorum.

Valdura, Tamayus, Lupianus,
Castellus, Mauricus.

VALD. Quam asperum tempus,
quam rigens & sæuum cœlum,
quam obscœnum solum. Tam. Quid
nos monet hic cœli ac soli habitus?
val. Nō egredi domo. Tam. Quid verò
domi agere? val. Ad luculentū focum
studere, meditari, cogitare de rebus,
quæ

que aliqd emolumentū adferant menti, & probis moribus. *Castel.* Id quidem agendum præcipue, nec aliquid debet esse hominī antiquius. Sed ubi ab intentione illa delassatus fuerit animus, quò diuerteret, hoc duntaxat tempore. *Vald.* Alijs quidem alię sunt animorum refectiones: ego verò lusu foriorū magnoperè oblector ac recreor. *Tam.* Et hæc temporis qualitas eò inuitat, vt abdamus nos in cubiculū benè clausum, & obseptum vndiq; à vento & frigore, lucente camino, mēsa posita cum chartis. *Vald.* Aū minime chartas. *Tam.* Luforias dico. *Vald.* Istud placet. *Tam.* Tum pecunię promatur nonnihil, & calculi ad computandum. *Vald.* Nihil opus erit calculis, si minutuli adsint numi. *Tam.* Ego nullos habeo, præterq̃ aureos & argenteos crassiores. *Vald.* Cōmuta aliquos ex argenteis minuta pecunia: heus tu puer, cape stuferos hos simplos, duplos, sesquiduplos, triplos, & à numulario cura nobis numos minutos, simplos, duplos, triplos, non maiores.

L 4 Tam.

Tam. Quàm nitidi sunt hi numis valde.
Nimirum recentes adhuc, & asperi.
Tam. Concedamus in forum aleatoris
um, vbi omnia inuenimus parata. *Cast.*
Non expedit, nam haberemus ar-
bitros plurimos: quid refert ludas il-
lic, an via publica? Consultius fuerit,
vt recipiamus nos in cubiculum tuum,
& accersamus ex sodalibus aliquot,
maximè animo refocillado idoneos.
Tam. Tuum conclaue est ad id commo-
dius: nam in meo cubiculo subindè a-
pedisse quis matris interpellaremur,
aliquid semper quaritantibus in ar-
cis mudi muliebrib. *Vald.* In cenatio-
ne igitur. *Tam.* Esto ita, eamus. Puer, si-
ste hic nobis Franciscum Lupianum,
& Rodericum Mauricum, & Zoila-
strum. *Vald.* Mane: minimè verò Zoila-
strum, hominem iracundum, rixosum,
clamosum, calumniatorem, & qui mi-
nimis de rebus excitat saepe atroces
tragœdias. *Cast.* Optimè profectò mo-
nes: nam si adolescens talis recreatio-
ni se nostræ admisceret, non esset id
ludere, sed seriò rixari: accersere igitur
pro

pro illo Rimosulum. *vald.* Necq; hunc:
nisi velis, quæcunq; hîc fuerimus nu-
gati, ante solis occasum nota esse toti
ciuitati. *castel.* Tam bonus est præco:
Valdau. Etiam, rerum quas sciri nihil
attinet, nam res bonas sacratiùs reti-
cet, quàm mysteria Eleusina. *Tam.* Ve-
niant ergo Lupianus & Manricus so-
li. *castel.* Hi sunt belli sodales. *Tam.* Et
mone illos, vr adferant secum numu-
los: quicquid est autem seueritatis &
feri, domi commendent Philopono
tetrico: veniant facetijs, lepore, gra-
tius comitati. *Lup.* Salui sitis sodales fe-
stiuissimi. *vald.* Quid sibi vult contra-
ctio isthac frontis? exporrigite istos
vulticulos: an non estis iussi, cogita-
tiones omnes literatas apud Musæa
deponere? *Lup.* Cogitationes nostræ li-
terariæ sunt adeo illiteratæ, vr eas
Musæ, quæ sunt in Musæo, respuant.
Man. Saluete. *vald.* Salus est dubia, quæ-
do ad acies & pugnas vocamini, &
quidem quibus reges sint interfutu-
ri. *Tam.* Este bono animo: crumenę im-
petuntur, non iugula. *Lup.* Crumena

L s ple

plerisq; est pro iugulo, & pecunia pro sanguine ac spiritu, velut istis Caribus, quorū vitæ contemptus instrumentum est regibus ad exercendos suos furores. *Man.* Nolo ego esse actor in hac fabula, sed spectator. *Tam.* Quis sic? *Man.* Quia sum infortunatissimus, semper à ludo discedo victus & spoliatus. *Tam.* Scis quid dicūt prouerbio aleatores? ibi quæredam esse togam, ubi amiseris. *Man.* Verum: sed periculum est, ne dum togam amissam quero, perdam & tunicā, & interulā. *Tam.* Accidit quidē hoc non rarō: sed qui non periclitatur, non ditescit. *Manr.* Ea est metallicidarum sententia. *Tam.* Imò etiam † lani medij Antuerpiensis. *Valdau.* Rectē habet: non possumus nisi quatuor ludere, sumus quinque: sortiemur, quis erit aliorum spectator. *Man.* Ego ero sine sortitione. *vald.* Nihil tale, nulla est facienda iniuria: non cuiusquā voluntas id decernet, sed fors: cui primus rex obtigerit, sedebit officiosus spectator: & si quid inciderit controuersiae, iudex. *Lup.* Ecce vobis fascis

4 *Locus est, ubi ne gociatores cōgantur.*

fasciculos duos foliorum integros,
alter est Hispaniensis, alter Gallicus.
Vald. Hispaniensis hic non videtur iu-
stus. *Lup.* Quid ita? *Vald.* Quoniam de-
sunt decades. *Lup.* Non solent illi ha-
bere, vt Gallici. Chartę enim Hispa-
nę, quemadmodũ & Gallicę, in qua-
tuor sunt genera seu familias diuisę.
Hispanę habent aureos numos, car-
chesia, baculos, enses. Gallicę, cor-
da, rhombulos, trifolia, vomerculos,
seu palas, seu spicula: est in quaq; fa-
milia rex, regina, eques, monas, días,
trias, quaternio, pētas, senio, heptas,
ogdoas, enneas. Gallicę habent eti-
am decades: & Hispanis aurei, & car-
chesia, potiora sunt pauciora, contrā
enses & baculī. Gallis autem plura
sunt semper meliora. *Cast.* Quo lusu lu-
demus? *Vald.* Triumpho Hispanico, &
distributor retinebit sibi indicē char-
tam, si sit monas, aut imago humana.
Man. Sciamus iā, quis erit ludō exclu-
sus. *Tam.* Probē mones, cedō folia: hoc
est tuum, hoc istius, hoc Lupiani: tu es
iudex, *Vald.* Malim te mihi iudicem, q̃
collu-

collusorē. *Lup.* Bona verba: cur isthuc
quæso? *vald.* Quia es in ludendo ad
modum vaser, & cauillator: tum aiūt
te artem tenere componendi folia, vt
tibi expediat. *Lup.* Nō habet fraudem
mea lusio: sed imperitię tuę industria
mea videtur impostura: quod ferē ig
naris contingit. Cæterum, quā tibi
placet Castellus? qui simul ac lucrat
est pauxillum pecuniæ, deserit collu
sores. *Tam.* Eludere est hoc quidem po
tius, quā ludere. *vald.* Leuius hoc ma
lum: nam si vincatur, adfixus erit lu
do, clauo plusquā trabali. *Tam.* Sed
lusuri sumus bini, duo contra duos,
quomodo erimus comparati? *vald.* E
go ludi huius insciens, adhærebo ti
bi Castelle, quem audio esse callentis
simum. *Tam.* Adde etiam callidissimū.
Castel. Non est hīc opus electionibus,
forti sunt committenda omnia: quib
us obuenerint plura puncta, aduer
sus eos pugnabunt, quibus pauciora.
vald. Esto ita, adsigna folia. *Manr.* Vt o
ptaueram, ego & Castellus ab eadem
stamus parte: contrarias tuentur par
tes

tes Valcaura & Tamayus. *vald.* Sedeamus vti solemus. X. decussate: da mihi illam sellam reclinatoria, vt quiescens perdam. *Tam.* Appone scabella, assideamus iam: sortire cuius sint primae partes. *vald.* Meae sunt, distribue *Castelle.* Quomodo: a sinistra in dexteram, more Belgico: an contra, Hispano more, a dextra in sinistram? *vald.* Hoc more, quoniam ludo Hispanorum utimur: & reiecit in decades? *Castel.* Etiam. quot folia dabo singulis? *Manr.* Nouena. Sed quae nam erit sponsio? *Castel.* Terni in singulas manus denarii, cum geminatione sponsionis. *cast.* Sensim mi Manrice, nimirum prosperas: non esset is lusus, sed furor, ubi tantum pecuniae veniret in periculum: quomodo tu posses oblectari in anxietate illa, ne tot numi tibi perirent? denarii singuli sufficient, & auctus sponsionis erit dimidii, nempe assium quinque. *val.* Recte consulis: ita nec nihil videmus, quod est insipidum: nec quod doleat, quod est acerbum. *Castel.* Habetis singuli nouena folia?

COR

cordium est familia dominatrix, & hæc regina est mea. *vald.* Nescio quàm felix est omen hoc: certè est verissimum, dominari vulgò corda foeminarum. *castel.* Desine speculationes: responde ad hoc, augeo sponsonem. *vald.* Ludum habeo dissipatum, & malè coherentem: cedo tibi. *Tam.* Et ego item: distribue tu Mârice. *vald.* Quid agis? non vertis chartam indicem? *Manr.* Volo priùs meas computare, ne plures ac pauciores acceperim. *vald.* Vnam habes plus iusto. *Man.* Depona. *vald.* Non est ea lex lusus, sed vt vicem tuam amittas distribuendi, & transferat ad sequentem: cedò folia. *Man.* Nō faciam, quandoquidem nondum protuli indicem. *vald.* Imò facies per Deum. *cast.* Apage, quid tibi venit in mentem, mi Valdaura? lusiurandum admisce's rebus leuissimis, quod vix grauissimis rebus adhiberi conuenit. *Manr.* Quid tu dicis iudex? *Lup.* Profectò ignoro, quid sit in eo factò statuendum. *Man.* Qualem iudicem nobis præfecimus sine iudicio, ducè sine oculis? *vald.*

Vald. Quid ergo fiet? *Man.* Quid tandē?
nisi vt mittamus Lutetiam, qui hac de
readferat nobis aliquod Senātuscon
sultum. *Cast.* Misce omnia, & rursus
impartire. *Tam.* O qualem ludum mit
to de manibus, non obueniet mihi ho
diē similis. *Cast.* Misce probē isthæc fo
lia, & præbeto singulis attentius. *Vald.*
Rursus augeo sponfionem. *Tam.* Nū
non prædixi, non habiturum me ho
diē in manibus ludum illi parē? sem
per sum infortunatissimus: cur ego
ludum vel aspicio oculis? *Cast.* Hoc
verò non est ludere, sed se adfligare:
hoc est refici & recreari animum, ita
concitari: ludum oportet esse ludum,
non molestiam. *Manr.* Sustine paulis
per, ne abijcias folia: nam est t panis
cum, *Vald.* Responde igitur, an recipi
as. *Manr.* Recipio, & rursus augeo.
Vald. Quid tu speras me ferocibus tuis
verbis protelare? non concedo. *Manr.*
Effare tandem semel & expeditè, ad
mittis'ne? *Vald.* Etiam, & quidē liben
tissimè: & animus instigat me tali
ludo maiore precio certare, sed istud
inter

+ Vanus
terror.

inter amicos sufficit. *Tam.* Quid verò
me nō computatis inter viuos? adeò
nulla est meī mentio? *Castel.* Quid igitur
tu ad hæc, homo foenē? *Tam.* Ego
augeo mea ex parte depositum. *Manr.*
Quid tu dicis Castelle? *Cast.* Nunc me
consulis, posteaquā tua opera depo
situm creuit in immensum: ego incre
mentum hoc non auderem hoc meo
ludo sustinere, *vald.* Responde adfir
matē. *Castel.* Non habeo quod sic respō
deam, sed valdē ambigūē & dubitan
ter, & cunctabundē, & timidē, & dis
fidenter: est'ne sic satis expressē di
ctum? *Manr.* Deum immortalem, quan
ta copia: non tam densa nuper cade
bat grando. Sed quæso te, periclite
mur paulisper. *Cast.* Experiamur, quā
do ita tibi placet: à me verò ne sperā
ris magnam opem. *Manr.* Feres tamen
quas poteris suppetias. *Cast.* Nihil ne
cesse id habes admonere. *Manr.* Planē
victi sumus. *Tam.* Vicinus denarios
quatuor: misce. *vald.* Addo asses quin
que. *Cast.* Nescio an cedam: nam scio
me certò victum iri, *Tam.* Rursum al
teros

feros quinq; *castel.* Quid tu ad hanc
prouocationem dicis? *Manr.* Quid di-
cam? *fugio. cast.* Tu perdidisti proxi-
mum ludum, sine me hunc arbitratu
meo perdere. Sentio me esse inferio-
rem: sed sustinendum est, quàm diu a-
liquid videro superesse virium. *vald.*
Quid ergo dicis? *recusas? Castel.* Non,
imò addico. *Tam.* Tu Valdaura non po-
sti hunc Castellum: superiorem habet
ludum tuo, sed ita solet callidos pro-
uocatores illectare in suum rete. Vi-
de ne quò progrediaris temerè, vbi
tenearis irretitus. *vald.* Diuûm fidem,
quomodò potuisti diuinare foliû mi-
hi postremum restare huius nationis?
cast. Noui omnia folia. *vald.* Non om-
ninò est illud incredibile. *cast.* Ita pla-
nè noui à facie. *vald.* Forfitan etiam à
tergo. *castel.* Nimiùm suspitiosus es.
vald. Tu me facis: eat hoc cum tua bo-
na venia. *Tam.* Dispiciamus, num quæ
sint chartæ auersè maculatæ, vnde
possint noscitari. *vald.* Faciamus que-
so nos ludendî finem: angit me hic lu-
dus, tam infelicitè cedendo. *cast.* Vbi

M voles:

voles: sed fortasse non in ludo est vici-
cium, sed in tua imperitia, qui nescis
ludum scienter ad victoriam adcom-
modare, sed iacis folia absq; arte, vt
fors tulerit: ratus nihil interesse, quid
prius, quid posterius mittas, quid quo
loco sis iacturus. *Ta.* Omnium rerum
est satietas, etiã voluptatũ: & ego des-
fessus sum iã sedẽdo: adsurgamus ali-
quantisper. *Lup.* Cape testudinẽ hanc,
& aliquid nobis cantilla. *Ta.* Quid tã-
dem? *Lup.* De ludo quidpiã. *Tam.* Car-
men Vergili? *Lup.* Isthuc ipsum, aut si
maius Viuis nostri, quod ille nuper
cauebat deambulãs in pomœrio Bru-
gensi. *Val.* Anserina voce. *Lup.* Cane tu
olorina. *Tam.* Deus meliora: nam olor
non canit, nisi fato iam vrgente.

Ludunt & pueri, ludunt iuuenesq; senesq;

Ingenium, grauitas, cani, prudentia ludus.

Deniq; mortalis, sola uirtute remota,

Quid, nisi nugatrix, & uana est fabula, uita?

Val. Possum vobis confirmare esse car-
men benè expressum, tanquã ex spõ-
gia arida. *Lup.* Tanta cum difficultate
componit carmen? *Vald.* Magna, siue
quòd

quòd rarò, siue quòd non libenter, siue q̄ aliò fert eum ingenij pronitas,

LEGES LVDI.

Variùs dialogus de vrbe Valentia.

Borgia, Scintilla, Cabanillus.

BOR. Vnde tu iam nobis Scintilla
 Buncundissime? *Scin.* Lutetia. *Borg.*
 Qua tandem Lutetia? *Scin.* Qua tandē
 quæris, quasi sint multæ? *Bor.* Etiaſi ſit
 vnica, ea quæ nam ſit ignoro, aut ubi
 ſita. *Scin.* Lutetia Pariſiorū. *Bor.* Pariſios
 nominari audieram, & quidem ſepè,
 Lutetiam nunquàm: eſt ergo Lutetia,
 quos nos Pariſios dicim⁹? Ea igitur
 eſt cauſa, cur tu tã diu nullis es viſus
 Valentie, et potiſſimū in ſphæriſterio
 nobilitatis? *Scin.* Alia ego vidi ſphæriſ-
 teria Lutetie, alia gymnafia, alios ludos,
 lōgè iſtis veſtris vtiliores ac præſ-
 tatiores. *Bor.* Ecquos quæſo? *Scin.* Tri-
 ginta gymnafia plus minus in Acade-
 mia illa, omni eruditionis, ſciētiae, &
 ſapiētiae genere reſerta: doctos præce-
 ptos, iuuentutē ſtudioſiſſis, et optimè

M 2 mora

moratam. *Bor.* Vulgus scilicet hoīm.
Scin. Quid tandem vocas vulgus? *Bor.*
Fecem plebis, filios futorum, textorū,
tortorum, fullonum, & eiusmodi arti-
ficum atq; operariorum. *Scin.* Vos hīc,
vt video, ex vestra hac ciuitate metis
mini orbem vniuersum, & eosdem
tota Europa existimatis esse mores,
quos hīc: dico iuuetutem illic esse fre-
quentissimam principum, procerum,
nobilium, & hominum locupletissi-
morum, non ex Gallia modò, sed ex
Germania, Italia, Britannia, Hispa-
nia, Belgica, admirabiliter addictam
studijs literarum, parentem instituto-
rum praeceptis & iussis: quorum mo-
res non simplici tantū admonitu for-
mentur, sed acri reprehensione, cum
est opus, etiam castigatione, plagis,
verberibus: quæ omnia accipiuntur,
& perferuntur animis moderatissi-
mis, & vultu modestissimo. *Cab.* Audis
ui sapenūmò eiusmodi narrari mi-
hi, cum agerem in Gallia legatus Fer-
dinandī regis. Sed omitte quæso nūc
ista, aut differ aliud in tempus: vides

nos

nos esse in ludo Miraculi, cui est proximum Carrofforum: hoc age, de pi-
la fit iam sermo oblectandi nostri gra-
tia. *Scin.* Amâbo, ne adfideam, sed de-
ambulantes colloquamur, que fuerit
collibitum: quâ ibimus? hac'ne per
Diui Stephani, an illâc ad portam re-
galem, & visemus in regia Ferdinan-
dum ducem Calabriae? *Cab.* Ne fortè
optimi principis interpellemus stu-
dia sapientiæ. *Bor.* Præstabit mulas ac-
cerfere, vt vehentes loquamur. *Cab.*
Ne amittamus quæso vsum pedum &
crurum, tempus est sudum ac serenû,
& aura frigidiuscula: satius erit pede-
stres, quàm equestres incedere. *Bo.* Ea-
mus hac igitur per D. Ioannis Hos-
pitalis, ad vicum marinum. *Cab.* Spe-
ctabimus obiter decoras formas. *Bor.*
Apage pedestres: erit dedecori. *Scin.*
Maiori est mea sententia dedecori,
viros pendere de iudicio puellarum
rudium atq; ineptarum. *Cab.* Vis'ne vt
rectâ eamus per plateam ficus, & di-
ue Teclæ? *Scin.* Non, sed per vicum ta-
bernæ gallinaceæ: nam in eo vico cu-

pio videre ædes, in quibus natus est
Viues meus: sunt enim, vt accepi, de-
scendentibus ad sinistram postremæ
in vico: & inuisam eadem opera foro-
res eius. *Bor.* Omitte nunc quæso visi-
tationes muliebres: si mulierem vis al-
loqui, eamus potius ad Angelam Za-
batam, cum qua erunt confabulatio-
nes literatæ. *cab.* Vtinam si id cupitis,
adesset Marchiona Zeneti. *scin.* Si ue-
ra sunt, quæ de illa, cùm essem in Gal-
lia, audiui, maius est id argumentum,
quàm ut de illo tractari leuiter, & ab
aliud agentib⁹, vel possit, vel debeat.
Bor. Ascēdem⁹ ad diui Martini, an de-
cendemus per vicum Vallesij, ad pla-
teā Villæ rasæ? *cab.* Hæc inde ad sphæ-
risterium Barzij, seu maius Mascono-
rum. *Bor.* In Gallia habetis ne ad hunc
modum ludos in publicos? *sci.* De alijs
Galliæ vrbibus non possem tibi res-
pondere. Luterij scio nullum esse: sed
in priuato multa, velut in suburbij
diui Iacobi, diui Marcelli, diui Ger-
mani. *cab.* Et in ipsa ciuitate famosissi-
mum, quod vocant Bracchæ, *Bor.* Lu-
ditur

dítur eadem illíc ratione, qua híc
scin. Eadem prorsum: nisi quod magis
ster ludi præbet illíc calceos, & pile-
os lusorios. *Bor.* Cuiusmodi sunt? *Scin.*
Calcei sunt coctilicij. *Bor.* Non essent
híc vtiles. *cab.* Videlicet in via lapido-
sa: in Francia verò & Belgica luditur
super pavimentum lateribus contra-
tum, planum & æquabile. *Scint.* Pilei
sunt æstate leuiiores, in hyeme autem
crassi, profundi, cum offendice sub-
mento, ne in agitatione vel elabátur
ex capite, vel decidunt in oculos. *Bor.*
Offendimento híc non vtimur, nisi
cùm est ventus uehementior: sed qua-
les habent pilas? *Scint.* Nullos ferè fol-
les, vt híc: sed spherulas minores ve-
stratibus, & multò duriores, ex corio
albo: tomentum est, non vt in vestris,
lanugo è pannis tonsa, sed pili ferè ca-
mini: eam' que ob causam rarò luditur
palma. *Borgia.* Quomodo ergo percu-
tiunt pilam? pugno vt folles? *Scintilla.*
Ne sic quidem, sed reticulo. *BOR-*
GIA. Confecto ex filo? *SCINTIL-*
LA. Ex fidibus crassiusculis, qua-

les ferè sunt sextæ in testudine: habet funem tensum, & reliqua vt hic in ludis domesticis: sub funem misisse globulum, vitium est, seu peccatū: signa sunt bina, seu mauis metas: numeri quaterni, quindecim, triginta, quadraginta quinque, seu antegressio, æqualitas numerorum: victoria, quæ est duplex, vt cum dicitur, Vicinus signum, & vicinus ludum. Pila autem vel ex volatu remittitur, vel ex primo resultu: ex secundo enim ictus est inuvalidus, & ibi fit signum, vbi pila est percussa. *Bor.* Non sunt aliæ lusiones, quàm spheræ? *Scin.* In ciuitate, quot hic aut plures: sed inter scholasticos nulla alia permissu magistrorum exercetur: sed interdum clam luditur folijs, & aciebus. pueruli talis, nequiores taxillis. Nos institutorem habebamus Anneum, qui obscæno die lusum fortiorum concedebat: sed de illo, & in vniuersum de lusione omni tulerat sex leges, quas descriptas in tabella appenderat in cubiculo. *Bor.* Ne graueris, rogo te, & eas nobis referre, quem

quemadmodum alia fecisti. *Scin.* Pergamus deambulare: nam incredibili te-
neor desiderio patriæ adspiciendæ, tã
diu à me non visæ. *Bor.* Conscendam
mulas, vt ambulemus cōmodiùs, tum
etiam honestiùs. *Scin.* Honestatem hanc
non emerim crepitu digitorum. *Bor.*
Ac ne ego quidem, vt verum fatear,
manum meam ob eam mouerim: sed
nescio quo pacto magis id videtur de-
cere nostras personas. *Cab.* Isti huc qui-
dem rectè, sed sumus tres, & in angus-
tis vijs, aut hominum frequētia dis-
iūgeremur: vnde necesse esset vel in-
terrumpi sermonem, vel multa sem-
per à nostrum aliquo non exaudiri,
neq; intelligi. *Bor.* Esto sanè ita: perga-
mus pedestres, ingredi per angus-
portum hunc ad plateā Pegnarogio-
rum. *Scin.* Optimè, inde per fabros ela-
uiles ad vicum dulciarium, tum ad fo-
rum fructuarium. *Bor.* Quin potiùs oli-
torium? *Scin.* Vtrunq; est: qui libentiùs
oleribus vescuntur, vocant olitoriu:
qui fructibus, fructuarium. Quæ am-
plitudo foris? quæ descriptio vendens

M s tium,

tium, & rerum venum expositarum? qui odor ex fructibus? quanta varietas, mundicies, nitor & non possunt horti excogitari huic foro pares: quæ autem ædilis nostri, & eius ministrorum solertia & diligentia, ne quis emptor fraude à venditore capiatur? Est'ne ille, qui mula vehitur, Honoratus Iohannius? *cab.* Non, vt arbitror, nam vnus ex meis pueris, qui eum modo conuenit, reliquit illum abdentem se in bibliothecam suam: qui si sciret nos vnà esse, non deesset haud dubio nostro sermoni, & nostris ludis serua sua posthaberet. *Bor.* Profer tandem leges. *Scintil.* Extricemus nos ab hac turba per plateam diuæ Virginis redemptoriæ, ad vicum fumalis, & diui Augustini, vbi minor est frequentia. *cab.* Ne discedamus tam procul ab vrbis corpore: ascēdamus potiùs per vicum crumenarium ad cliuum, inde ad vicum militarem, & ædes familiæ vestræ Scintilla, cuius parietes lugere adhuc videntur mihi heroem illum, comitem Oliuanum.

Bo. Imò luctu deposito, talē iuuenem in
tanti senis locū succēssisse seriò triū-
phāt, *Scin.* O quā iuuat intueri curiā,
& quadruplex forum præfecti vrbis,
quod iā ferè familiæ vestræ Cabanil-
liæ hereditariū videt, ciuile, crimina-
le, & tercentū solidorū? quæ ædificia?
quæ facies vrbis? *Bor.* Nusquam potes
rectiùs ferre leges, quā in foro & cu-
ria, ède tandē. Nā de laudibus, seu de
admiratiōe potiùs nostræ ciuitatis ali-
ās dicendū erit locus aptior, *Sci.* Prima
lex, quādo ludendū. Homo ppter res
serias est conditus, nō propter nugas
& lusus: lusus autem repertū ad refici-
endum animum lassum à serijs: tunc
igitur ludendū, cū animus aut corp⁹
erit defatigatū: nec aliter sumendū,
quā sōpnus, cibus, potus, & alia, quæ
vires renouant & reficiūt: alioqui in
vitio est, quēadmodū alia, quæ nō suo
sunt tēpore. Secūda lex, cū qbus lu-
dendū: Quemadmodū facturū iter,
aut iturus ad conuiuiū, diligenter di-
spicis, q sint futuri sodales, aut comi-
tes: sic in ludo animaduertendū cum
quibus

quibus ludes, vt sint homines tibi noti: nam in ignotis magnum est periculum, & verum prouerbiū Plauti: Lupus est homīni homo, qui qualis sit, non nouit. Sint etiam belli, festiui comites, cum quibus periculum non sit ne rixeris, aut pugnes, aut aliquid vel facias, vel dicas turpiter atq; indecorè: ne sint blasphemī in Deum, aut derisores; ne in dictis spurci, ne quid ex contagione adfricetur tuis moribus prauum, aut flagitiosum: deniq; sint ī, qui non aliā ad ludum mentem adferant, quā tu: nempè vt à labore conquiescat, & leuetur animus. Tertia lex, quo ludo. Primum noto: nam in ignoratione non potest subesse delectatio, nec ludentis, nec collusorū, nec spectatorum: deinde quod simul animum reficiat, & corpus exerceat, siquidem tempus ac valetudo patitur. Sin secus, ludus sit in quo non omnia possit mera fors: insit etiam peritia, quæ possit casum corrigere. Quarta lex, qua sponfione. Nec nulla sponfione, quod est fatuum, & celerrimè exat:

tiat:

audiat

tiat: nec ita magna, quæ ipsa lusione
inquietet animum, & si vincaris, mor
deat ac discrutiet: non est hic lusus,
sed carnificina. Quinta lex, quemad-
modum, vt antequàm ad ludendũ as-
sideas, reputes te ad refocillandum a-
nimũ venire, in cuius aleam conij-
cias pauculos numos, hoc est, emas il-
lis refectionem defatigationis: cogi-
ta esse sortem, hoc est, variam, incer-
tam, instabilem, communem: nullam
idcirco tibi fieri iniuriam, si perdas:
vt id feras æquo animo, ne contrahas
vultum, & suffundas eum tristitia: ne
prorumpas in conuitia & maledicta,
aut aduersus collusorem, aut quem-
piã ex spectatoribus: si lucrifacias, ne
sis in collusorẽ insolenter dicax: pror-
sum toto ludo sis comis, hilaris, face-
tus, iocosus, citra scurrilitatem & pe-
tulantiam: ne des significationem vl-
lam fraudis, sordium, aut avaritiæ: in
contentione ne sis pertinax, minime
omnium iurato, memor rem illam to-
tam (etiam si meliorem causam habe-
as) non esse tanti, vt nomen Domini
adfe-

adferas in testimonium. Spectatores
memineris esse velut iudices ludi: si
quid illi pronunciarint, cedito, nullā
ēdens notā improbationis: hoc mo-
do & lusus fit delectatio, & probi ado-
lescentis grata est educatio ingenua.
 † Solen-
 † nia in fe-
 † rendis le-
 † gibus ver-
 † ba Rom.
 Sexta lex, quamdiu ludēdum. Quoad
sentias animum renouatum iam, &
reparatum ad laborem, & vocat hora
ad negotium ferium. Qui secus faxit,
improbē factum videri, † velitis Qui-
rites, iubeatis. Bor. Sicuti rogauit.

CORPVS HOMINIS

exterius.

Durerius pictor, Grynaeus, Velius.

DVR. Faceffite hinc, nā vos nihil
emetis, fat scio: & estis mihi im-
pedimento, quō minūs accedant em-
ptores propius. Gr. Imò verò nos volu-
mus emere, modò vel pretium relin-
quas nostro arbitratui, & tēpus ipse
præscribas: aut cōtrā, nos tēpus, tu
preciū. Dur. Bella negotiatio, mihi ni-
hil est opus tricis eiusmodi. Gryn. Cui⁹
est hec

est hæc imago, & quanti indicas? *Dure.*
Imago est Scipionis Africani, & indi-
co festeris numis quadringentis, aut
non multò minoris. *Gryn.* Quæso te
priusquam verbo vno eam addicas
nobis, examinemus artem picturæ:
& hic Velius est sesquiphyficus, pe-
ritissimus humani corporis. *Dur.* Iam-
dudum intelligo me à vobis intricas-
ri: sed interea dum mercatores nulli
adsunt, nugamini quantum libuerit.
Gryn. Nugas tu vocas peritiam artis
tuæ, quid faceres alienæ? *Vel.* Primum
omnium verticem contexisti capillis
multis & planis, cū vertex dicat q̄si vo-
rtex, à vertendis capillis: vt in fluuijs
videmus, cū aqua se conuoluit. *Dur.*
re. Inepre, nō cōsideras eum esse malè
pexū, more illorū temporū. *Vel.* Bra-
chma habet inæqualiter deflexū. *Dur.*
Acceperat vulnus miles ad Trebi-
am, cum seruauit patrem. *Gryn.* Vbi
tu id legisti? *Dur.* In decadibus Titi Li-
uij amilsis. *Vel.* Tépora sunt nimis tu-
mentia. *Dur.* Caua essent signum demē-
tiæ, *veli,* Occipitium vellem vider-

re. Dure:

re. *Dur.* Verte tabulam. *Gryn.* Cur dixit
Cato inter cætera cracula, Frons occi-
piti prior est. *Dur.* Quàm estis fatui:
an non in quouis homine prius cer-
nis frõtem, quàm occiput? *Gryn.* Quo-
dam prius uideo auersos, quàm aduer-
sos. *Dur.* Et ego libenter, ut tales em-
ptores & milites. *vel.* Cato sensit, præ-
sentiam domini potiore esse ad cu-
rationem rerum, quàm absentiam. Cæ-
terum cur antias adeò longas? *Dur.* Lo-
queris de his caproneis? *vel.* Etiam.
Dur. Non habuerat multis mensibus
tonforem ad manum, uelut in Hispa-
nia. *vel.* Glabellam hanc cur contra
ipsum uerbi etymon fecisti hirtam?
Dur. Tu ipse uulfellis pilos detrahit,
vel. Et uibrissas extantes extra nares:
sed tu, quæ tua est uersutia, culpã abs-
te reijcies in tonforem. *Dur.* Inscie, nõ
animaduertis eos fuisse ætatis illius
mores, seueros, tristes, rusticanos. *vel.*
Imperite, non legisti Scipionem huc
ex omnibus sui temporis hominibus
excultissimum, & politissimum fuisse,
& amantem elegatiarum? *Dur.* Ex-

pres

pressus est, cum exularet Linthernî.
Gryn. Supercilium hoc est grande, &
côueniens Latîo: cilium habet nimis
cauum, & genas depressas. *Durer.* Ex uî
gilijs castrensibus. *Gryn.* Tu non solum
es pictor, sed rethor, valde versatus
in translatione criminû. *Durer.* Et vos,
quantum intelligo, in criminationi-
bus. *Vel.* Malas habet nimium tumêtes,
& buccas istas *Durer.* Inflat classicum.
Grynæ. Et tu inflabas calicem, cum hæc
pingeres. *Velius.* Imò verò utrem: sed a-
libi fecisti pilosum, palpebras ferè
nullas adpinxisti. *Dur.* Ex morbo illi de-
ciderût. *Gryn.* Quo morbo? *Dure.* Que-
re ab illius medico. *Gryn.* Iam'ne intel-
ligis, ob tuam tantam imperitiâ de-
trahi debere de summa cætum sester-
tios? *Durer.* Imò ob vestras cauillatio-
nes & interrogatiões adeò molestas,
addi ducentos oportere. *Vel.* Pupulas
habet hic glaucas, atqui ego audiui
cæruleas habuisse. *Durer.* Et ego cæsis-
as, ut Minervâ bellatricem. *Vel.* Hir-
quos fecisti nimium carnosos, & sinus
humentes. *Durer.* Flebat accusatus à

N Cato

Catone. *vel.* Mandibulæ sunt nimis longæ, & barba densissima ac profusissima: tum pilos dicās fetas porcinas. *Durer.* Vos sine modo ullo estis loquaces, & argutuli cauillatores. Abi te hinc: nā tabulæ nō fiet vobis amplius copia. *veli.* Amābo mi Dureri, dum alios non habes licitatores, sine nobis hīc cauillari. *Durer.* Qua mercede? *veli.* Adscribemus amābo hīc tibi singula disticha, quò tabula fiat vendibilior. *Dur.* Nihil opus est meæ arti vestra cōmendatione: nam periti emptores, & picturæ intelligentes, nō emunt versus, sed artificiū. *veli.* Sed nares habet nimium patulas. *Dureri.* Erat iratus accusatoribus. *veli.* Non videmus vallesculam. *Dur.* Latet sub barba: ac ne mentū quidē cernitis, neq; † anthereonē. *Gryne.* Horum omnium fecisti tu compendū beneficio grandis barbæ. *vel.* Collū placet mihi rectū, & musculosum, itē iuguli. *Dur.* Gratulandum est superis, quod tibi aliquid probatur. *velius.* At ne nihil in hoc quoq; desiderem, iugulos non habet satis cauos: quod

* buccula
sub men-
to.

n

quod in Socrate Physiognomon ad-
notatū, tardī esse ingenij signū pro-
nunciauit. Armos istos voluissē pau-
lō erectiores & ampliores. *Darer.* Non
tamen erat miles bellator, quā impera-
tor. Non audiuiſti apophthegma
huius? de quo cū milites quidam di-
cerent, non ad eū esse valentem
militem, ac imperatorem sapientem:
is respondit, Imperatorem me genuit
mater mea, non militem. Sed disce-
dite, si non estis empturi: nam video
accedentes quosdā negotiatores pu-
blicos. *Velius.* Eamus deambulatum,
& inter nos de humano colloquemur
corpore, sine Scipione ac tabula. Si-
mus nasus non decet generosam faci-
em. *Gryn.* Quid boſimus? quales fue-
runt Hunni. *Veli.* Apage mōstra. *Gryn.*
Silones nō sunt minū deformes. Per-
sæ aquilos venerabantur propter Cy-
rum, quem ferunt ea fuisse forma. *Veli.*
Ancon & campe sunt in brachio,
quod in crure poples & genu, lacer-
tus inde vsq; ad manū, à cui⁹ musculis
etiam crura dicuntur lacertosa. *Gryn.*

N 2. Non

Non'ne is est cubitus, vt apud mento-
res? *Velius*. Est is quidem cubitus, & an-
con ipse cubitus. *Gryn*. Vnde ergo rex
Rom. Ancus? *Velii*. Ab incuruo cubito.
Gryn. Manus sequitur, maximum om-
nium instrumentorum, secta in digi-
tos, pollicem, indicem, medium, siue
infamem, minimo proximum, mini-
mum. *Velii*. Cur medius infamis? quid
designauit flagitij? *Gryn*. Institutor no-
ster dixit, se quidem scire causam, nol-
le tamen edisserere, quod esset turpis.
Ne quesieris igitur: non enim decet
bonae indolis adolescētes turpia scru-
tari. *Velii*. Atqui minimo proximū *Δακτύ-
λου* Græci appellant, quasi annu-
larē. *Gryn*. Itā planē: sed in sinistra. nō
in dextra, quod in eo soliti essent an-
nulos gestare. *Velii*. Qua de causa? *Gryn*.
Aiunt à corde protendi illuc venam,
quæ cū annulo redimītur, velut cor
ipsum coronatur. Nodi digitorū sunt
condyli, & propugni percussu vox ea
vsurpatur. Inter nodos sunt internō-
dia, & generali verbo artus, atque ar-
ticuli, Tiberium Cæsarem memoriæ
pro

prodūt tam firmis fuisse digitorū artibus ut digito recens malum terebra ret. *velius*. Didicisti chiromantiā? *Gryn*. Ne nomen quidem ipsum audieram: quid ita? *velius*. Diuinasses hīc nobis aliquid ex incisuris. *Gryn*. Negauī me scire: & res sic habet: sed si nunc me nosse aliquid profiterer, & attentius manum tuam contemplarer, libenter me auscultares, & homini eiusce imposturæ imperitissimo fidē non omnino abrogares. *velius*. Quī sic? *Gryn*. Quia id est hominum ingeniū, ut libenter eos audiant, quī se recondita, uel euentura profitentur enunciaturus. *velius*. Vnde sunt Scæuolæ? *Gryn*. Quasi scæuæ: scæa, quæ est sinistra. Aiunt in sexu foemineo esse scæuas plures, quam in nostro. *veli*. Quæ est vola? *Gryna*. Cauum manus, ubi incisuræ. *velis*. Quid inuolare? *Gryn*. Id quod tu agis: libenter furari, surripere, quasi vola abscondere, & quod rabiosa Lucretia, inuolare in oculos pedisse quarum. Relinquitur corpus, dempto capite, est truncus, & ex trunco thorax, concuum

N 3 pectus

pectoris vsque ad ventriculum & co-
stas: cōcauum quidem interius: nam
exterius inter brachia & pectus, sinus
est. Sub ventriculo est venter, & in ven-
tre imo pecten & pudenda. *velius*. An
nō pudēdus magis podex, siue anus?
Gryn. Vtrunq; pudēdum: posterius ob
turpitudinem, anterius ob flagitium
& dedecus. Femur, & vt olim loque-
bantur, femē, nunc malunt plurati-
uē femina: à genu est crus, cuius os tibi-
bia dicitur: carnosum verò illud pos-
teriorius, sura: postremò pes, manui nō
ablimilis, nam & digitos habet, & vo-
lam, quæ & vestigium dicitur, & solū
pedis. *vel*. Quid? num non vestigium,
quod à pede imprimitur? *Gryn*. Et il-
lud ipsum, & solum pedis. *vel*. Nostin-
quæ sint in corpore virtutum sedes?
Gryn. Quæ tandem? *veli*. In fronte pu-
dor, in dextera fides, in genu miser-
cordia. *Gryn*. Plāta pedis, nō est ipsum
solum pedis. *velius*. At sic putāt multi.
Gryn. Atqui Plinius scribit esse gentē,
quæ sibi vmbra faciat in meridie plā-
ta pedis, quam habent vastam admo-
dum at-

dum atque enormem: qui fieri id potest? vel. Profectò planta est, à cruris vertebra ad digitos.

EDUCATIO.

Flexibulus, Crympherantes,
Gorgopas

+ Varro
Flexibula

FLEX. Qua'nam gratia misit te huc ad me pater tuus? *Grym.* Dixit te esse hominem egregiè institutum, sapienter educatū, eaq; de causa gratum huic ciuitati: cupere se vt ego eisdem, quibus tu vestigijs insistens, perueniam ad similem fauorem populi. *Flexi.* Quomodo igitur te id adsecutorum censes? *Grym.* Ingenua educatione, quali te omnes prædicant esse præditum. Adiecit pater eam educationem magis decere me, quàm alium quëuis. *Flexi.* Cedò mi fili, quò ea in re venis à patre imbutus? *Grym.* Non tam me pater præceptis instruxit, quàm patruus quidē meus, vir senex,

N 4 ver.

versatus multum & diu in regum comitatibus. *Flexib.* Quis ergo illi te docuerunt, mi fili & amice? *Gorg.* Vide vir prudentissime, ne fortè per ignorantia labaris in dictum aliquod, aut factum stultum, vel rusticanum, unde amittas istud nomen, optimè educati. *Flexib.* Quid? tam? ne leuiter apud vos perit? *Gorg.* Vel vnica vocula, vnico flexu poplitis, vnica inclinatione capitis. *Flexib.* Nimis est inter vos delicatum & infirmum, inter nos enim multò est robustius & firmitus. *Gorg.* Sic sunt nostra iudicia, vt nostra corpora, quæ nullam ferunt offensionem. *Flex.* Imò, vt est videre, facilius ferunt corpora, quam animi. *Gorgo.* Fortasse tu non nosti hunc, idè filium & amicum nominas. *Flex.* An non sunt hæc honesta nomina, & plena beneuolentiæ? *Gorgo.* Beneuolentiæ credo, quam nos haud magni sanè faciamus: sed non reuerentiæ, neque officij, quæ nos anxie venamur: nam hic dominus solet appellari, non amicus. An non animaduertis domini præfatione ante prænomē, & fa-

& famulos versicolores; non adnotas
sti in aui huius solennibus parentali-
bus tot cereos, tot insignia, tot homi-
nes atratos? *Flexib.* Quid ergo adfectas
tu omnibus esse dominus, nulli ami-
cus? *Grym.* Ita docuerūt me propinqui
mei. *Flexib.* Edat iam, mi domine, tua
excellētia praeclara illa tuorum con-
sanguineorum documenta. *Gorgo.* Vis
deris tu mihi puerū hunc naso suspē-
dere: at nō est glibet, ne feceris, *Grym.*
Primum, esse me ex honestissima pro-
genie, quā nulli cedat per vniuersam
hanc prouinciam: idcirco curandum
mihi diligenter, atque adnitendum,
ne degenerem à maiorum meorū vir-
tute: illos parasse sibi magnum decus,
nemini concedēdo de loco, de digni-
tate, de autoritate, de appellatione:
me idem debere facere. Si quis quid
velit de honore detrahēre, pugnandū
statim cum eo de pecunia, oportere ef-
se largum, atq; adeo profusum, in ho-
nore astrictum & attentum: decere ni-
hilominus, me ac mei similes assurge-
realis, via cedere, ducere, reducere,

N s nuda

nudare caput, poplitem incuruare:
non quòd alius quispiam id mereatur
à me sibi exhiberi, sed quòd sic concia-
liabo mihi fauorem hominum, capta-
bo auram popularem, & parabo illū,
quem tantoperè gestamus semper in
ore, & in corde, honorem. In ea edu-
catione situm esse discrimen nobilis
& ignobilis, quòd nobilis ad illa om-
nia dextrè præstanda institutus est at-
que ad sue factus, ignobilis agresti mo-
rē nihil illorum doctus est facere. *Flex.*
Et excellentiæ tuæ domine, qualis vi-
detur eiusmodi institutio? *Grym.* Qua-
lis verò? nisi multò optima, & digna
meo genere. *Flex.* Quid ergo est aliud,
quod à me requiras? *Grym.* Nihil pla-
nè restaret mea sententia: nisi accessis-
set voluntas patris, q̄ iussit prorsum,
seu verius imperauit rigidè, ad te ve-
nire: vt si qd in hac educatione nos-
ses magis reconditum, & quasi myste-
rium sacratū, quò magis mihi decus
acquirerè, in gratiā sui ne grauareris
exponere, quò familia nostra aliqui
honestissima & celsissima alius ascē-
deret:

deret: quoniam sunt non pauci noui homines, qui freti sua opulencia, nactique dignitate & honores, per diuitias emerferunt, adeo ut etiam audeant cum vetustate, & decoribus gentis nostrae contendere. *Flex.* Facinus nefandum. *Grym.* Nonne? *Flex.* Vel caeco esset clarum. *Grym.* Itaque noui illi homines ambulat comitati longo asseclarum ordine, ipsi segmentati in vestibus vel bombycini villosi intercisi, vel texti Attalici, ut nos nihil esse praeter illis videamur, quod villato vestimur, dissimulandae paupertatis gratia; praemium autem huius tui laboris, si operam hanc nauaris patri, erit, recipi te in numerum nostrae familiae, & admitti ad illius gratiam & meam, ut procedente tempore, aliquid quod a nobis accipias beneficii, sisque semper in nostra clientela, & quasi tutela. *Flex.* Quid potest dici amplius, aut optabilius? Sed cedo iam, si aperias caput, accedas via & loco, appelles blandem, quam ob causam eris gratus hiis, quibuscum versaberis. *Grym.* Ob eam ipsam causam, quia haec ego. *Flex.* Isthuc

omne

+ Quod
uulgo fri
satam vocant.

omnia exteriora sunt solum signa,
quæ denotant aliquid esse in animo
tuo, propter quod diligare: nam ipsa
per se nemo diligit. *Grym.* Quid ni dili-
gant omnes, quæ sunt honestæ cõuer-
satiõis, in mea præsertim nobilitate?
Flex. Parum admodum es progressus,
quod liceat inter nos dicere: & tu te
peruenisse iã arbitraris ad summum.
Grym. Nihil necesse habeo parare mihi
literas atq; eruditionem: maiores mei
reliquerunt mihi, vnde viũam: quod
etiã si desit, nõ istis est mihi artibus
quærendum, tam ignobilibus: sed ha-
stæ cuspide, & ense districto. *Flex.* Ani-
mose isthuc quidem & ferociter: quasi
verò quia es nobilis, non sis futurus
homo? *Grym.* Bona verba. *Flex.* Ecqua
tandẽ parte tui es homo? *Grym.* Me to-
to. *Flex.* An corpore, quo non differas
beluis? *Grym.* Minimè. *Flex.* Nõ ergo te
toto: ratiõẽ igitur & mète. *Grym.* Quid
ni? *Flex.* Si hanc ergo sinis incultam,
& sylvestrẽ, excolis autem corpus, &
illi vnĩ studes, an nõ transis ab huma-
na in feram conditionem? Sed ad id,
de quo

de quo cœperamus loqui: nam hac digressio, si vellem mihi indulgere, longissimè vos à proposito abduceret. Verùm cum tu cedis de via, & nudas caput, qualem te esse alij existimant? *Grym.* Nobilem, & generose informatum atque institutum. *Flex.* Nimiùm durus es: nihil ne domi adiuisti de animo, de probitate, de modestia, de moderatione? *Grym.* In templo nonnunquam adiuvi de concionatoribus. *Flex.* Cum illa abs te vident occurrētes fieri iudicant te esse adolescentem modestum, probum, bene de ipsis iudicātem, de te autem moderate: qua ex opinione nascitur beneuolentia & fauor. *Grym.* Explicatiùs id quæso. *Flex.* Huc pertinet mea ratio: si te homines existimarent adeò superbum, vt se omnes contemneres præ te, nudare tamē caput, & genu flectere, non quòd ipsis is honor debeat, sed quòd te deceat: putas tu vllum fore, qui tibi haberet gratiam, aut te de honoris illa falsa simulatione diligeret? *Grym.* Quidni? *Flex.* Quia id tu tibi præstas, & tua gratia

tia facis, non illorū: quis enim iudicabit se deuinctū tibi de eo, quod p te ipso feceris, nō pro se? an ego honorem eum velut mihi impensum accipiam, quem tu tribuis opinioī de te, nō meis meritis? *Grym.* Ita videtur. *Flex.* Ergo paratur beneuolentia, si illi credant sibi honorem illum dari, nō vt tu habearis comior ac nobilior: istud verò non fiet, nisi eam de te induant opinioem, quòd tu illos esse potiores ducas te, & dignos, quibus tu concedas, *Gorgo.* At non est ita tamen. *Flex.* Quantumcūq; hoc sit falsum, in eo tamen necesse est eos falli: alioqui nunquam consequēris, quod tantoperè expetis. *Grym.* Quæ igit erit persuadendi via? *Flex.* Facilis, modò animum sedulò aduertas. *Grym.* Profer quæso: nam ea de causa huc sum missus, & eris semper in nostra clientela. *Flex.* Nimis erudum est hoc pomū *Grym.* Quid tu musas? *Flex.* Dico viam esse vnicam: si sis talis, qualem te credi cupis. *Grym.* Qui isthuc? *Flex.* Si vis aliquid calfacere, adfers? ne fictum ignē? *Grym.* Non, sed verum.

rum.

rum. *Flexib.* Si scindere, an pictum ut
tela gladium? *Grym.* Non, sed ferreum.
Flex. Nō est igitur eadem vis rerum ve
rarum quę fictarum? *Grym.* Apparet nō
esse. *Flex.* Nec tu idem efficies simula
ta moderatione, quod vera: nam falsa
ipsa se aliquando produnt: vera sem
per sunt eadem. In ficta moderatione
aliquid aliquando dices, aut facies pu
blicę aut priuatim, cū tibi excides
(neq; enim semper te & vbiq; poteris
obseruare) vnde fictus deprehenda
ris: & quantum prius ignotus dilige
bare, tātū postea cognitus sis odio,
& longē plūs. *Grym.* Quomodo ego mi
hi ipse indicam germanam illam ani
mę moderationem, quam tu pręcipis?
Flexib. Si persuaferis tibi id, quod res
habet, alios esse meliores te. *Gorgo.*
Meliores verō vbi tandem? in cœlo
credo: nam in terra pares sunt paucis
simi, melior nemo. *Grym.* Sic auditi se
pē de patre et patruo. *Flex.* Multū ab
ducit vos a cogitatōe verī, nominum
ignorātia. Quid tu vocas bonū? vt sci
amus, num sit aliquis te melior. *Grym.*

Quid

Quid ego scio, quid sit bonum: ex bonis esse progenitum. *Flex.* Ignoras etiam num, quid sit bonum: & iam tenes, quid sit melius: quomodo peruenisti ad comparatiua, cum nondum positiua didiceris: ipsos autem tuos progenitores quomodo scis fuisse bonos? qua tu id nota cognoscis? *Grym.* Quid negas tu fuisse illos bonos? *Flex.* Non noui illos, quomodo de illorum bonitate possum aliquid in alterutram partem statuere? quæro modo, qua ratione adsequaris tu fuisse illos bonos? *Grym.* Quia ita omnes prædicant: sed quorsum, rogo te, pertinent tam molestæ interrogationes? *Flex.* Non sunt molestæ, sed necessariae, ut accipias, quod ex me sciscitaris. *Gry.* Cõfer, quæso te, in pauca. *Flex.* Multis esset id explicandum, cuius tam crassa ignorantia inuolueris: sed quando ita es fastidiosus dicam breuius, quam res tanta dici postulat: desige iam oculos tuos in me, dum dissero. Qui sunt dicendi eruditæ: an nō ii, qui habēt eruditionē? Qui opulenti: an nō qui habēt opes?

Gry.

Gry. Indubiè. *Fl.* Qui ergo boni? num non h̄ demum, qui habent bona? *Grym.* li planè. *Fl.* Missas nunc diuitias faciamus, quæ non sunt vera bona: quæ si essent, multi patrè tuo inuenirentur meliores: & negociatores ac foeneratores præstarent bonitate viros bonos & sapientes. *Grym.* Sic videtur, vt dicis. *Flex.* Expende ergo attentè ac diligenter singula eorum, quæ referam: an non est bonum, acutum ingenium, sagax, maturum iudicium, integrum, sanum, tum eruditio varia, & magnarum rerum atque vtilium, prudentia, exercitatio in rebus præstantibus, cõsiliu, dexteritas in exequendis negotiis: quid tu de istis? *Grym.* Vel sola nomina videtur mihi pulchra profectò, & magnifica, quanto magis res ipsæ? *Flex.* Age porrò, quid sapientia, quid religio, pietas in Deum, in patriam, parentes, necessarios: iustitia, temperantia, liberalitas, magnanimitas, contẽptus, casuum humanorum & fortis animus in aduersis: quid verò ista? *Gry.* Præstantissima etiam hæc. *Fl.* Hæc

O sola

sola sunt hominis bona: nam reliqua omnia, quae commemorari possunt, bonis & malis sunt communia; atque ea de causa nec bona: quae so munda sedulo memoriae. Gry. Faciam. Flex. Peruelim: nam ingenium tuum non malum est, sed non bene ex cultum. Reputa igitur cum animo tuo, an tu haec habes: & si habeas, quae pauca, et ea quae tenuiter: quod ubi examinaueris acute ac subtiliter, intelliges tum demum, te non magnis nec multis esse bonis ornatum ac instructum, nec esse in populo, qui pauciora habeat, quam tu. Nam in multitudine alij sunt senes, viderunt atque audierunt multa, habent experimenta rerum plurimarum: alij studiosi, qui ingenium discendo ex acurunt & expolunt: alij capeunt Rempub. alij libenter & diligenter versant scriptores per futuros: alij sunt seduli patresfamil. alij alias artes profitetur & praestant: vel ipsi agricolae, quae multa ex arcanis naturae tenent: nautae vero cursum dierum & noctium, naturam ventorum, positus terrarum & maris: alij ex multitudine

dine

dine sunt viri sacri & religiosi, qui
numen piè venerantur ac colunt: ali
res prosperas moderatè rexerunt; &
fortiter pertulerūt aduersas: quid ho
rum tu nostis? quid exerceas? quid pre
stas? nihil omninò, præterq̃ illud: Ne
mo est melior me, bono sum natus ge
nere. Qui potes esse melior, qui non
dum es bonus? nec pater tuus, nec au
tū, nec proauī fuerunt boni, nisi hæc
habuerunt, quæ recensui: quæ an ha
buerunt, tu videris: ego multām du
bito. Sed si habuerunt, tu certè non e
ris bonus, nisi illorum fias similis. Gry.
Planè terruisti, & pudefecisti me: nō
inuenio quod possim vel hīscere in
contrarium. Gor. Nihil horum intel
lexi, tenebras mihi offudisti ante ocu
los. Flex. Nimirum venis ad hæc nimis
durus, & longè diuersis opinionibus
infectus & mancipatus. Sed tu adole
scens, quo te nunc tandem nomine
censes appellandum? dominum, an
mancipium? Gry. Mancipium: nam si
ita est vt disseruisti, & intelligo nihil
esse verius, cōplures sunt serui multò

O 2 potior

potiores ac præstantiores me. *Flexib.*
Hæc ne leuiter degustes, confer te do-
mum, & solus tecum reuolue, excute,
perpende: quò magis versaueris, hòc
veriora & certiora esse intelliges.
Grym. Obsecro te, adijce alia, si qua ha-
bes: nam momento horæ sentio me a-
deo immutatum, vt prorsum videar
mihi iam esse alius. *Flex.* Vtinam contig-
erit tibi, quod Polæmoni philoso-
pho. *Grym.* Quid illi contigit? *Flex.* Vna
Xenocratis oratione ex nequissimo
& perditissimo factus est sapiētiae ac
virtutum omnium studiosissimus, eua-
sitq; magni nominis philosophus, &
Xenocratis in Academia successor.
Sed tu, mi fili, vbi apertè cognoueris,
quantum tibi ad bonitatē desit, quod
alijs multis superest: verè & ex animo
cedes alijs, & in eis honorabis bonita-
tem, qua vides illos ornatos, te autem
carere. Iam ex reputatione tui ipsius
vilesces tibi ac fordebis, adeò vt ne-
mini occurras tam abiecto contem-
ptuq; quem non tibi anteponat con-
scientia tuę mentis: non enim adduci
pote

poteris, vt credas quenquam esse pe-
iorem te, nisi quod illius malitia & ne-
quitia protulit se foras, tua delitescit
cautiùs. *Grym.* Quid tum sequetur? *Flex.*
Hæc si feceris, veram ipsam, solidâq;
ingenuam educationem atque vrba-
nitatem, seu vt nunc loquimur, aulici-
tatē adsequere, eris gratus & charus
omnib⁹: sed id non iam magnificies,
eris autem, quod vnice tum tibi erit
curæ, gratus Deo immortalī.

PRAECEPTA EDVCA- tionis.

Budæus, Grympherantes,

QVæ'nam est isthæc tanta, & tam
subita mutatio? inter Ouidij Me-
tamorphoses posset referri. *Grym.* In
peius'ne, an in melius? *Bud.* In melius,
mea sententia: siquidem ab exteriorē
cultu, gestu, verbis, actionibus, bonā
mentem licet astimare ac colligere.
Grym. Est ergo, quod mihi possis gra-
tulari, sodalis iucundissime. *Bud.* Ego
verò & gratulor tibi, & vt pergas ex-
O s hortor

hortor, magnaꝫ in dies bonæ istius
 frugis vt captas incrementa, Deum
 ac Diuos omnes cōprecor. Sed amā-
 bo, ne inuideas familiari tam charo
 artem adeò præstātem ac præclaram,
 quæ breui tempore tantum humano
 pectori probitatis instillet. *Grym.* Ars
 & fons riuī huius vberimus est Flex-
 xibulus, sicum nosti. *Bud.* Quis nō no-
 rit virum, vt a patre & maiorib. natu-
 audiui, ingentis prudentiæ atq; vsus
 rerum, huic ciuitati non notum mo-
 dō, sed charum & in paucis venerabi-
 lem? O te felicem, qui illum propius
 audiueris, et sis cū eo familiariter ver-
 satus, vnde tantum retuleris fructus
 ad rectam compositionem morū. *Gry.*
 Quanto tu felicior, cui hæc domi na-
 scuntur, quod aiunt: & potes non se-
 mel aut iterum, vt ego, sed quotidie,
 quoties libuerit, talem patrem audire,
 maximis & vtilissimis de rebus sa-
 pienter differentem. *Bud.* Omitte nūc
 ista, de te & Flexibulo procedat ser-
 mo institutus. *Grym.* Taceamus igitur
 de patre tuo, quādo ita est tibi cordi:
 redeas

redeamus ad Flexibulū: nihil viri illius sermone dulcius, nihil consilijs cordatius, nihil præceptis grauius, prudentius, sanctius. Itaque gustu hoc, quem mihi ille de se præbuit, aucta & incensa est mihi mirū in modum sitis hauriendi ex tādulci fonte sapientiæ. Narrat qui orbem terrarum describunt, fontes esse admirabiles ingenij ac naturæ: alios inebriare, alios ebrietatem tollere, alios stuporem immittere, alios somnum: fontē hunc hanc ego vim habere sum expertus, ut ex bruto efficiat hominem, ex perdito et nequā frugī, ex homine angelum. *Bud.* Possem'ne & ego ex eodem fonte aliquid vel extremis labris delibare? *Grym.* Quidni possis: domum tibi, ubi habitet, cōmonstrabo. *Bud.* Isthuc quidem alias: tu verò inter deambulandum (aut absideam' si lubet) aliquot mihi refer ex illius præceptionibus, quas optimas esse & potissimas censeas. *Gry.* Equidem recensebo lubens, tum ut tibi gratificer & prosim, si queā: tum ad meam recordationem. Primum

O 4 omni:

omniū docuit me, debere vnumquemque non magnificē de se sentire, sed moderatē, seu verius demissē: hoc est se optimæ educationis, ac veræ comitatis solidum fundamentum ac propriū. Hinc nauare operam, vt animū excolat, atq; exornet cognitione rerum, scientiā & exercitamentis virtutum: alioqui hominem non hominem esse, sed pecus. Rebus sacris interesse cum maxīma attentione & reuerentiā. Quicquid illic seu audias, siue videas, existimare magnum, admirabile, diuinum, & quæ captum tuū exuperent. Crebrō te Christo commendare precibus, in illo spem & fiduciam tuam omnem collocandam. Parentibus obsequentem te præbere: inferuire illis, ministrare, & quacunque valeat commodare, prodesse, adiuuare. Magistrum colere, ac diligere tanquam parentem, nō corporis, sed (quod amplius est) mentis. Sacerdotes Domini reuereri, illorūq; doctrinæ audientem se exhibere: qui referunt nobis personam Apostolorum,

atque

atque adeò Domini ipsius. Senibus
ad surgendum, caput nudandum, attē
tē illos auscultandum, à quibus ob di-
utinum vsum rerum collecta sit pru-
dentia. Magistratus honorare, illisq;
aliquid imperantibus dicto esse audi-
entē, quibus cura nostri à Deo est cō-
missa. Viros magni ingenij, magnæ
eruditionis, probos suspicere, admira-
ri, colere, bene illis cupere, & amici-
tiam illorum ac familiaritatem expe-
tere, ex qua magni fruct⁹ reportētur:
& is potissimum, vt similes eorum, e-
uadamus. Denique ijs, qui sunt in di-
gnitate, debere reuerentiam: idcirco
impendendam esse liberaliter ac libē-
ter. Quid tu de hisce præceptis dicis?
Bude. Mea quidem sententia deprom-
pta esse ex diuite quodam prudentiæ
prōptuario. Sed dic mihi, an nō sunt
multi ad dignitatem euecti homines
indignissimi, velut sacerdotes non
respondentes tanto titulo, & magi-
stratus prauī, & senes stultī, ac deliri?
Quid quæso de his sentiebat Flexi-
bulus? an eodem esse honore profe-

O s quen

quendos, quo potiores? *Grym.* Non ignorabat Flexibulus, esse tales non paucos: sed non concedebat etati nostrę, vt nos inter eiusmodi & alios poneremus discrimen: nōdum tantum esse nactos nos, vel ingenij, vel prudentiæ, vt id possimus diiudicare: eam censuram & sapientibus esse viris relinquendam, & hīs, quibus illorum est regimen commissum. *Bud. Rea.* Et hoc quidem, vt videtur. *Grym.* Addebat non debere adolescentem in nudando capite lentum esse, non in flectendo genu, non in vnoquoq; honorificē appellando, non in comi sermone ac moderato. Non decere multum loqui apud maiores natu, aut superiores: id enim alienum esse à reuerentia illis debita: sed tacitum illos auscultare, & ab eis haurire prudentiam, cognitionem rerum variarum, rectam atq; expeditam loquendi rationem. Breuissīma est ad scientiam via, audiendi diligentia. Prudentis & ingeniosi esse, de rebus iudicare: vniui cuiusque de eo, quod probē nouit:

uit:

uit: ideoque negabat ferendum esse
adolefcentem ad pronuntiandum ac
definiendum procliuem: debere illum
in statuendo ac iudicando de re quan-
tumcunque leui ac exigua esse cuncta-
bundum, seu potius timidum, conscia-
um videlicet suae ignorantiae. Quod
si in iudicio de re qualibet par est ado-
lescentem esse talem, quid fiet de lite-
ris, de disciplinis, de legibus patrijs,
de ritibus, de moribus atque institu-
tis maiorum? de quibus non solum
sententiam ferre iuuenem, sed nec di-
sputare, aut vocare in quaestionem si-
nebat Flexibulus: non cauillari, non
rationem reposcere: sed tacite ac mo-
deste obtemperare: quod dictum Pla-
tonis autoritate fulciebat, magni in
sapientia viri, *Bud.* Quid si sunt leges
aut mores prauis, iniqui, tyrannici?
Grym. Idem & de hoc Flexibulus disce-
rebat, quod de senibus. Non ignoro
equidem, aiebat ille, multos esse rece-
ptos in ciuitate mores paru probabi-
les, sanctas esse leges, aliquas iniquas:
sed tu imperitus, inexpertus rerum
vitae,

vita, quomodo id censebis? nondum
eò peruenisti eruditione & usu rerū,
vt de eo possis statuere: fortasse quæ
tua est ignorantia, vel animi libido,
improbas esse leges iudicabis, quæ
sint rectissimæ, & magno consilio sta-
tutæ: rursum verò optimas, quas iustū
esset abrogare: sine illos de ijs inquire-
re, disputare, definire, quæ causā que-
unt de singulis probabilem reddere:
tu id non posses. *Budæ.* Ita est planè. Per-
ge ad alia. *Grym.* Nullum esse decetius
aut gratiosius adolescenti ornamen-
tum, quàm verecundiā. Nihil impu-
dentia tetrius aut inuisius. Magnum
esse ætati nostræ ab ira periculum: ab
ea nos ad turpes actiones corripī, qua-
rum paulò post grauissimè poeniteat.
Multum itaque esse cum illa luctan-
dum, quòad omnino prosteratur, ne
nos ipsa prosterнат. Ociosus homo,
saxum: malè occupatus, bellua: bene
occupatus, verè homo. Homines ni-
hil agendo, malè agere discunt. Cibū
& potum meriendum naturali desi-
derio famis aut sitis, non gulositate
aut pe-

aut pe-

aut pecunia aut libidine infarciendi corporis. Quid potest dici tetrius, quam hominem ea ingerere in suum corpus, edendo & bibendo, quæ exant illum humana conditione, transferant in beluinam, aut etiam in stipitem? Compositio oris & cuncti corporis, quemadmodum animus sit intus habitus, loquitur. Sed ex vniuersa exteriori facie nullum animi speculum abiebat esse certius, quam oculos: ideoque conuenire, illos esse sedatos & quietos, non elatos, nec deiectos, non mobiles, sed nec rigentes: faciem ipsam non in toruitatem nec ferociam compositam, sed ad hilaritatem atque affabilitatem. Sordes & obscenitates abesse decet à vestitu, victu, conuictu, sermone. Sermonem nostrum nec arrogantem ac pauidum, nec vicissim abiectum & effeminatum volebat esse: simplicem autem & minimè captiosum, non detortum ad prauas interpretationes: nam id si fiat, nihil erit tutum loqui, & frangitur generosa loquendi indoles stultis ac ineptis cauillis.

uillis. Manus, cū verba facimus, nō
 iactandas, non caput quatiendum, nō
 crispandum latus, non vultum cor-
 rugandum & distorquendum, non
 pedes agitandos. Mendacio nihil di-
 cebat esse tetrius, nec aliud æquē ab-
 ominabatur. Intemperantia facit nos
 belluas, mendacium diabolos, veri-
 tas semideos: à Deo natam esse veri-
 tatem, à diabolo mendacium: nec est
 aliud ad vitæ communionem perin-
 dē damnosum. Multo iustius debere
 ab hominum consortio pelli menda-
 cium, quā qui est furatus, aut qui ali-
 quem pulsauit, aut qui adulterauit nu-
 mum. Quæ enim esse potest vel rerum
 ac negotiorum contractio, vel con-
 sociatio sermonum cum eo, qui aliud
 loquitur, aliud sentit? cum reliquis
 vitiorum generib. esse potest aliqua,
 cum hoc nulla. De sodalibus & ami-
 citijs adolescentum multum ille lo-
 quebatur, & accuratè, non exiguum
 id esse momentum ad probitatem aut
 flagitia nostræ ætatis: transire ad nos
 amicorum nostrorum & sodaliū mo-
 res

res tanquam contagie: & tales nos ferre fieri, quales non sint, quibuscum versemur: Ideirco eam in rem magnam esse diligentiam atque operam nauandam. Nec permittebat nobis, ut ipsi amicitias & familiaritates deligere mus: sed ut à parentibus, aut magistris, aut educatoribus nostris delectas & traditas acciperemus, & coleamus: illos ratione duci in eligendo, nos autem rapì praua animi aliqua cupiditate, vel libidine: quòd si quo casu in necessitudines incideremus inutiles aut noxias, à superiore autoritate admonitos, abire illas quàm primum oportere. Dicebat ille quidem cum alia permulta, magna fama atque admirabilia, tum hæc ipsa diffusius & exactius. Sed hæc erat propemodum de recta adolescentiæ educatione summa. Bredæ

Brabanticæ, die visitationis
Diuæ virginis,

1538.

FINIS.

